

EUROPAPARLAMENTS- OG RÅDS DIREKTIV 2014/23/EU

2018/EØS/84/54

av 26. februar 2014

om tildeling av konsesjonskontrakter^(*)

EUROPAPARLAMENTET OG RÅDET FOR DEN EUROPEISKE UNION HAR —

under henvisning til traktaten om Den europeiske unions virkemåte, særlig artikkel 53 nr. 1 og artikkel 62 og 114,

under henvisning til forslag fra Europakommisjonen,

etter oversending av utkast til regelverksakt til de nasjonale parlamentene,

under henvisning til uttalelse fra Den europeiske økonomiske og sosiale komité⁽¹⁾,

under henvisning til uttalelse fra Regionkomiteen⁽²⁾,

etter den ordinære regelverksprosedyren⁽³⁾ og

ut fra følgende betraktninger:

- 1) Mangelen på klare regler på unionsplan for tildeling av konsesjonskontrakter fører til rettslig usikkerhet og hindringer for fri tjenesteyting og skaper vridninger i det

indre markeds virkemåte. Som følge av dette fratras markedsdeltakerne, særlig små og mellomstore bedrifter («SMB-er»), sine rettigheter i det indre marked og går glipp av viktige forretningsmuligheter, mens de offentlige myndighetene kanskje ikke finner fram til den beste måten å bruke offentlige midler på slik at unionsborgerne drar nytte av kvalitetstjenester til best mulig pris. En passende, avbalansert og fleksibel rettslig ramme for tildeling av konsesjoner vil kunne sikre effektiv og ikke-diskriminerende markedsadgang for alle Unionens markedsdeltakere samt rettsikkerhet og dermed fremme offentlige investeringer i infrastruktur og strategiske tjenester til borgerne. En slik rettslig ramme vil også gi markedsdeltakerne større rettsikkerhet og kan være et grunnlag og et redskap for å gjøre de internasjonale markedene for offentlige innkjøp mer åpne og styrke verdenshandelen. Det bør legges særlig vekt på å forbedre SMB-enes muligheter for å få adgang til konsesjonsmarkedene i hele Unionen.

- 2) Reglene i den rettslige rammen som får anvendelse på tildeling av konsesjonskontrakter, bør være klare og enkle. De bør på behørig måte gjenspeile konsesjonens særtrekk i forhold til offentlige kontrakter og bør ikke skape overdrevent byråkrati.

- 3) Offentlige innkjøp spiller en sentral rolle i Europa 2020-strategien, fastsatt i kommisjonsmeldingen av 3. mars 2010 med tittelen «Europe 2020 — A strategy for smart, sustainable and inclusive growth» («Europa 2020-strategien for smart, bærekraftig og inkluderende vekst»), som ett av de markedsbaserte virkemidlene som skal brukes til å oppnå smart, bærekraftig og inkluderende vekst og samtidig sikre at offentlige midler brukes på en mest mulig effektiv måte. I den forbindelse utgjør konsesjonskontrakter viktige virkemidler i den langsiktige strukturelle utviklingen av infrastruktur og strategiske tjenester som bidrar til konkurranseutviklingen i det indre marked, gjør det mulig å dra nytte av sakkunnskap i privat sektor og medvirker til effektivitet og nyskaping.

(*) Denne unionsrettsakten, kunngjort i EUT L 94 av 28.3.2014, s. 1, er omhandlet i EØS-komiteens beslutning nr. 97/2016 av 29. april 2016 om endring av EØS-avtalens vedlegg XVI (Offentlige innkjøp), se EØS-tillegget til *Den europeiske unions tidende* nr. 73 av 16.11.2017, s. 53.

⁽¹⁾ EUT C 191 av 29.6.2012, s. 84.

⁽²⁾ EUT C 391 av 18.12.2012, s. 49.

⁽³⁾ Europaparlamentets holdning av 15. januar 2014 (ennå ikke offentliggjort i EUT) og rådsbeslutning av 11. februar 2014.

- 4) Tildelingen av offentlige bygge- og anleggskonsesjoner er for tiden underlagt grunnreglene i europaparlaments- og rådsdirektiv 2004/18/EF⁽¹⁾, mens tildelingen av tjenestekonsesjoner som er av interesse på tvers av landegrensene, er underlagt prinsippene i traktaten om Den europeiske unions virkemåte (TEUV), særlig prinsippene om fritt varebytte, etableringsadgang og adgang til å yte tjenester samt de prinsippene som er avledet av disse, for eksempel prinsippene om likebehandling, ikke-diskriminering, gjensidig anerkjennelse, forholdsmessighet og innsyn. Det er risiko for rettslig usikkerhet som følge av at nasjonale regelgivere tolker traktatens prinsipper på forskjellige måter, og for at det er store forskjeller mellom lovgivningen i de ulike medlemsstatene. Denne risikoen har omfattende rettspraksis ved Den europeiske unions domstol bekreftet, selv om den riktignok bare delvis har behandlet visse aspekter ved tildelingen av konsesjonskontrakter.

Det er nødvendig at prinsippene i TEUV anvendes på en ensartet måte i alle medlemsstatene, og at forskjellene i tolkningen av disse prinsippene fjernes på unionsplan, slik at de vedvarende vridningene i det indre marked fjernes. Dette vil også fremme en mer effektiv anvendelse av offentlige midler, gjøre det lettere for SMB-er å oppnå lik adgang til og rettferdig deltakelse i tildelingen av konsesjonskontrakter, både på lokalt plan og på unionsplan, og bidra til at bærekraftige mål for den offentlige politikken nås.

- 5) I dette direktiv anerkjennes og bekreftes medlemsstatenes og de offentlige myndighetenes rett til å bestemme hvilke forvaltningsmessige virkemidler de mener er mest passende for bygge- og anleggsarbeider og tjenesteyting. Særlig bør dette direktiv ikke på noen måte påvirke medlemsstatenes og de offentlige myndighetenes rett til å utføre bygge- og anleggsarbeider og yte tjenester direkte til offentligheten eller til å utkontraktere dette arbeidet til tredjemann. Medlemsstatene eller de offentlige myndighetene bør fortsatt fritt kunne bestemme og fastsette egenskapene til tjenestene som skal ytes, herunder eventuelle vilkår for kvalitet eller pris på tjenestene, i samsvar med unionsretten, for å nå målene for den offentlige politikken.
- 6) Det bør bemerkes at medlemsstatene i samsvar med prinsippene i TEUV om likebehandling, ikke-diskriminering, innsyn og fri bevegelighet for personer fritt kan bestemme at tjenesteytingen skal organiseres enten som tjenester av allmenn økonomisk betydning eller som ikke-økonomiske tjenester av allmenn interesse eller som en blanding av disse. Det bør også bemerkes at dette direktiv ikke berører nasjonale, regionale eller

lokale myndigheters frihet til i samsvar med unionsretten å definere tjenester av allmenn økonomisk betydning, tjenestenes omfang og egenskapene til tjenesten som skal ytes, herunder eventuelle vilkår for kvaliteten på tjenesten, for å nå målene for den offentlige politikken. Det bør heller ikke berøre nasjonale, regionale og lokale myndigheters myndighet til å yte, bestille og finansiere tjenester av allmenn økonomisk betydning i samsvar med artikkel 14 i TEUV og protokoll nr. 26 som er vedlagt TEUV og traktaten om Den europeiske union (TEU). Dessuten omhandler ikke dette direktiv finansieringen av tjenester av allmenn økonomisk betydning eller medlemsstatenes støtteordninger, særlig på det sosiale området, i samsvar med Unionens konkurranseregler. Det er hensiktsmessig å presisere at ikke-økonomiske tjenester av allmenn interesse ikke bør omfattes av dette direktivs virkeområde.

- 7) Det er også hensiktsmessig å bemerke at dette direktiv ikke bør berøre medlemsstatenes trygdelovgivning. Det bør heller ikke medføre liberalisering av tjenester av allmenn økonomisk betydning som er forbeholdt offentlige eller private foretak, eller privatisering av offentlige foretak som yter tjenester.
- 8) For konsesjoner med eller over en viss verdi er det hensiktsmessig å fastsette en minste grad av samordning av nasjonale framgangsmåter ved tildeling av slike kontrakter på grunnlag av prinsippene i TEUV for å sikre at konsesjonene åpnes for konkurranse og at rettssikkerheten er tilstrekkelig. Disse bestemmelsene om samordning bør ikke gå lenger enn det som er nødvendig for å nå ovennevnte mål og for å sikre en viss grad av fleksibilitet. Medlemsstatene bør ha mulighet til å utfylle og videreutvikle disse bestemmelsene dersom de mener det er hensiktsmessig, særlig for bedre å sikre samsvar med prinsippene som er angitt ovenfor.
- 9) Det bør presiseres at grupper av markedsdeltakere, også når de har gått sammen i en form for midlertidig sammenslutning, kan delta i tildelingsprosesser uten at de må ha en bestemt juridisk form. I den grad det er nødvendig, for eksempel dersom det kreves solidaransvar, kan det stilles krav om en bestemt form dersom slike grupper tildeles konsesjonen. Det bør også presiseres at offentlige oppdragsgivere eller oppdragsgivere bør kunne fastsette uttrykkelig hvordan grupper av markedsdeltakere skal oppfylle kravene til økonomisk og finansiell evne eller kriteriene for teknisk og faglig dyktighet som kreves av markedsdeltakere som deltar på egen hånd. Dersom konsesjonskontrakten gjennomføres av en gruppe av markedsdeltakere, kan det være nødvendig å fastsette vilkår som den enkelte deltaker ikke pålegges. Slike vilkår, som bør begrunnes objektivt og være forholdsmessige, kan for eksempel omfatte krav om at det skal utpekes en felles representant eller en hovedpartner i forbindelse med framgangsmåten ved tildeling av konsesjonen, eller krav om opplysninger om gruppens sammensetning.

⁽¹⁾ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2004/18/EF av 31. mars 2004 om samordning av framgangsmåtene ved tildeling av offentlige bygge- og anleggskontrakter, kontrakter om offentlige varekjøp og kontrakter om offentlig tjenesteyting (EUT L 134 av 30.4.2004, s. 114).

- 10) Det bør også innføres visse bestemmelser om samordning for tildeling av bygge- og anleggskonsesjoner og tjenestekonsesjoner innenfor energiforsyning, transport og posttjenester, med tanke på at nasjonale myndigheter kan påvirke atferden til foretak innenfor disse sektorene, og med hensyn til at markedene de opererer i er forholdsvis lukkede, fordi medlemsstatene har gitt særretter eller eneretter til å levere, stille til rådighet eller drive de nettene som brukes til de berørte tjenestene.
- 11) Konsesjoner er gjensidig bebyrdende kontrakter der én eller flere offentlige oppdragsgivere eller oppdragsgivere overdrar utførelsen av bygge- og anleggsarbeider eller yting og forvaltning av tjenester til én eller flere markedsdeltakere. Formålet med slike kontrakter er innkjøp av bygge- og anleggsarbeider eller tjenester gjennom en konsesjon som består av retten til å utnytte bygge- og anleggsarbeidene eller tjenestene, eller av denne retten sammen med en betaling. Slike kontrakter kan innebære, men innebærer ikke nødvendigvis, en overføring av eiendomsretten til de offentlige oppdragsgiverne eller oppdragsgiverne, men de offentlige oppdragsgiverne eller oppdragsgiverne oppnår alltid fordelene ved de aktuelle bygge- og anleggsarbeidene eller tjenestene.
- 12) Ved anvendelsen av dette direktiv bør det presiseres at ren finansiering av virksomhet, særlig gjennom tilskudd, som ofte er knyttet til forpliktelsen til å tilbakebetale de mottatte beløpene dersom de ikke brukes til de tilskuede formålene, ikke omfattes av dette direktivs virkeområde.
- 13) Videre bør ordninger der alle markedsdeltakere som oppfyller visse vilkår, har rett til å utføre en bestemt oppgave uten noen form for utvelging, for eksempel brukervalgs- og tjenestekupongordninger, ikke anses som konsesjoner, heller ikke selv om de bygger på en juridisk avtale mellom den offentlige myndigheten og markedsdeltakerne. Slike ordninger er vanligvis basert på en beslutning truffet av en offentlig myndighet som fastlegger oversiktlige og ikke-diskriminerende vilkår for markedsdeltakernes kontinuerlige adgang til å yte særlige tjenester, for eksempel sosialtjenester, slik at kundene får mulighet til å velge mellom slike markedsdeltakere.
- 14) Videre bør visse dokumenter fra medlemsstatene, som godkjenninger eller lisenser, der medlemsstaten eller en offentlig myndighet fastsetter vilkårene for utøvelse av økonomisk virksomhet, herunder et vilkår for å utøve en bestemt form for virksomhet, som normalt gis på anmodning fra markedsdeltakeren og ikke på initiativ fra den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren, og der markedsdeltakeren fritt kan slutte å utføre bygge- og anleggsarbeider eller yte tjenester, ikke anses som konsesjoner. Når det gjelder slike dokumenter fra medlemsstatene, får de særlige bestemmelsene i europaparlaments- og rådsdirektiv 2006/123/EF⁽¹⁾
- anvendelse. I motsetning til disse dokumentene fra medlemsstatene fastsetter konsesjonskontrakter gjensidig bindende forpliktelser der utførelsen av bygge- og anleggsarbeider eller tjenesteyting er omfattet av særlige krav som fastlegges av den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren, og som kan tvangsfullbyrdes.
- 15) Videre bør visse avtaler som gjelder en markedsdeltakers rett til å utnytte visse offentlige områder eller ressurser i henhold til privatrett eller offentlig rett, for eksempel grunn eller offentlig eiendom, særlig innen sektoren for sjøfart, innlandshavner eller lufthavner, der staten eller den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren fastsetter bare alminnelige vilkår for bruken uten å kjøpe inn bestemt arbeid eller bestemte tjenester, ikke anses som konsesjoner i henhold til dette direktiv. Dette er som regel tilfellet for kontrakter om offentlige områder eller grunnleie, som vanligvis inneholder vilkår for leietakerens overtakelse, bruken som eiendommen er tiltenkt, utleierens og leietakerens forpliktelser for vedlikehold av eiendommen, leiekontraktens varighet og utleierens overtakelse av leieobjektet, leien og tilleggskostnader som skal betales av leietakeren.
- 16) Videre bør avtaler som gir framføringsrett som omfatter utnytting av offentlig fast eiendom til levering eller drift av faste linjer eller nett som er beregnet på å yte en tjeneste til offentligheten, heller ikke anses som konsesjoner i henhold til dette direktiv, i den grad disse avtalene verken pålegger en forsyningsplikt eller innebærer at en offentlig oppdragsgiver eller en oppdragsgiver anskaffer tjenester til seg selv eller til sluttbrukere.
- 17) Kontrakter som ikke innebærer betaling til entreprenøren, og der entreprenøren mottar vederlag på grunnlag av regulerte tariffier som er beregnet slik at de dekker alle kostnader og investeringer som belastes entreprenøren for å yte denne tjenesten, bør ikke omfattes av dette direktiv.
- 18) Vanskeligheter med å tolke begrepet «konsesjon» og «offentlig kontrakt» har skapt vedvarende rettslig usikkerhet blant de berørte partene og har ført til en lang rekke dommer i Den europeiske unions domstol. Derfor bør definisjonen av konsesjon presiseres, særlig ved å vise til begrepet driftsrisiko. Den viktigste funksjonen til en konsesjon, som er å gi rett til å utnytte bygge- og anleggsarbeider eller tjenester, betyr alltid at det overføres en driftsrisiko av økonomisk art til konsesjonsinnehaveren som innebærer en mulighet for at vedkommende ikke tjener inn igjen investeringene og kostnadene til driften av de tildelte bygge- og anleggsarbeidene eller tjenestene under normale driftsforhold, selv om den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren bærer en del av risikoen. Anvendelsen av særlige regler for tildeling av konsesjoner ville ikke være berettiget dersom den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren kompenserte markedsdeltakeren for mulige tap ved å garantere en inntekt som er minst like høy som markedsdeltakerens investeringer og

⁽¹⁾ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2006/123/EF av 12. desember 2006 om tjenester i det indre marked (EUT L 376 av 27.12.2006, s. 36).

kostnader i forbindelse med gjennomføringen av kontrakten. Samtidig bør det presiseres at visse ordninger som betales utelukkende av en offentlig oppdragsgiver eller oppdragsgiver, bør anses som konsesjoner dersom inntjeningen av de investeringene som markedsdeltakeren har gjort, og de kostnadene som vedkommende har hatt i forbindelse med utførelsen av bygge- og anleggsarbeidet eller tjenesteytingen, avhenger av den faktiske etterspørselen etter eller tilbudet av tjenesten eller eiendelen.

- 19) Dersom sektorspesifikke regler fjerner risikoen ved å gi konsesjonsinnehaveren garanti for at investeringer og kostnader som påløper i forbindelse med gjennomføringen av kontrakten, utjevner hverandre, bør en slik kontrakt ikke anses som en konsesjon i henhold til dette direktiv. Det faktum at risikoen i utgangspunktet er begrenset, bør ikke være til hinder for at kontrakten kan anses som en konsesjon. Det kan for eksempel være tilfellet i sektorer med regulerte tariffier eller når driftsrisikoen er begrenset gjennom avtalefestede ordninger som fastsetter delvis erstatning, herunder erstatning ved eventuell tidlig heving av konsesjonen av årsaker som kan tilskrives den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren, eller på grunn av force majeure.
- 20) En driftsrisiko bør skyldes faktorer som ligger utenfor partenes kontroll. Risiko som er knyttet til dårlig forvaltning, markedsdeltakerens mislighold av kontrakten eller tilfeller av force majeure, er ikke avgjørende for klassifiseringen som konsesjon, ettersom slik risiko finnes i alle kontrakter, uansett om det er en offentlig innkjøpskontrakt eller en konsesjon. Driftsrisiko bør forstås som risikoen for å utsettes for markedets svingninger, som kan omfatte enten en etterspørselsrisiko eller en tilbudsrisiko eller både en etterspørsels- og tilbudsrisiko. Etterspørselsrisiko skal forstås som risikoen ved faktisk etterspørsel etter bygge- og anleggsarbeidene eller tjenestene som kontrakten omfatter. Tilbudsrisiko skal forstås som risikoen ved leveringen av bygge- og anleggsarbeidene eller tjenesteytingen som kontrakten omfatter, særlig risikoen for at tjenestene ikke samsvarer med etterspørselen. Ved vurdering av driftsrisikoen bør det tas hensyn til netto nåverdi av alle konsesjonsinnehaverens investeringer, kostnader og inntekter på en konsekvent og ensartet måte.
- 21) Begrepet «offentligrettslige organer» er behandlet gjentatte ganger i rettspraksis ved Den europeiske unions domstol. En rekke presiseringer er sentrale for å forstå dette begrepet fullt ut. Det bør derfor presiseres at

et organ som driver virksomhet på normale markedsvilkår, har som mål å oppnå fortjeneste og bærer tap som oppstår i forbindelse med utøvelsen av virksomheten, ikke bør anses som et «offentligrettslig organ», ettersom allmennhetens behov som det er opprettet for å imøtekomme, eller som det har fått i oppgave å imøtekomme, kan anses å være av industriell eller forretningsmessig art. Tilsvarende er vilkåret som gjelder opprinnelsen til finansieringen av det aktuelle organet, også behandlet av Domstolen, som har presisert at finansiering av «størstedelen» betyr av mer enn halvparten, og at en slik finansiering kan omfatte betaling fra brukere som pålegges, beregnes og innkreves i samsvar med offentlig rett.

- 22) Begrepene «eneretter» og «særretter» bør defineres ettersom disse begrepene er avgjørende for dette direktivs virkeområde og begrepet oppdragsgiver. Det bør presiseres at foretak som verken er oppdragsgivere i henhold til artikkel 7 nr. 1 bokstav a) eller offentlige foretak, er omfattet av bestemmelsene i dette direktiv bare i den grad de utøver en form for virksomhet som dekkes på grunnlag av slike rettigheter. De vil imidlertid ikke bli ansett som oppdragsgivere dersom de har fått slike rettigheter gjennom en framgangsmåte som er basert på objektive kriterier, særlig i henhold til Unionens regelverk, og som er offentliggjort på tilstrekkelig måte. Dette regelverket bør omfatte europaparlaments- og rådsdirektiv 2009/73/EF⁽¹⁾, europaparlaments- og rådsdirektiv 2009/72/EF⁽²⁾, europaparlaments- og rådsdirektiv 97/67/EF⁽³⁾, europaparlaments- og rådsdirektiv 94/22/EF⁽⁴⁾ og europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 1370/2007⁽⁵⁾. Det bør også presiseres at denne listen over regelverk ikke er uttømmende, og at enhver form for rettigheter som er gitt gjennom andre framgangsmåter som er basert på objektive kriterier, og som er

⁽¹⁾ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2009/73/EF av 13. juli 2009 om felles regler for det indre marked for naturgass og om oppheving av direktiv 2003/55/EF (EUT L 211 av 14.8.2009, s. 94).

⁽²⁾ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2009/72/EF av 13. juli 2009 om felles regler for det indre marked for elektrisk kraft og om oppheving av direktiv 2003/54/EF (EUT L 211 av 14.8.2009, s. 55).

⁽³⁾ Europaparlaments- og rådsdirektiv 97/67/EF av 15. desember 1997 om felles regler for utviklingen av et indre marked for posttjenester i Fellesskapet og forbedring av tjenestenes kvalitet (EFT L 15 av 21.1.1998, s. 14).

⁽⁴⁾ Europaparlaments- og rådsdirektiv 94/22/EF av 30. mai 1994 om vilkårene for tildeling og bruk av tillatelser til å drive leting etter og utvinning av hydrokarboner (EFT L 164 av 30.6.1994, s. 3).

⁽⁵⁾ Europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 1370/2007 av 23. oktober 2007 om offentlig persontransport med jernbane og på vei og om oppheving av rådsforordning (EØF) nr. 1191/69 og 1107/70 (EUT L 315 av 3.12.2007, s. 1).

offentliggjort på tilstrekkelig måte, ikke er relevante for å bestemme hvilke oppdragsgivere som er omfattet av dette direktiv.

- 23) Dette direktiv bør få anvendelse bare på konsesjonskontrakter med en verdi som er lik eller høyere enn en viss terskelverdi som bør gjenspeile den tydelige grensekryssende betydningen av konsesjoner for markedsdeltakere i andre medlemsstater enn den offentlige oppdragsgiverens eller oppdragsgiverens medlemsstat. Derfor må metoden for å beregne den anslåtte verdien av en konsesjon fastsettes, og den bør være identisk for bygge- og anleggskonsesjoner og tjenestekonsesjoner ettersom begge kontraktene ofte omfatter elementer av bygge- og anleggsarbeider og tjenesteyting. Beregningen bør vise til konsesjonsinnehaverens samlede omsetning som vederlag for de bygge- og anleggsarbeidene og tjenestene som er omfattet av konsesjonen, som anslått av den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren, uten merverdiavgift, i hele kontraktens løpetid.
- 24) For å sikre en virkelig åpning av markedet og en rimelig balanse i anvendelsen av reglene for tildeling av konsesjoner innenfor energiforsyning, transport og posttjenester, må foretakene som skal omfattes, identifiseres på en annen måte enn ved å vise til rettslig status. Det bør derfor sikres at prinsippet om likebehandling av oppdragsgivere i offentlig sektor og i privat sektor ikke er truet. Det er også i henhold til artikkel 345 i TEUV nødvendig å sikre at reglene for eiendomsretten i medlemsstatene ikke berøres. Derfor bør særlige og ensartede regler få anvendelse på konsesjoner som tildeles av foretak som utøver en av ovennevnte former for virksomhet, med det formål å utøve denne formen for virksomhet uavhengig av om de er statlige, lokale eller regionale myndigheter, offentligrettslige organer, offentlige foretak eller andre foretak som har særretter eller eneretter. Foretak som i henhold til nasjonal lovgivning er ansvarlige for å yte tjenester knyttet til en av formene for virksomhet som er nevnt i vedlegg II, skal forutsettes å utøve slik virksomhet.
- 25) Det bør presiseres at relevant virksomhet på lufthavnsområdet også omfatter tjenester til passasjerer som bidrar til et velfungerende lufthavnanlegg, og som forventes av en velfungerende moderne lufthavn, for eksempel detaljhandel, serveringstjenester og parkeringsplasser.
- 26) Visse foretak er aktive innenfor produksjon, overføring og distribusjon av både varme og kjøling. Det kan være noe usikkert hvilke regler som får anvendelse på virksomhet i forbindelse med henholdsvis varme og kjøling. Det bør derfor presiseres at overføring og/eller distribusjon av varme er en form for virksomhet som omfattes av vedlegg II, og at foretak som er aktive i varmesektoren, derfor omfattes av reglene i dette direktiv som får anvendelse på oppdragsgivere, i den grad de anses som slike. På den annen side omfattes foretak som driver virksomhet innenfor kjøling, av reglene i dette direktiv som får anvendelse på offentlige oppdragsgivere, i den grad de anses som slike. Endelig bør det presiseres at konsesjoner som er tildelt med sikte på å gjennomføre kontrakter innenfor både varme og kjøling, bør behandles i henhold til bestemmelsene om kontrakter om utøvelse av flere former for virksomhet, for å bestemme hvilke innkjøpsregler som eventuelt gjelder for tildelingen.
- 27) Før det planlegges å endre dette direktivs virkeområde for kjølingssektoren, bør situasjonen i denne sektoren undersøkes for å innhente tilstrekkelige opplysninger, særlig når det gjelder konkurransesituasjonen, omfanget av innkjøp på tvers av landegrensene og de berørte partenes synspunkter. Med tanke på at anvendelsen av dette direktiv for sektoren vil kunne ha betydelig virkning i form av at markedet åpnes, bør undersøkelsen foretas i forbindelse med at virkningen av dette direktiv vurderes.
- 28) Det bør presiseres at «forsyning» i nr. 1 og 2 i vedlegg II omfatter produksjon, engrossalg og detalj salg. Gassproduksjon i form av utvinning er imidlertid omfattet av virkeområdet for nr. 6 i nevnte vedlegg.
- 29) Når det gjelder kombinerte kontrakter, bør gjeldende regler bestemmes ut fra kontraktens hovedgjensstand, dersom de forskjellige delene som utgjør kontraktene, ikke objektivt kan skilles fra hverandre. Det bør derfor presiseres hvordan de offentlige oppdragsgiverne og oppdragsgiverne skal avgjøre hvorvidt de forskjellige delene kan skilles fra hverandre eller ikke. Slik presisering bør bygge på relevant rettspraksis ved Den europeiske unions domstol. Avgjørelse bør treffes fra sak til sak, der den offentlige oppdragsgiverens eller oppdragsgivers uttrykte eller antatte hensikt om å anse de forskjellige delene som utgjør en kombinert kontrakt som udelelige, ikke bør være tilstrekkelig, men bør underbygges av objektiv dokumentasjon som kan begrunne den og godtgjøre at det er nødvendig å inngå én enkelt kontrakt. Et slikt begrunnet behov for å inngå én enkelt kontrakt kan for eksempel foreligge når det gjelder oppføring av én enkelt bygning, der en del skal brukes direkte av den berørte offentlige oppdragsgiveren, og en annen del skal drives på grunnlag av en konsesjon, for eksempel til parkeringsplasser for allmennheten. Det bør presiseres at behovet for å inngå én enkelt kontrakt kan skyldes årsaker av både teknisk og økonomisk art.

- 30) Når det gjelder kombinerte kontrakter som kan deles opp, står de offentlige oppdragsgiverne og oppdragsgiverne alltid fritt til å tildele separate kontrakter for separate deler av den kombinerte kontrakten, og i slike tilfeller bør de bestemmelsene som gjelder for hver separate del, bestemmes utelukkende med hensyn til den særskilte kontraktens egenskaper. På den annen side, dersom de offentlige oppdragsgiverne og oppdragsgiverne velger å tildele en kontrakt som inneholder både elementer av en konsesjon og andre elementer, uavhengig av verdi og uavhengig av hvilke rettsordener disse elementene ellers ville ha vært omfattet av, bør det angis hvilke regler som får anvendelse på slike tilfeller. Det bør fastsettes særlige bestemmelser for kombinerte kontrakter som gjelder forsvars- eller sikkerhetsmessige aspekter, eller visse deler som ikke hører inn under virkeområdet til TEUV.
- 31) Konsesjoner kan tildeles av oppdragsgivere for å oppfylle kravene for flere former for virksomhet, som kan være omfattet av forskjellige rettsordener. Det bør presiseres at rettsordenen som gjelder for én enkelt konsesjon, som skal dekke flere former for virksomhet, bør omfattes av de reglene som gjelder for virksomheten som konsesjonen hovedsakelig er beregnet på. Avgjørelsen om hvilken form for virksomhet konsesjonen hovedsakelig er beregnet på, kan tas på grunnlag av en analyse av kravene som den særskilte konsesjonen skal oppfylle, og som oppdragsgiveren foretar for å anslå konsesjonens verdi og utarbeide konsesjonsdokumentene. I visse tilfeller kan det være objektivt umulig å fastslå hvilken form for virksomhet konsesjonen hovedsakelig er beregnet på. Det bør angis hvilke regler som gjelder i disse tilfellene.
- 32) I visse tilfeller kan en bestemt offentlig oppdragsgiver eller oppdragsgiver som er en statlig, regional eller lokal myndighet eller et offentligrettslig organ eller en bestemt sammenslutning av disse, være den eneste kilden til en bestemt tjeneste, som den har enerett til å yte i henhold til nasjonale lover og offentliggjorte forskrifter som er forenlige med TEUV. Det bør presiseres at en offentlig oppdragsgiver eller oppdragsgiver som nevnt i denne betraktning eller en sammenslutning av disse i slike situasjoner kan tildele konsesjoner til slike organer uten at dette direktiv anvendes.
- 33) Det er også hensiktsmessig å unnta fra dette direktivs virkeområde visse tjenestekonsesjoner som tildeles markedsdeltakere på grunnlag av en enerett som denne deltakeren har i henhold til nasjonale lover og offentliggjorte forskrifter, og som er tildelt i samsvar med TEUV og unionsrettsakter som fastsetter felles regler for markedsadgang som gjelder for former for virksomhet nevnt i vedlegg II, ettersom en slik enerett gjør det umulig å følge en konkurranseframgangsmåte ved tildelingen. Som et unntak og med forbehold for rettsvirkningene av det allmenne unntaket fra direktivets virkeområde bør konsesjoner som er nevnt i artikkel 10 nr. 1 annet ledd, være omfattet av forpliktelsen til å offentliggjøre en kunngjøring av konsesjonstildeling med sikte på å sikre grunnleggende innsyn, med mindre vilkårene for dette innsynet er fastsatt i sektorregelverket. For å styrke innsynet bør en medlemsstat underrette Kommisjonen dersom den tildeler en markedsdeltaker en enerett til å utøve en av formene for virksomhet som er nevnt i vedlegg II.
- 34) I dette direktiv bør begrepene vesentlige sikkerhetsinteresser, militært utstyr, følsomt utstyr, følsomme bygge- og anleggsarbeider og følsomme tjenester forstås i henhold til europaparlaments- og rådsdirektiv 2009/81/EF⁽¹⁾.
- 35) Dette direktiv bør ikke påvirke medlemsstatenes frihet til i samsvar med unionsretten å velge metoder for å organisere og kontrollere driften av pengespill og veddemål, herunder gjennom tillatelser. Det er hensiktsmessig å unnta fra direktivets virkeområde konsesjoner som gjelder driften av lotterier, og som en medlemsstat har tildelt en markedsdeltaker på grunnlag av en enerett som er gitt gjennom en framgangsmåte uten offentliggjøring i henhold til gjeldende nasjonale lover og offentliggjorte forskrifter i samsvar med TEUV. Dette unntaket er berettiget fordi tildelingen av en enerett til en markedsdeltaker gjør det umulig å gjennomføre en konkurranseframgangsmåte, og det er også nødvendig å opprettholde medlemsstatenes mulighet til å regulere pengespillsektoren på nasjonalt plan på grunn av deres forpliktelse til å beskytte den offentlige orden og samfunnsordenen.
- 36) Dette direktiv bør ikke få anvendelse på visse nødmeldingstjenester dersom de utføres av ideelle organisasjoner eller sammenslutninger, ettersom slike organisasjoners egenart vil være vanskelig å beholde dersom tjenesteyterne skulle velges etter framgangsmåtene som angis i dette direktiv. Dette unntaket bør imidlertid ikke strekke seg ut over det som er strengt nødvendig. Det bør derfor angis uttrykkelig at ambulansetjenester for transport av pasienter ikke bør unntas. I den forbindelse er det videre nødvendig å presisere at CPV-gruppe 601 «Landtransporttjenester» ikke omfatter ambulansetjenester, som finnes i CPV-klasse 8514. Det bør derfor presiseres at tjenester som omfattes av CPV-kode 85143000-3, som består utelukkende av ambulansetjenester for transport av pasienter, bør være underlagt særordningen opprettet for samfunnstjenester og andre spesifikke tjenester (den «lette ordningen»). Følgelig ville også kombinerte konsesjonskontrakter for yting av ambulansetjenester generelt vært underlagt den lette ordningen dersom verdien av ambulansetjenestene for transport av pasienter var større enn verdien av andre ambulansetjenester.

(1) Europaparlaments- og rådsdirektiv 2009/81/EF av 13. juli 2009 om samordning av framgangsmåtene ved oppdragsgiveres eller offentlige oppdragsgiveres tildeling av visse bygge- og anleggskontrakter, varekontrakter og tjenestekontrakter på forsvars- og sikkerhetsområdet og om endring av direktiv 2004/17/EF og 2004/18/EF (EUT L 216 av 20.8.2009, s. 76).

- 37) Det bør bemerkes at dette direktiv får anvendelse bare på offentlige oppdragsgivere og oppdragsgivere i medlemsstatene. Følgelig er ikke politiske partier, ettersom de ikke er offentlige oppdragsgivere eller oppdragsgivere, underlagt direktivets bestemmelser. Imidlertid kan politiske partier i enkelte medlemsstater høre inn under begrepet offentligrettslige organer. Imidlertid er visse tjenester (for eksempel produksjon av film og video i propagandaøyemed) så uløselig knyttet til tjenesteyterens politiske syn når de ytes i forbindelse med en valgkamp, at tjenesteyterne normalt velges ut på en måte som ikke kan reguleres av konsesjonsregler. Endelig bør det bemerkes at vedtektene til og finansieringen av europeiske politiske partier og europeiske politiske stiftelser er underlagt andre regler enn reglene fastsatt i dette direktiv.
- 38) Mange oppdragsgivere er organisert som en økonomisk gruppe som kan omfatte en rekke selvstendige foretak, og ofte har hvert av disse foretakene en spesialisert rolle innenfor den økonomiske gruppen. Det er derfor hensiktsmessig å utelukke visse tjenestekonsesjoner og bygge- og anleggskonsesjoner som tildeles et tilknyttet foretak som har som hovedvirksomhet å levere slike tjenester eller bygge- og anleggsarbeider til gruppen som foretaket inngår i, og ikke å tilby dem på markedet. Det er også hensiktsmessig å utelukke visse tjenestekonsesjoner og bygge- og anleggskonsesjoner som en oppdragsgiver har tildelt et fellesforetak som består av flere oppdragsgivere med det formål å utøve virksomhet som er omfattet av dette direktiv, og som dette foretaket inngår i. Det bør imidlertid også sikres at denne utelukkelsen ikke fører til konkurransevridning til fordel for foretakene eller fellesforetakene som er tilknyttet oppdragsgiverne; det bør fastsettes passende regler, særlig for hvor stor del av omsetningen som foretakene kan skaffe fra markedet, slik at de når denne grensen er nådd, mister muligheten til å få tildelt konsesjoner uten utlysning av konkurranse, samt for sammensetningen av fellesforetak og stabiliteten i forbindelsene mellom disse fellesforetakene og oppdragsgiverne som de består av.
- 39) Foretak bør anses som tilknyttede dersom det foreligger en direkte eller indirekte dominerende innflytelse mellom oppdragsgiveren og det berørte foretaket, eller dersom et annet foretak utøver dominerende innflytelse på begge; i denne sammenhengen bør privat kapitalinteresse i seg selv ikke være relevant. Det bør være så enkelt som mulig å kontrollere om et foretak er tilknyttet en bestemt oppdragsgiver. Med tanke på at det allerede må ha blitt kontrollert om det foreligger en slik direkte eller indirekte dominerende innflytelse for å avgjøre om de berørte foretakenes og oppdragsgivernes årsregnskap skal være konsolidert, bør foretak derfor anses som tilknyttede dersom årsregnskapene deres er konsolidert. I visse tilfeller får imidlertid Unionens regler for konsoliderte regnskaper ikke anvendelse, for eksempel som følge av de berørte foretakenes størrelse eller fordi visse vilkår som gjelder deres juridiske form, ikke er oppfylt. I slike tilfeller, der europaparlaments- og rådsdirektiv 2013/34/EU⁽¹⁾ ikke får anvendelse, vil det være nødvendig å undersøke om det foreligger en direkte eller indirekte dominerende innflytelse, idet det tas hensyn til eierskap, finansiell deltakelse eller reglene for disse foretakene.
- 40) Konsesjoner i vannsektoren er ofte omfattet av komplekse særordninger som må vies særlig oppmerksomhet med tanke på hvor viktig vann er som et offentlig gode av grunnleggende verdi for alle unionsborgere. Disse ordningenes særtrekk berettiger unntak fra dette direktivs virkeområde i vannsektoren. Unntaket omfatter bygge- og anleggskonsesjoner og tjenestekonsesjoner for levering eller drift av faste nett beregnet på å yte en tjeneste til offentligheten i forbindelse med produksjon, transport eller distribusjon av drikkevann eller forsyning av drikkevann til slike nett. Konsesjoner for tømning eller rensing av kloakk og for vannbyggingsprosjekter, vanning eller drenering (forutsatt at vannmengden som skal brukes til forsyning av drikkevann, utgjør mer enn 20 % av den samlede mengden vann som gjøres tilgjengelig gjennom slike prosjekter eller av vannings- eller dreneringsanlegg) bør også unntas i den grad de er tilknyttet en unntatt form for virksomhet.
- 41) Dette direktiv bør ikke få anvendelse på konsesjoner som oppdragsgivere har tildelt med det formål å utøve en form for virksomhet nevnt i vedlegg II, dersom virksomheten i medlemsstaten der den utøves, er direkte utsatt for konkurranse i markeder som det er fri adgang til, som fastlagt etter en framgangsmåte som er fastsatt for dette formål i europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/25/EU⁽²⁾. Det er derfor hensiktsmessig å beholde framgangsmåten som får anvendelse på alle sektorer eller deler av sektorene som er omfattet av dette direktiv, og som gjør det mulig å ta hensyn til virkningene av en nåværende eller framtidig åpning for konkurranse. En slik framgangsmåte bør gi rettsikkerhet for de berørte enhetene samt en egnet beslutningsprosess som gjør det mulig på kort tid å sikre en ensartet anvendelse av unionsretten på dette området.

(1) Europaparlaments- og rådsdirektiv 2013/34/EU av 26. juni 2013 om årsregnskaper, konsernregnskaper og tilhørende rapporter for visse typer foretak, om endring av europaparlaments- og rådsdirektiv 2006/43/EF og om oppheving av rådsdirektiv 78/660/EØF og 83/349/EØF (EUT L 182 av 29.6.2013, s. 19).

(2) Europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/25/EU av 26. februar 2014 om innkjøp foretatt av enheter som driver virksomhet innenfor vann- og energiforsyning, transport og posttjenester (EUT L 94 av 28.3.2014, s. 243).

Av hensyn til rettssikkerheten bør det presiseres at alle beslutninger som treffes før dette direktiv trer i kraft på grunnlag av artikkel 30 i europaparlaments- og rådsdirektiv 2004/17/EF⁽¹⁾, fortsatt får anvendelse.

- 42) Dette direktiv er rettet til medlemsstatene og får ikke anvendelse på tildeling av konsesjoner foretatt av internasjonale organisasjoner på egne vegne og for egen regning. Det er imidlertid nødvendig å presisere i hvilken grad dette direktiv bør få anvendelse på konsesjonstildeling som er underlagt særlige internasjonale regler.
- 43) Ved tildeling av konsesjoner for visse audiovisuelle tjenester og radiotjenester som foretas av tilbydere av medietjenester, bør det tas hensyn til aspekter av kulturell eller sosial betydning som gjør at det ikke bør anvendes regler for konsesjonstildeling. Det bør derfor gjøres et unntak for kontrakter om tjenestekonsesjoner som tilbyderne av medietjenester selv tildeler, for innkjøp, utvikling, produksjon eller samproduksjon av programmer som er klare til bruk samt andre forberedende tjenester, for eksempel slike som er knyttet til manuskripter eller kunstnerisk framføring som er nødvendig for å gjennomføre programmet. Det bør også presiseres at unntaket bør få samme anvendelse på kringkastingstjenester og bestillingstjenester (ikke-lineære tjenester). Dette unntaket bør imidlertid ikke få anvendelse på levering av teknisk utstyr som er nødvendig for produksjon, samproduksjon og kringkasting av slike programmer.
- 44) Dette direktiv berører ikke medlemsstatenes kompetanse til å finansiere allmennkringkasting i den grad slik finansiering tildeles allmennkringkastere slik at de kan oppfylle allmennkringkastingsoppgaven som er pålagt dem, definert og organisert av hver enkelt medlemsstat i samsvar med protokoll nr. 29 om offentlig kringkasting i medlemsstatene, som er vedlagt TEUV og TEU.
- 45) Det er betydelig rettslig usikkerhet med hensyn til i hvor stor grad kontrakter inngått mellom offentlige foretak bør omfattes av regler for konsesjoner. Relevant rettspraksis ved Den europeiske unions domstol tolkes forskjellig i de forskjellige medlemsstatene og også av de forskjellige offentlige oppdragsgiverne eller oppdragsgiverne. Det bør derfor presiseres i hvilke tilfeller reglene fastsatt i dette direktiv ikke får anvendelse på kontrakter inngått innenfor offentlig sektor. Prinsippene angitt i relevant rettspraksis ved Den europeiske unions domstol bør være retningsgivende for slik presisering. Det faktum at begge avtaleparter selv er offentlige myndigheter, utelukker ikke i seg selv at reglene fastsatt i dette direktiv får anvendelse. Imidlertid bør anvendelsen av reglene fastsatt i dette direktiv ikke innskrenke offentlige myndigheters frihet til å utføre de offentlige tjenestene de er pålagt ved å bruke sine egne ressurser, som omfatter muligheten til å samarbeide med andre offentlige myndigheter. Det bør sikres at unntak for samarbeid mellom myndighetene ikke medfører en konkurransevridning med hensyn til private markedsdeltakere i den grad at det gir en privat tjenesteyter en fordelaktig posisjon i forhold til sine konkurrenter.
- 46) Konsesjoner som er tildelt til kontrollerte juridiske personer, bør ikke omfattes av anvendelsen av framgangsmåtene fastsatt ved dette direktiv, dersom den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren som nevnt i artikkel 7 nr. 1 bokstav a) utøver en kontroll over den berørte juridiske personen som tilsvarer den kontrollen som den utøver over sine egne avdelinger, forutsatt at den kontrollerte juridiske personen utfører mer enn 80 % av sin virksomhet gjennom utførelsen av oppgaver vedkommende er gitt av den kontrollerende offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren eller av andre juridiske personer som kontrolleres av denne offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren, uavhengig av hvem som er mottaker av kontraktsytelsen. Unntaket bør ikke utvides til å omfatte situasjoner der en privat markedsdeltaker har en direkte interesse i den kontrollerte juridiske personens kapital, ettersom tildeling under slike omstendigheter av en konsesjon uten en konkurranseframgangsmåte ville gi den private markedsdeltakeren med en kapitalinteresse i den kontrollerte juridiske personen en utilbørlig fordel i forhold til konkurrentene. I lys av særtrekkene til offentlige organer med obligatorisk medlemskap, for eksempel organisasjoner med ansvar for styringen eller utøvelsen av visse offentlige tjenester, bør dette imidlertid ikke få anvendelse i tilfeller der interessen fra bestemte private markedsdeltakere i kapitalen til den kontrollerte juridiske personen gjøres obligatorisk ved nasjonal lovgivning i samsvar med traktatene, forutsatt at slik kapitalinteresse er ikke-kontrollerende og ikke-blokkerende og ikke gir en avgjørende innflytelse på den kontrollerte juridiske personens beslutninger. Det bør videre presiseres at den avgjørende faktoren bare består i den direkte private kapitalinteressen i den kontrollerte juridiske personen.

Dersom det foreligger privat kapitalinteresse i den eller de kontrollerende offentlige oppdragsgiverne eller oppdragsgiverne, utelukker dette derfor ikke tildeling av offentlige kontrakter til den kontrollerte juridiske personen uten at framgangsmåtene fastsatt i dette direktiv får anvendelse, ettersom slike kapitalinteresser ikke påvirker konkurransen mellom private markedsdeltakere negativt. Det bør også presiseres at offentlige oppdragsgivere eller oppdragsgivere som offentligrettslige organer, som kan ha privat kapitalinteresse, bør være i stand til å utnytte unntaket for horisontalt samarbeid.

⁽¹⁾ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2004/17/EF av 31. mars 2004 om samordning av framgangsmåtene ved tildeling av kontrakter innenfor vann- og energiforsyning, transport og posttjenester (EUT L 134 av 30.4.2004, s. 1).

Dersom alle andre vilkår i forbindelse med horisontalt samarbeid er oppfylt, bør følgelig unntaket for horisontalt samarbeid utvides til å omfatte slike offentlige oppdragsgivere eller oppdragsgivere, dersom kontrakten inngås utelukkende mellom offentlige oppdragsgivere eller oppdragsgivere.

- 47) Offentlige oppdragsgivere eller oppdragsgivere som nevnt i artikkel 7 nr. 1 bokstav a) bør kunne velge å yte sine offentlige tjenester i fellesskap gjennom samarbeid, uten å være forpliktet til å bruke noen bestemt juridisk form. Slikt samarbeid kan omfatte alle typer virksomhet knyttet til tjenesteytingen og utøvelsen av ansvar som de deltakende myndighetene er tildelt eller har påtatt seg, for eksempel lokale eller regionale myndigheters obligatoriske eller frivillige oppgaver eller tjenesteyting som i henhold til offentlig rett er pålagt bestemte organer. Tjenestene som ytes av de forskjellige deltakende myndighetene eller enhetene, trenger ikke nødvendigvis å være identiske, de kan også være utfyllende. Kontrakter om felles offentlig tjenesteyting bør ikke være omfattet av dette direktiv, forutsatt at de inngås utelukkende mellom offentlige oppdragsgivere eller oppdragsgivere, at gjennomføringen av dette samarbeidet utelukkende er underlagt hensynet til allmennhetens interesse, og at ingen privat tjenesteyter gis en fordelaktig posisjon i forhold til sine konkurrenter.

For å kunne oppfylle disse vilkårene bør samarbeidet baseres på en samarbeidsmetode. Et slikt samarbeid krever ikke at alle deltakende myndigheter påtar seg utførelsen av kontraktsmessige hovedforpliktelser, forutsatt at det foreligger forpliktelser om å bidra til felles gjennomføring av den aktuelle offentlige tjenesteytingen. Dessuten bør gjennomføringen av samarbeidet, herunder eventuelle økonomiske overføringer mellom de deltakende offentlige oppdragsgiverne, utelukkende være underlagt hensynet til allmennhetens interesse.

- 48) Det foreligger visse tilfeller der et rettssubjekt, i henhold til de relevante bestemmelsene i nasjonal lovgivning, fungerer som et instrument eller en teknisk instans for bestemte offentlige oppdragsgivere eller oppdragsgivere, er forpliktet til å utføre alle ordrer det er gitt av disse offentlige oppdragsgiverne eller oppdragsgiverne, og ikke har noen innflytelse på vederlaget for ytelsen. Et slikt rent administrativt forhold bør ikke omfattes av framgangsmåtene ved tildeling av konsesjoner, i lys av at det ikke ligger noen kontrakt til grunn for forholdet.
- 49) Det bør presiseres at begrepet «markedsdeltakere» bør tolkes i bred forstand slik at det omfatter personer og/eller enheter som tilbyr seg å utføre arbeider, levere produkter eller yte tjenester på markedet, uavhengig av hvilken juridisk form de har valgt å drive sin virksomhet innenfor. Derfor bør selskaper, filialer, datterselskaper, partnerskap, samvirkeforetak, allmennaksjeselskaper, universiteter, uansett om de er offentlige eller private,

og andre former for enheter alle høre inn under begrepet markedsdeltaker, uavhengig av om de er «juridiske personer» i enhver sammenheng eller ikke.

- 50) For å sikre tilstrekkelig offentliggjøring av bygge- og anleggskonsesjoner og tjenestekonsesjoner med eller over en viss terskelverdi som tildeles av oppdragsgivere og av offentlige oppdragsgivere, bør det være obligatorisk å offentliggjøre en konsesjonskunngjøring i *Den europeiske unions tidende* før konsesjonene tildeles.
- 51) I lys av den negative innvirkningen på konkurransen bør tildeling av konsesjoner uten forhåndskunngjøring tillates bare i helt ekstraordinære tilfeller. Dette unntaket bør begrenses til tilfeller der det fra begynnelsen av er klart at kunngjøring ikke vil utløse mer konkurranse, særlig fordi det objektivt sett bare er én markedsdeltaker som kan gjennomføre konsesjonen. En situasjon der det er umulig å tildele konsesjonen til en annen markedsdeltaker, bør ikke være skapt av den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren selv med tanke på den framtidige framgangsmåten ved tildeling. Videre bør det vurderes grundig om det finnes passende alternativer.
- 52) En konsesjons varighet bør begrenses for å unngå utestenging fra markedet og konkurransebegrensning. Dessuten vil konsesjoner av svært lang varighet kunne føre til utestenging fra markedet og kan dermed hindre fri bevegelighet for tjenester og etableringsadgang. En slik varighet kan imidlertid være berettiget dersom den er absolutt nødvendig for å gi konsesjonsinnehaveren mulighet til å tjene inn igjen investeringene som planlegges for å gjennomføre konsesjonen, samt for å oppnå avkastning på den investerte kapitalen. For konsesjoner som varer lenger enn fem år, bør derfor varigheten begrenses til den tiden det er rimelig å forvente at konsesjonsinnehaveren trenger for å tjene inn igjen investeringene som er gjort i driften av bygge- og anleggsarbeidene eller tjenestene samt få en avkastning på den investerte kapitalen under normale driftsforhold, idet det tas hensyn til særskilte mål i kontrakten som konsesjonsinnehaveren har påtatt seg å nå for å oppfylle krav til for eksempel pris og kvalitet for brukerne. Den anslåtte verdien bør være gyldig på tidspunktet for konsesjonstildelingen. Den bør kunne omfatte førsteinvesteringer og ytterligere investeringer som anses som nødvendige for å drive konsesjonen, særlig utgifter til infrastruktur, opphavsrett, patenter, utstyr, logistikk, leie, opplæring av personale og anskaffelseskostnader. Konsesjonens lengste varighet bør angis i konsesjonsdokumentene med mindre varighet brukes som et kriterium for tildeling av kontrakten. Offentlige oppdragsgivere og oppdragsgivere bør alltid kunne tildele en konsesjon for et kortere tidsrom enn tiden som er nødvendig for å tjene inn igjen investeringene, forutsatt at den tilknyttede erstatningen ikke fjerner driftsrisikoen.

- 53) Bare de tjenestene som har en begrenset dimensjon på tvers av landegrensene, for eksempel visse sosialtjenester, helsetjenester eller undervisningstjenester, bør unntas fra den fulle anvendelse av direktiv. Disse tjenestene ytes i en bestemt sammenheng som varierer sterkt mellom medlemsstatene på grunn av forskjellige kulturelle tradisjoner. Det bør derfor opprettes en særlig ordning for konsesjoner for disse tjenestene, som tar hensyn til det faktum at de først nylig er regulert. En forpliktelse til å offentliggjøre en veiledende kunngjøring og en kunngjøring av tildeling av en konsesjon med en verdi som er lik eller større enn terskelverdien som er fastsatt i dette direktiv, er en egnet metode for å gi mulige anbydere opplysninger om forretningsmuligheter samt gi alle berørte parter opplysninger om antallet og typen kontrakter som tildeles. Videre bør medlemsstatene innføre egnede tiltak når det gjelder tildeling av konsesjonskontrakter for disse tjenestene, med sikte på å sikre samsvar med prinsippene om innsyn og likebehandling av markedsdeltakere samt gi offentlige oppdragsgivere og oppdragsgivere mulighet til å ta hensyn til de berørte tjenestenes særtrekk. Medlemsstatene bør sikre at offentlige oppdragsgivere og oppdragsgivere har mulighet til å ta hensyn til behovet for å sikre nyskaping og, i samsvar med artikkel 14 i TEUV og protokoll nr. 26, et høyt nivå med hensyn til kvalitet, sikkerhet og overkommelige priser, likebehandling og fremming av universell utforming og av brukernes rettigheter.
- 54) Gitt betydningen av den kulturelle sammenhengen og følsomheten i disse tjenestene, bør medlemsstatene gis vidt skjønn til å organisere valget av tjenesteytere på den måten de anser som mest hensiktsmessig. Dette direktiv er ikke til hinder for at medlemsstatene kan anvende bestemte kvalitetskriterier ved valg av tjenesteytere, for eksempel kriteriene angitt i det frivillige europeiske rammeverket for kvalitet i sosialtjenester («European Quality Framework for Social Services») fra Komiteen for sosial trygghet. Medlemsstatene og/eller offentlige myndigheter står fortsatt fritt til å yte slike tjenester selv, eller til å organisere sosialtjenester på en måte som ikke medfører at det inngås offentlige konsesjonskontrakter, for eksempel gjennom utelukkende å finansiere slike tjenester, eller ved å utstede lisenser eller tillatelser til alle markedsdeltakere som oppfyller vilkårene som på forhånd er fastsatt av den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren, uten noen grenser eller kvoter, forutsatt at slike systemer sikrer tilstrekkelig annonsering og overholder prinsippene om innsyn og likebehandling.
- 55) Med sikte på en hensiktsmessig integrering av miljømessige, sosiale og arbeidsmarkedsmessige krav i framgangsmåtene ved tildeling av konsesjoner, er det særlig viktig at medlemsstatene og de offentlige oppdragsgiverne eller oppdragsgiverne treffer relevante tiltak for å sikre oppfyllelse av miljø-, sosial- og arbeidsrettslige forpliktelser som gjelder de stedene der bygge- og anleggsarbeidene utføres eller tjenesteytingen foregår, og som er resultatet av lover og forskrifter på både nasjonalt plan og unionsplan samt kollektive avtaler, forutsatt at disse reglene og anvendelsen av dem er i samsvar med unionsretten. Likeledes bør forpliktelser som følger av internasjonale avtaler som er ratifisert av alle medlemsstatene og oppført i dette direktiv, få anvendelse under gjennomføringen av konsesjonen. Dette bør imidlertid ikke på noen måte hindre anvendelse av arbeids- og ansettelsesvilkår som er mer gunstige for arbeidstakerne. De relevante tiltakene bør anvendes i samsvar med de grunnleggende prinsippene i unionsretten, særlig med sikte på å sikre likebehandling. Slike relevante tiltak bør anvendes i samsvar med europaparlaments- og rådsdirektiv 96/71/EF⁽¹⁾ og på en måte som sikrer likebehandling og ikke forskjellsbehandler, verken direkte eller indirekte, markedsdeltakere og arbeidstakere fra andre medlemsstater.
- 56) Tjenestene bør anses for å være ytt på det stedet der de egentlige ytelsene utføres. Når tjenestene ytes på avstand, for eksempel tjenester som ytes av telefoncentre, bør disse tjenestene anses å være ytt på det stedet der de utføres, uansett hvilke steder og medlemsstater tjenestene er rettet mot.
- 57) De relevante forpliktelsene kan gjenspeiles i konsesjonsvilkårene. Det bør også være mulig å ta med i konsesjoner klausuler som sikrer at kollektive avtaler i samsvar med unionsretten overholdes. Manglende oppfyllelse av de relevante forpliktelsene kan anses som en alvorlig forsømmelse fra den berørte markedsdeltakerens side, og kan medføre at markedsdeltakeren utelukkes fra framgangsmåten ved tildeling av en konsesjon.
- 58) Kontroll med overholdelse av miljø-, sosial- og arbeidsrettslige bestemmelser bør foretas på de relevante trinnene i framgangsmåten ved tildeling av konsesjoner, ved anvendelse av de allmenne prinsippene for valg av deltakere og tildeling av kontrakter og ved anvendelse av utelukkelseskriterier.
- 59) Ingen bestemmelse i dette direktiv er til hinder for å pålegge eller gjennomføre tiltak som er nødvendige for å beskytte offentlig orden, offentlig moral, offentlig sikkerhet, helse, menneskers og dyrs liv, plantehelse eller andre miljøtiltak, særlig med sikte på en bærekraftig utvikling, forutsatt at disse tiltakene er i samsvar med TEUV.

(¹) Europaparlaments- og rådsdirektiv 96/71/EF av 16. desember 1996 om utsending av arbeidstakere i forbindelse med tjenesteyting (EFT L 18 av 21.1.1997, s. 1).

- 60) For å sikre fortroligheten under framgangsmåten bør offentlige oppdragsgivere og oppdragsgivere samt markedsdeltakere ikke avsløre opplysninger som er betegnet som fortrolige. Dersom denne forpliktelsen ikke oppfylles, bør det utløse passende sanksjoner i den grad slike er fastsatt i medlemsstatenes sivilrettslige eller forvaltningsrettslige bestemmelser.
- 61) Med sikte på å bekjempe bedrageri, særbehandling og korrupsjon og forebygge interessekonflikter bør medlemsstatene treffe egnede tiltak for å sikre innsyn i framgangsmåten ved tildeling og likebehandling av alle kandidater og anbydere. Slike tiltak bør særlig være rettet mot å fjerne interessekonflikter og andre alvorlige uregelmessigheter.
- 62) For å gi alle interesserte markedsdeltakere mulighet til å inngi søknader og anbud bør offentlige oppdragsgivere og oppdragsgivere være forpliktet til å overholde en minstefrist for mottak av slike søknader og anbud.
- 63) Valget av forholdsmessige, ikke-diskriminerende og rettferdige utvelgingskriterier, og anvendelsen av disse på markedsdeltakerne, er avgjørende for at markedsdeltakerne kan få faktisk adgang til de økonomiske mulighetene i forbindelse med konsesjoner. Særlig kan en kandidats mulighet til å stole på kapasiteten til andre enheter være avgjørende for at SMB-er skal kunne delta. Det er derfor hensiktsmessig å fastsette at utvelgingskriteriene utelukkende bør gjelde markedsdeltakernes faglige og tekniske dyktighet og finansielle og økonomiske evne og være knyttet til kontraktens gjenstand, bør offentliggjøres i kunngjøringen av konsesjonen, og unntatt i ekstraordinære tilfeller ikke kan utelukke en markedsdeltaker fra å utnytte andre enheters kapasitet, uavhengig av hvordan deltakeren rettslig sett er tilknyttet disse enhetene, dersom sistnevnte dokumenter overfor den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren at den vil ha nødvendige ressurser til rådighet.
- 64) Med sikte på bedre integrasjon av samfunnsmessige og miljømessige hensyn i framgangsmåtene ved tildeling av konsesjoner, bør dessuten offentlige oppdragsgivere eller oppdragsgivere kunne bruke tildelingskriterier eller vilkår for gjennomføring av konsesjoner for de bygge- og anleggsarbeidene eller tjenestene som skal ytes i henhold til konsesjonskontrakten, med hensyn til alle aspekter og på ethvert stadium i deres livssyklus, fra utvinning av råstoffer til produktet til sluttbehandling av produktet, herunder faktorer som inngår i den spesifikke produksjons-, leverings- eller handelsprosessen for disse bygge- og anleggsarbeidene eller tjenestene, eller en spesifikk prosess på et senere stadium i deres livssyklus, også dersom slike faktorer ikke utgjør noen del av deres materielle innhold. Kriterier og vilkår for en slik produksjons- eller leveringsprosess er for eksempel at de tjenestene som er omfattet av konsesjonen, ytes ved hjelp av energieffektive maskiner. I samsvar med rettspraksis ved Den europeiske unions domstol omfatter dette også tildelingskriterier eller vilkår for gjennomføringen av konsesjoner knyttet til levering eller bruk av Fairtrade-merkede produkter i løpet av gjennomføringen av konsesjonen som skal tildeles. Kriterier og vilkår som gjelder handel og handelsvilkår, kan for eksempel innebære krav om at det skal betales en minstepris og en prisgevinst til underleverandørene. Vilkår for gjennomføring av konsesjoner som gjelder miljøsensyn, kan for eksempel omfatte krav til avfallsreduksjon eller ressurseffektivitet.
- 65) Tildelingskriterier eller vilkår for gjennomføring av konsesjoner som gjelder samfunnsmessige sider ved produksjonsprosessen, bør anvendes i samsvar med direktiv 96/71/EF, slik det er fortolket av Den europeiske unions domstol, og bør ikke velges eller anvendes på en måte som direkte eller indirekte forskjellsbehandler markedsdeltakere fra andre medlemsstater eller fra tredjestater som er parter i WTO-avtalen om offentlige innkjøp («GPA») eller frihandelsavtaler som Unionen er part i. Derfor bør kravene til grunnleggende arbeidsvilkår fastsatt i direktiv 96/71/EF, for eksempel minstelønn, fortsatt være på det nivået som er fastsatt i nasjonal lovgivning eller ved kollektive avtaler som er gjennomført i samsvar med unionsretten innenfor rammen av nevnte direktiv. Vilkår for gjennomføring av konsesjoner kan også ha som formål å fremme gjennomføringen av tiltak som fremmer likestilling mellom kvinner og menn i arbeidslivet, økt deltakelse av kvinner på arbeidsmarkedet, balanse mellom arbeid og privatliv, vern av miljøet eller dyrs velferd, og å sikre at de grunnleggende bestemmelsene i Den internasjonale arbeidsorganisasjon (ILO) overholdes, samt å rekruttere flere vanskeligstilte personer enn det som kreves i henhold til nasjonal lovgivning.
- 66) Tiltak med sikte på vern av helsen til personale som deltar i gjennomføringen av konsesjonen, fremming av sosial integrasjon av vanskeligstilte personer eller medlemmer fra sårbare grupper blant de personene som har fått i oppdrag å gjennomføre konsesjonen, eller opplæring i de kvalifikasjonene som kreves til den aktuelle konsesjonen, kan også være underlagt tildelingskriterier eller vilkår for gjennomføring av konsesjoner, forutsatt at de er knyttet til de bygge- og anleggsarbeidene eller tjenestene som skal ytes i henhold til konsesjonen. Slike kriterier eller vilkår kan for eksempel blant annet vise til sysselsetting av personer som har vært jobbsøkere i lang tid, eller gjennomføring av opplæringstiltak for arbeidsløse eller ungdom i løpet av gjennomføringen av den konsesjonen som skal tildeles. I tekniske spesifikasjoner kan offentlige oppdragsgivere angi slike samfunnsmessige krav som direkte kjennetegner det aktuelle produktet eller den aktuelle tjenesten, for eksempel tilgjengelighet for personer med nedsatt funksjonsevne eller universell utforming.

- 67) Det er nødvendig at de tekniske kravene og funksjonskravene som utarbeides av offentlige oppdragsgivere og oppdragsgivere, gir mulighet for å åpne konsesjonstildelingen for konkurranse. Disse kravene bør definere de egenskapene som kreves av bygge- og anleggsarbeider og/eller tjenester som omfattes av konsesjonen, og de kan gjelde den særskilte produksjonsprosessen eller leveringen av de forespurte bygge- og anleggsarbeidene eller tjenestene, forutsatt at de er knyttet til konsesjonens gjenstand og står i forhold til konsesjonens verdier og mål. Den særskilte produksjonsprosessen kan omfatte krav som gjelder tilgjengelighet for personer med nedsatt funksjonsevne, eller krav til miljøprestasjoner. Disse tekniske kravene og funksjonskravene bør inngå i konsesjonsdokumentene og bør følge prinsippene om likebehandling og innsyn. De bør utformes slik at kunstig begrensning av konkurranse unngås, særlig gjennom krav som begunstiger en bestemt markedsdeltaker ved å gjenspeile viktige egenskaper ved varene, tjenestene eller bygge- og anleggsarbeidene som vedkommende markedsdeltaker normalt tilbyr. I alle tilfeller bør offentlige oppdragsgivere og oppdragsgivere vurdere tilbud som omfatter bygge- og anleggsarbeider og/eller tjenester, herunder varer i forbindelse med slike bygge- og anleggsarbeider og tjenester, og som på samme måte er i samsvar med egenskapene som kreves.
- 68) Konsesjoner er vanligvis langsiktige, komplekse ordninger der konsesjonsinnehavere påtar seg ansvar og risiko som tradisjonelt bæres av offentlige oppdragsgivere og oppdragsgivere og normalt ligger innenfor deres ansvarsområde. Forutsatt at dette direktiv og prinsippene om innsyn og likebehandling overholdes, bør derfor offentlige oppdragsgivere og oppdragsgivere gis betydelig fleksibilitet til å definere og organisere framgangsmåten ved valg av konsesjonsinnehaver. For å sikre likebehandling og innsyn gjennom hele tildelingsprosessen bør det imidlertid fastsettes grunnleggende garantier for tildelingsprosessen, herunder opplysninger om konsesjonens art og omfang, begrensning av antallet kandidater, formidling av opplysninger til kandidater og anbydere og tilgang til relevante dokumenter. Det er også nødvendig å fastsette at de opprinnelige vilkårene i kunngjøringen av konsesjonen ikke bør fravikes, for å hindre urimelig behandling av mulige kandidater.
- 69) Konsesjoner bør ikke tildeles markedsdeltakere som har deltatt i en kriminell organisasjon, eller som er kjent skyldig i korrupsjon, bedrageri til skade for Unionens økonomiske interesser, terrorhandlinger, hvitvasking av penger, finansiering av terrorisme eller menneskehandel. Medlemsstatene bør imidlertid kunne gi unntak fra disse obligatoriske utelukkelsene i unntakstilfeller der tvingende allmenne hensyn gjør en kontraktstildeling absolutt nødvendig. Manglende betaling av skatter og trygde- og pensjonspremier bør også medføre sanksjoner i form av obligatorisk utelukkelse på unionsplan.
- 70) Offentlige oppdragsgivere og oppdragsgivere bør videre gis mulighet til å utelukke markedsdeltakere som har vist seg å være upålitelige, for eksempel på grunn av alvorlige eller gjentatte brudd på miljøforpliktelser, herunder regler for tilgjengelighet for personer med nedsatt funksjonsevne, eller andre former for alvorlig yrkesmessig forsømmelse, for eksempel brudd på konkurransereglene eller immaterialrettigheter. Det bør presiseres at alvorlig yrkesmessig forsømmelse kan medføre tvil om en markedsdeltakers integritet, og dermed gjøre markedsdeltakeren uegnet til å bli tildelt en konsesjon, uavhengig av hvorvidt markedsdeltakeren ellers ville ha teknisk eller økonomisk kapasitet til å gjennomføre kontrakten. Med tanke på at den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren vil være ansvarlig for følgene av mulige feilaktige beslutninger, bør offentlige oppdragsgivere og oppdragsgivere også stå fritt til å vurdere om det har foregått alvorlig yrkesmessig forsømmelse, dersom de før en endelig og bindende beslutning angående forekomst av obligatoriske utelukkelsesgrunner er tatt, på hensiktsmessig måte kan dokumentere at en markedsdeltaker har brutt sine forpliktelser, herunder forpliktelser vedrørende betaling av skatter eller trygde- og pensjonspremier, med mindre annet er fastsatt i nasjonal rett. Offentlige oppdragsgivere og oppdragsgivere bør også kunne utelukke kandidater eller anbydere hvis gjennomføring av tidligere konsesjoner eller andre kontrakter med offentlige oppdragsgivere eller oppdragsgivere har vist store mangler med hensyn til grunnleggende krav, for eksempel manglende ytelse eller gjennomføring eller betydelige mangler ved det produktet eller den tjenesten som ytes, noe som gjør dem uegnet for det tiltenkte formålet, eller upassende atferd som reiser alvorlig tvil om markedsdeltakerens pålitelighet. I nasjonal lovgivning bør det fastsettes en lengste varighet for slik utelukkelse.
- 71) Det bør imidlertid gis rom for muligheten til at markedsdeltakere kan treffe samsvarstiltak med sikte på å avhjelpe følgene av eventuelle straffbare handlinger eller forsømmelser og effektivt forebygge ytterligere forekomster av upassende atferd. Slike tiltak kan bestå av særlig personal- og organisasjonsmessige tiltak, for eksempel avbrytelse av alle forbindelser med personer eller organisasjoner som er involvert i upassende atferd, egnede tiltak for omorganisering av personalet, gjennomføring av rapporterings- og kontrollordninger, opprettelse av en intern revisjonsstruktur for å overvåke samsvar, og at det vedtas interne regler for ansvar og erstatning. Dersom slike tiltak gir tilstrekkelige garantier, bør den aktuelle markedsdeltakeren ikke lenger være utelukket av disse grunnene alene. Markedsdeltakere bør ha muligheten til å be om at samsvarstiltak som treffes med sikte på mulig adgang til framgangsmåten ved tildeling av konsesjoner, blir undersøkt. Det bør imidlertid være opp til medlemsstatene å bestemme nøyaktig hvilke prosedyremessige og materielle vilkår som skal gjelde i slike tilfeller. De

bør derfor særlig stå fritt til å beslutte om de skal la de enkelte offentlige oppdragsgiverne eller oppdragsgiverne foreta de relevante vurderingene, eller gi denne oppgaven til andre myndigheter på sentralt eller desentralisert plan.

- 72) Det er viktig at underleverandørenes oppfyllelse av gjeldende forpliktelser innenfor miljørett, sosialrett og arbeidsrett, fastsatt i unionsretten, nasjonal rett, kollektive avtaler eller i internasjonale miljø-, sosial- eller arbeidsrettslige bestemmelser angitt i dette direktiv, forutsatt at slike regler og anvendelsen av dem er i samsvar med unionsretten, sikres gjennom hensiktsmessige tiltak av vedkommende nasjonale myndigheter, for eksempel arbeidstilsyn og miljøvernmyndigheter, innenfor deres ansvarsområder og oppgaver. Det er også nødvendig å sikre noe innsyn i underleverandørkjeden, ettersom dette gir offentlige oppdragsgivere og oppdragsgivere opplysninger om hvem som er til stede på byggeplasser der det foregår bygge- og anleggsarbeid som utføres for dem, eller der foretak yter tjenester i eller på bygg, infrastruktur eller områder, for eksempel rådhus, offentlige skoler, idrettsanlegg, havner eller motorveier, som de offentlige oppdragsgiverne er ansvarlige for eller som de har tilsyn med. Det bør presiseres at forpliktelsen til å gi påkrevde opplysninger i alle tilfeller påligger konsesjonsinnehaveren, enten på grunnlag av en særlig klausul som hver offentlige oppdragsgiver eller oppdragsgiver vil måtte ha med i framgangsmåten ved alle tildelinger, eller på grunnlag av forpliktelser som medlemsstatene vil pålegge konsesjonsinnehaveren i form av alminnelige bestemmelser.

Det bør også presiseres at vilkår i forbindelse med håndheving av oppfyllelse av gjeldende forpliktelser innenfor miljørett, sosialrett og arbeidsrett, fastsatt i unionsretten, nasjonal rett, kollektive avtaler eller i internasjonale miljø-, sosial- eller arbeidsrettslige bestemmelser angitt i dette direktiv, forutsatt at slike regler og anvendelsen av dem er i samsvar med unionsretten, bør få anvendelse når nasjonal lovgivning i en medlemsstat fastsetter en ordning med solidaransvar mellom underleverandører og konsesjonsinnehaveren. Dessuten bør det angis uttrykkelig at medlemsstatene bør kunne gå lenger, for eksempel ved å utvide forpliktelsene til innsyn eller ved å muliggjøre eller kreve at offentlige oppdragsgivere eller oppdragsgivere skal kontrollere at underleverandørene ikke befinner seg i noen av de situasjonene der utelukkelse av markedsdeltakere vil være berettiget. Dersom slike tiltak anvendes på underleverandører, bør det sikres sammenheng med bestemmelsene som får anvendelse på konsesjonsinnehavere, slik at dersom det foreligger obligatoriske utelukkelsesgrunner, vil det følges av et krav om at konsesjonsinnehaveren skifter ut den berørte underleverandøren. Dersom slik kontroll viser at det foreligger ikke-obligatoriske grunner for utelukkelse, bør det presiseres at offentlige oppdragsgivere eller

oppdragsgivere har mulighet til å kreve slik utskifting. Det bør også uttrykkelig angis at offentlige oppdragsgivere eller oppdragsgivere kan være forpliktet til å kreve at den berørte underleverandøren skiftes ut dersom utelukkelse av konsesjonsinnehaveren vil være obligatorisk i slike tilfeller. Det bør også angis uttrykkelig at medlemsstatene står fritt til å fastsette strengere regler for ansvar i henhold til nasjonal lovgivning.

- 73) Offentlige oppdragsgivere eller oppdragsgivere bør vurdere anbudene på grunnlag av ett eller flere tildelingskriterier. For å sikre innsyn og likebehandling bør kriteriene for tildeling av konsesjoner alltid oppfylle visse allmenne standarder. Disse standardene kan vise til faktorer som ikke er rent økonomiske, men som påvirker verdien av et anbud fra den offentlige oppdragsgiverens eller oppdragsgiverens synspunkt, og som gjør det mulig å fastslå en overordnet økonomisk fordel for den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren. Kriteriene bør på forhånd gjøres tilgjengelige for alle mulige kandidater eller anbydere, gjelde kontraktens gjenstand og ikke gi den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren ubegrenset valgfrihet. De bør muliggjøre effektiv konkurranse og følges av krav som gjør det mulig å kontrollere anbydernes opplysninger på en effektiv måte. Tildelingskriteriene bør kunne omfatte blant annet miljøkriterier, sosiale kriterier eller kriterier som gjelder nyskaping. Offentlige oppdragsgivere eller oppdragsgivere bør også angi tildelingskriterier i prioritert rekkefølge med de viktigste først, for å sikre likebehandling av mulige anbydere ved å gi dem mulighet til å få kjennskap til alle elementer som de må ta hensyn til når de utarbeider anbudene sine.

I ekstraordinære tilfeller der den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren mottar et anbud der det foreslås en nyskapende løsning med funksjonsytelse på et ekstraordinært nivå som en aktsom offentlig oppdragsgiver eller oppdragsgiver ikke kunne ha forutsett, bør den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren unntaksvis kunne endre rekkefølgen på tildelingskriteriene for å ta hensyn til de nye mulighetene som den nyskapende løsningen gir, forutsatt at en slik endring sikrer likebehandling av alle faktiske eller mulige anbydere ved at det utlyses en ny anbudskonkurranse eller eventuelt offentliggjøres en ny konsesjonskunngjøring.

- 74) Elektroniske informasjons- og kommunikasjonsmidler kan i stor grad forenkle offentliggjøring av konsesjoner og øke effektiviteten, hastigheten og innsynet i konsesjonstildelinger. Disse kan bli standardformene for kommunikasjon og informasjonsutveksling i framgangsmåter ved tildeling av konsesjoner, ettersom de i stor grad øker markedsdeltakernes mulighet til å delta i framgangsmåter ved tildeling av konsesjoner i hele det indre marked.

- 75) Konesjonskontrakter omfatter vanligvis langsiktige og sammensatte tekniske og finansielle ordninger som ofte utsettes for endrede omstendigheter. Det er derfor nødvendig å presisere hvilke vilkår som fører til at endringer i en konesjon under gjennomføringen av den krever en ny framgangsmåte ved tildeling av konesjoner, idet det tas hensyn til relevant rettspraksis ved Den europeiske unions domstol. Det kreves en ny framgangsmåte ved tildeling av konesjoner i tilfelle av vesentlige endringer i den opprinnelige konesjonen, særlig med hensyn til virkeområdet og innholdet i partenes gjensidige rettigheter og forpliktelser, herunder fordelingen av immaterialrettigheter. Slike endringer viser partenes intensjon om å reforhandle vesentlige vilkår i konesjonen. Dette er særlig tilfellet dersom de endrede vilkårene ville ha virket inn på resultatet av framgangsmåten, dersom de hadde vært del av den opprinnelige framgangsmåten. Endringer i konesjonen som medfører en mindre endring i kontraktsverdien opp til en viss verdi, bør alltid være mulig uten at det er nødvendig å gjennomføre en ny framgangsmåte ved tildeling av konesjoner. Med sikte på dette og for å sikre rettssikkerheten bør dette direktiv fastsette nedre terskelverdier, og under disse kreves det ikke en ny framgangsmåte ved tildeling. Det bør være mulig å endre konesjonen over disse terskelverdiene uten at det er nødvendig å gjennomføre en ny framgangsmåte ved tildeling, i den grad slike endringer er i samsvar med visse vilkår. Dette kan for eksempel være tilfellet for endringer som er blitt nødvendige som følge av behovet for å imøtekomme anmodninger fra offentlige oppdragsgivere eller oppdragsgivere når det gjelder sikkerhetskrav og med hensyn til særtrekk ved virksomhet som for eksempel drift av fjellsports- og turistanlegg, der lovgivningen kan utvikles for å omfatte de tilhørende farene, i den grad slike endringer er i samsvar med de relevante vilkårene fastsatt i dette direktiv.
- 76) Offentlige oppdragsgivere og oppdragsgivere kan stå overfor ytre omstendigheter som de ikke kunne forutse da de tildelte konesjonen, særlig dersom gjennomføringen av konesjonen strekker seg over lang tid. I slike tilfeller er det nødvendig med en viss grad av fleksibilitet for å tilpasse konesjonen til disse omstendighetene uten en ny framgangsmåte ved tildeling. Begrepet uforutsigbare omstendigheter viser til omstendigheter som ikke kunne forutses til tross for at den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren har gjort rimelig grundige forberedelser til den opprinnelige tildelingen, idet det tas hensyn til de midler den har hatt til rådighet, arten av og egenskapene til det bestemte prosjektet, god praksis på det aktuelle området og behovet for å sikre et hensiktsmessig forhold mellom de ressursene som er brukt på å forberede tildelingen, og den forutsigbare verdien. Dette kan imidlertid ikke få anvendelse på tilfeller der en endring fører til at hele konesjonens art forandres, for eksempel ved å skifte ut bygge- og anleggsarbeidene som skal utføres, eller tjenestene som skal ytes, med noe helt annet, eller ved å foreta en grunnleggende endring av typen konesjon, ettersom det i en slik situasjon må forutsettes en hypotetisk påvirkning av resultatet. Når det gjelder konesjoner som tildeles med sikte på å utøve en form for virksomhet som ikke er nevnt i vedlegg II, bør verdistigninger som ikke krever en ny framgangsmåte ved tildeling, ikke overstige 50 % av den opprinnelige konesjonens verdi. Dersom det foretas flere påfølgende endringer, bør denne begrensningen få anvendelse på verdien av hver endring. Slike påfølgende endringer bør ikke ha til formål å omgå dette direktiv.
- 77) I samsvar med prinsippene om likebehandling og innsyn bør den anbyderen som vinner anbudet, ikke skiftes ut med en annen markedsdeltaker, for eksempel dersom en konesjon heves på grunn av mangler i gjennomføringen, uten at konesjonen gjenåpnes for konkurranse. Den valgte anbyderen som gjennomfører konesjonen, bør imidlertid, særlig dersom konesjonen er tildelt en gruppe markedsdeltakere, kunne foreta visse strukturelle endringer under gjennomføringen av konesjonen, for eksempel rent interne omorganiseringer, overtakelser, fusjoner og oppkjøp eller konkurs. Slike strukturelle endringer bør ikke automatisk kreve nye framgangsmåter ved tildeling for konesjonen som den aktuelle anbyderen gjennomfører.
- 78) Offentlige oppdragsgivere og oppdragsgivere bør selv ha mulighet til å få innført endringer av en konesjon ved hjelp av revisjons- eller opsjonsklausuler, men slike klausuler bør ikke gi dem ubegrenset spillerom. Dette direktiv bør derfor angi i hvilket omfang det kan innføres endringer i den opprinnelige konesjonen. Det bør derfor presiseres at tilstrekkelig klart utarbeidede revisjons- eller opsjonsklausuler for eksempel kan gi mulighet for prisreguleringer eller sikre at for eksempel kommunikasjonsutstyr som skal leveres over et gitt tidsrom, fortsatt er egnet, også ved endring av kommunikasjonsprotokoller eller andre teknologiske endringer. Det bør også være mulig i henhold til tilstrekkelig klare klausuler å fastsette at det kan foretas tilpasninger av en konesjon, dersom dette blir nødvendig på grunn av tekniske vanskeligheter som dukker opp under drift eller vedlikehold. Det bør også bemerkes at konesjoner for eksempel kan omfatte både alminnelig vedlikehold og fastsette ekstraordinært vedlikehold som kan bli nødvendig for å sikre fortsatt drift av en offentlig tjeneste.
- 79) Offentlige oppdragsgivere og oppdragsgivere kan stå overfor situasjoner der nye bygge- og anleggsarbeider eller tjenester blir nødvendig. I slike tilfeller bør en endring av den opprinnelige konesjonen uten ny framgangsmåte ved konesjonstildeling anses å være berettiget, forutsatt at vilkårene angitt i dette direktiv er oppfylt.

- 80) Offentlige oppdragsgivere og oppdragsgivere står av og til overfor omstendigheter som krever at konsesjoner heves før tiden, for å kunne oppfylle forpliktelsene i henhold til unionsregelverket for konsesjoner. Medlemsstatene bør derfor sikre at offentlige oppdragsgivere og oppdragsgivere, i henhold til vilkårene fastsatt i nasjonal rett, har mulighet til å heve en konsesjon i dens løpetid dersom unionsretten krever dette.
- 81) For å sikre tilstrekkelig rettslig vern av kandidatene og anbyderne i konsesjonstildeling og for å håndheve dette direktiv og prinsippene i TEUV på en effektiv måte, bør rådsdirektiv 89/665/EØF⁽¹⁾ og rådsdirektiv 92/13/EØF⁽²⁾ få anvendelse også på tjenestekonsesjoner og bygge- og anleggskonsesjoner som tildeles av offentlige oppdragsgivere og oppdragsgivere. Direktiv 89/665/EØF og 92/13/EØF bør derfor endres.
- 82) Behandlingen av personopplysninger i henhold til dette direktiv bør være underlagt europaparlaments- og rådsdirektiv 95/46/EF⁽³⁾.
- 83) Medlemsstatene skal konsekvent og systematisk overvåke hvordan reglene for tildeling av konsesjonskontrakter gjennomføres og virker, for å sikre en effektiv og ensartet anvendelse av unionsretten.
- 84) Kommisjonen bør vurdere de økonomiske virkningene på det indre marked, særlig når det gjelder faktorer som kontraktstildeling over landegrensene, små og mellomstore bedrifters deltakelse og transaksjonskostnader, som følge av anvendelsen av terskelverdiene angitt i dette direktiv og utelukkelsen angitt i artikkel 12, idet det tas hensyn til vannsektorens særlige strukturer. Kommisjonen bør avlegge rapport om dette til Europaparlamentet og Rådet innen 18. april 2019. I samsvar med artikkel XXIV nr. 7 i GPA skal GPA være gjenstand for nye forhandlinger tre år etter at den trådte i kraft, samt regelmessig deretter. I denne sammenheng bør det vurderes om terskelverdiene er hensiktsmessige i forbindelse med forhandlinger i henhold til GPA, idet det tas hensyn til virkningen av inflasjon og transaksjonskostnader. Der det er mulig og hensiktsmessig, bør Kommisjonen vurdere å foreslå en økning av terskelverdiene som får anvendelse i henhold til GPA, i neste forhandlingsrunde. Dersom disse terskelverdiene endres, bør Kommisjonens rapport, der det er relevant, følges opp av et forslag til regelverk som endrer terskelverdiene fastsatt i dette direktiv.
- 85) For å sikre ensartede vilkår for framgangsmåten for å utarbeide og overføre kunngjøringer og for å oversende og offentliggjøre opplysninger som er nevnt i vedlegg V, VII og VIII, bør Kommisjonen gis gjennomføringsmyndighet. Denne myndigheten bør utøves i samsvar med europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 182/2011⁽⁴⁾. Framgangsmåten med rådgivende komité bør anvendes til vedtakelsen av gjennomføringsrettsaktene som ikke har noen innvirkning verken på den økonomiske situasjonen eller når det gjelder arten og omfanget av forpliktelsene som følger av dette direktiv. Derimot kjennetegnes disse rettsaktene av et rent forvaltningsmessig formål og tjener til å lette anvendelsen av dette direktiv.
- 87) Ettersom målet for dette direktiv, som er å samordne lover og forskrifter i medlemsstatene som får anvendelse på visse framgangsmåter ved tildeling av konsesjoner, ikke kan nås i tilstrekkelig grad av medlemsstatene og derfor på grunn av direktivets omfang og virkninger bedre kan nås på unionsplan, kan Unionen treffe tiltak i samsvar med nærhetsprinsippet som fastsatt i artikkel 5 i TEU. I samsvar med forholdsmessighetsprinsippet fastsatt i nevnte artikkel går dette direktiv ikke lenger enn det som er nødvendig for å nå dette målet.

⁽¹⁾ Rådsdirektiv 89/665/EØF av 21. desember 1989 om samordning av lover og forskrifter om gjennomføring av klagebehandling i forbindelse med tildeling av offentlige varekjøps- samt bygge- og anleggskontrakter (EFT L 395 av 30.12.1989, s. 33).

⁽²⁾ Rådsdirektiv 92/13/EØF av 25. februar 1992 om samordning av lover og forskrifter om anvendelsen av fellesskapsreglene på innkjøpsregler for oppdragsgivere innen vann- og energiforsyning, transport og telekommunikasjon (EFT L 76 av 23.3.1992, s. 14).

⁽³⁾ Europaparlaments- og rådsdirektiv 95/46/EF av 24. oktober 1995 om vern av fysiske personer i forbindelse med behandling av personopplysninger og om fri utveksling av slike opplysninger (EFT L 281 av 23.11.1995, s. 31).

⁽⁴⁾ Europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 182/2011 av 16. februar 2011 om fastsettelse av allmenne regler og prinsipper for medlemsstatenes kontroll med Kommisjonens utøvelse av sin gjennomføringsmyndighet (EUT L 55 av 28.2.2011, s. 13).

- 88) I samsvar med den felles politiske erklæringen fra medlemsstatene og Kommisjonen av 28. september 2011 om forklarende dokumenter har medlemsstatene forpliktet seg til at underretningen om innarbeidings tiltakene i berettigede tilfeller skal følges av ett eller flere dokumenter som forklarer sammenhengen mellom et direktivs bestanddeler og de tilsvarende delene av de nasjonale innarbeidingsdokumentene. Med hensyn til dette direktiv anser regelgiveren at oversendingen av slike dokumenter er berettiget —
- VEDTATT DETTE DIREKTIV:

AVDELING I:	FORMÅL, VIRKEOMRÅDE, PRINSIPPER OG DEFINISJONER
KAPITTEL I:	Virkeområde, allmenne prinsipper og definisjoner
AVSNITT I:	FORMÅL, VIRKEOMRÅDE, ALLMENNE PRINSIPPER, DEFINISJONER OG TERSKEL-VERDI
Artikkel 1:	Formål og virkeområde
Artikkel 2:	Prinsippet om myndighetenes selvstyre
Artikkel 3:	Prinsippet om likebehandling, ikke-diskriminering og innsyn
Artikkel 4:	Frihet til å definere tjenester av allmenn økonomisk betydning
Artikkel 5:	Definisjoner
Artikkel 6:	Offentlige oppdragsgivere
Artikkel 7:	Oppdragsgivere
Artikkel 8:	Terskelverdier og metoder for å beregne anslått verdi av konsesjoner
Artikkel 9:	Revisjon av terskelverdien
AVSNITT II:	UNNTAK
Artikkel 10:	Unntak for konsesjoner tildelt av offentlige oppdragsgivere og oppdragsgivere
Artikkel 11:	Særlige unntak på området elektronisk kommunikasjon
Artikkel 12:	Særlige unntak i vannsektoren
Artikkel 13:	Konsesjoner som tildeles et tilknyttet foretak
Artikkel 14:	Konsesjoner som tildeles et fellesforetak eller en oppdragsgiver som inngår i et fellesforetak
Artikkel 15:	Opplysninger fra oppdragsgiverne
Artikkel 16:	Unntak for virksomhet som er direkte utsatt for konkurranse
Artikkel 17:	Konsesjoner mellom enheter i offentlig sektor
AVSNITT III:	ALMINNELIGE BESTEMMELSER
Artikkel 18:	Konsesjonens varighet
Artikkel 19:	Sosialtjenester og annen særlig tjenesteyting
Artikkel 20:	Kombinerte kontrakter
Artikkel 21:	Kombinerte innkjøpskontrakter som omfatter forsvars- og sikkerhetsaspekter

Artikkel 22:	Kontrakter som omfatter både virksomhet nevnt i vedlegg II og andre former for virksomhet
Artikkel 23:	Konsesjoner som omfatter både virksomhet nevnt i vedlegg II og virksomhet som omfatter forsvars- og sikkerhetsaspekter
AVSNITT IV:	SÆRLIGE SITUASJONER
Artikkel 24:	Konsesjoner med forbehold
Artikkel 25:	Forsknings- og utviklingstjenester
KAPITTEL II:	Prinsipper
Artikkel 26:	Markedsdeltakere
Artikkel 27:	Nomenklaturer
Artikkel 28:	Fortrolighet
Artikkel 29:	Regler for kommunikasjon
AVDELING II:	REGLER FOR TILDELING AV KONSESJONER: ALLMENNE PRINSIPPER OG GARANTIER FOR RETT SAKSBEHANDLING
KAPITTEL I:	Allmenne prinsipper
Artikkel 30:	Allmenne prinsipper
Artikkel 31:	Konsesjonskunngjøringer
Artikkel 32:	Kunngjøring av konsesjonstildelinger
Artikkel 33:	Utforming og offentliggjøring av kunngjøringer
Artikkel 34:	Elektronisk tilgang til konsesjonsdokumenter
Artikkel 35:	Bekjempe korrupsjon og forebygge interessekonflikter
KAPITTEL II:	Garantier for rett saksbehandling
Artikkel 36:	Tekniske krav og funksjonskrav
Artikkel 37:	Garantier for rett saksbehandling
Artikkel 38:	Utvelging og kvalitativ vurdering av kandidater
Artikkel 39:	Søknads- og anbudsfrister for konsesjoner
Artikkel 40:	Underretning av kandidater og anbydere
Artikkel 41:	Tildelingskriterier
AVDELING III:	REGLER FOR GJENNOMFØRING AV KONSESJONER
Artikkel 42:	Underleveranser
Artikkel 43:	Endring av kontrakter i deres løpetid

Artikkel 44:	Heving av konsesjoner
Artikkel 45:	Overvåking og rapportering
AVDELING IV:	ENDRINGER AV DIREKTIV 89/665/EØF og 92/13/EØF
Artikkel 46:	Endringer av direktiv 89/665/EØF
Artikkel 47:	Endringer av direktiv 92/13/EØF
AVDELING V:	DELEGERT MYNDIGHET, GJENNOMFØRINGSMYNDIGHET OG SLUTT- BESTEMMELSER
Artikkel 48:	Utøvelse av delegert myndighet
Artikkel 49:	Framgangsmåte for behandling av hastesaker
Artikkel 50:	Komiteframgangsmåte
Artikkel 51:	Innarbeiding i nasjonal lovgivning
Artikkel 52:	Overgangsbestemmelser
Artikkel 53:	Overvåking og rapportering
Artikkel 54:	Ikrafttredelse
Artikkel 55:	Adressater
VEDLEGG:	
VEDLEGG I:	LISTE OVER VIRKSOMHET NEVNT I ARTIKKEL 5 NR. 7
VEDLEGG II:	VIRKSOMHET SOM UTØVES AV OPPDRAGSGIVERE SOM NEVNT I ARTIKKEL 7
VEDLEGG III:	LISTE OVER UNIONSRETTSAKTER NEVNT I ARTIKKEL 7 NR. 2 BOKSTAV B)
VEDLEGG IV:	TJENESTER NEVNT I ARTIKKEL 19
VEDLEGG V:	OPPLYSNINGER SOM SKAL VÆRE MED I KONSESJONSKUNNGJØRINGER NEVNT I ARTIKKEL 31
VEDLEGG VI:	OPPLYSNINGER SOM SKAL VÆRE MED I VEILEDENDE KUNNGJØRINGER VED- RØRENDE KONSESJONER FOR SOSIALTJENESTER OG ANNEN SÆRLIG TJENESTE- YTING SOM NEVNT I ARTIKKEL 31 NR. 3
VEDLEGG VII:	OPPLYSNINGER SOM SKAL VÆRE MED I KUNNGJØRINGER AV TILDELING AV KONSESJONER SOM NEVNT I ARTIKKEL 32
VEDLEGG VIII:	OPPLYSNINGER SOM SKAL VÆRE MED I KUNNGJØRINGER AV TILDELING AV KONSESJONER FOR SOSIALTJENESTER OG ANNEN SÆRLIG TJENESTEYTING SOM NEVNT I ARTIKKEL 32
VEDLEGG IX:	NÆRMERE OPPLYSNINGER OM OFFENTLIGGJØRING
VEDLEGG X:	LISTE OVER INTERNASJONALE KONVENSJONER PÅ OMRÅDET SOSIAL OG MILJØ SOM NEVNT I ARTIKKEL 30 NR. 3
VEDLEGG XI:	OPPLYSNINGER SOM SKAL VÆRE MED I KUNNGJØRINGER AV ENDRINGER AV EN KONSESJON I DENS LØPETID I SAMSVAR MED ARTIKKEL 43

AVDELING I

FORMÅL, VIRKEOMRÅDE, PRINSIPPER OG DEFINISJONER

KAPITTEL I

Virkeområde, allmenne prinsipper og definisjoner

Avsnitt I

Formål, virkeområde, allmenne prinsipper, definisjoner og terskelverdi*Artikkel 1***Formål og virkeområde**

1. Ved dette direktiv fastsettes det regler for framgangsmåter for innkjøp foretatt av offentlige oppdragsgivere og oppdragsgivere, hvis verdi anslås ikke å være lavere enn terskelverdien fastsatt i artikkel 8.

2. Dette direktiv får anvendelse på bygge- og anleggskonsesjoner eller tjenestekonsesjoner til markedsdeltakere som tildeles av

a) offentlige oppdragsgivere eller

b) oppdragsgivere, forutsatt at bygge- og anleggsarbeidene eller tjenestene er beregnet på utøvelse av en av formene for virksomhet som er nevnt i vedlegg II.

3. Anvendelsen av dette direktiv er underlagt artikkel 346 i TEUV.

4. Avtaler, beslutninger eller andre juridiske virkemidler som organiserer overdragelse av myndighet og ansvarsområder for utførelse av offentlige oppgaver mellom offentlige oppdragsgivere eller oppdragsgivere eller grupper av offentlige oppdragsgivere eller oppdragsgivere, og som ikke innebærer at det skal gis betaling for gjennomføring av kontrakter, anses som en del av den berørte medlemsstatens interne organisasjon, og berøres som sådan ikke på noen måte av dette direktiv.

*Artikkel 2***Prinsippet om myndighetenes selvstyre**

1. I dette direktiv anerkjennes prinsippet om selvstyre for nasjonale, regionale og lokale myndigheter i samsvar med nasjonal rett og unionsretten. Disse myndighetene står fritt til å bestemme hvordan det er best å forvalte utførelsen av bygge- og anleggsarbeid eller tjenesteyting, for særlig å sikre et høyt nivå med hensyn til kvalitet, sikkerhet og overkommelige priser, likebehandling og fremming av universell utforming og av brukernes rettigheter i forbindelse med offentlige tjenester.

Disse myndighetene kan velge å utføre sine offentlige oppgaver med egne ressurser eller i samarbeid med andre myndigheter eller å delegere dem til markedsdeltakere.

2. Dette direktiv berører ikke medlemsstatenes eiendomsrett. Særlig kreves det ikke privatisering av offentlige foretak som yter offentlige tjenester.

*Artikkel 3***Prinsippet om likebehandling, ikke-diskriminering og innsyn**

1. Offentlige oppdragsgivere og oppdragsgivere skal behandle markedsdeltakere likt og uten forskjellsbehandling, og opptre på en måte som gir adgang til innsyn og står i forhold til målet.

Framgangsmåten ved tildeling av konsesjoner, herunder den anslåtte verdien, skal ikke utformes i den hensikt å unnta den fra dette direktivs virkeområde eller på utilbørlig måte begunstige eller forfordle visse markedsdeltakere eller visse bygge- og anleggsarbeider, varer eller tjenester.

2. Offentlige oppdragsgivere og oppdragsgivere skal sikte på å sikre innsyn i framgangsmåten ved tildeling og gjennomføringen av kontrakten samtidig som artikkel 28 overholdes.

*Artikkel 4***Frihet til å definere tjenester av allmenn økonomisk betydning**

1. Dette direktiv berører ikke medlemsstatenes frihet til i samsvar med unionsretten å definere hva de anser for å være tjenester av allmenn økonomisk betydning, hvordan disse tjenestene bør organiseres og finansieres i samsvar med reglene for statsstøtte, og hvilke særlige forpliktelser som bør gjelde for dem. Dette direktiv berører heller ikke måten medlemsstatene organiserer sine trygdeordninger på.

2. Ikke-økonomiske tjenester av allmenn interesse skal ikke være omfattet av dette direktivs virkeområde.

*Artikkel 5***Definisjoner**

I dette direktiv menes med:

1) «konsesjoner» bygge- og anleggskonsesjoner eller tjenestekonsesjoner som definert i bokstav a) og b):

- a) «bygge- og anleggskonsesjon» en gjensidig bebyrdende kontrakt som inngås skriftlig, der én eller flere offentlige oppdragsgivere eller oppdragsgivere overdrar utførelsen av bygge- og anleggsarbeid til én eller flere markedsdeltakere, der vederlaget for denne overdragelsen består enten utelukkende av retten til å utnytte bygge- og anleggsarbeidene som er omfattet av kontrakten, eller av denne retten sammen med en betaling,
- b) «tjenestekonsesjon» en gjensidig bebyrdende kontrakt som inngås skriftlig, der én eller flere offentlige oppdragsgivere eller oppdragsgivere overdrar yting og forvaltning av andre tjenester enn utførelsen av bygge- og anleggsarbeidene som er nevnt i bokstav a), til én eller flere markedsdeltakere, der vederlaget for denne overdragelsen består enten utelukkende av retten til å utnytte tjenestene som er omfattet av kontrakten, eller av denne retten sammen med en betaling.
- Tildeling av en bygge- og anleggskonsesjon eller tjenestekonsesjon skal innebære at det overføres en driftsrisiko til konsesjonsinnehaveren ved utnyttelsen av disse bygge- og anleggsarbeidene eller tjenestene, som omfatter en etterspørsels- eller tilbudsrisiko eller begge deler. Konsesjonsinnehaveren skal anses å påta seg driftsrisikoen dersom vedkommende under normale driftsforhold ikke er garantert å tjene inn igjen investeringene som er foretatt, og kostnadene som er påløpt i forbindelse med driften av bygge- og anleggsarbeidene eller tjenestene som er konsesjonens gjenstand. Den delen av risikoen som overføres til konsesjonsinnehaveren, skal innebære en reell eksponering for markedets svingninger, slik at et mulig anslått tap som konsesjonsinnehaveren påføres, ikke skal være bare nominelt eller ubetydelig,
- 2) «markedsdeltaker» enhver fysisk eller juridisk person, eller en offentlig enhet eller gruppe av slike personer eller enheter, herunder midlertidige sammenslutninger av foretak, som på markedet tilbyr utførelse av bygge- og anleggsarbeid og/eller oppføring av bygg, levering av produkter eller tjenesteyting,
- 3) «kandidat» en markedsdeltaker som har søkt om innbydelse eller har mottatt innbydelse til å delta i en konsesjonstildeling,
- 4) «anbyder» en markedsdeltaker som har innlevert et anbud,
- 5) «konsesjonsinnehaver» en markedsdeltaker som er tildelt en konsesjon,
- 6) «skriftlig» ethvert uttrykk som består av ord eller tall som kan leses, reproduseres og deretter kommuniseres, herunder opplysninger som sendes og lagres ved hjelp av elektroniske midler,
- 7) «utførelse av bygge- og anleggsarbeid» enten utførelse eller både prosjektering og utførelse av bygge- og anleggsarbeid som gjelder en av formene for virksomhet som er nevnt i vedlegg I, eller av bygg, eller oppføring, uansett på hvilken måte, av et bygg som oppfyller kravene fastsatt av den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren som har en avgjørende innflytelse på typen eller prosjekteringen av bygget,
- 8) «bygg» resultatet av bygge- og anleggsarbeid eller ingeniørarbeid sett under ett, som i seg selv er tilstrekkelig til å oppfylle en økonomisk eller teknisk funksjon,
- 9) «elektroniske midler» elektronisk utstyr til behandling (herunder digital komprimering) og lagring av data som sendes, overføres og mottas via kabel, radiobølger, med optiske midler eller med andre elektromagnetiske midler,
- 10) «enerett» en rettighet som er gitt av en vedkommende myndighet i en medlemsstat i henhold til en lov eller offentliggjort forskrift som er forenlig med traktatene, som medfører at utøvelsen av en virksomhet forbeholdes én enkelt markedsdeltaker, og som i vesentlig grad påvirker andre markedsdeltakeres muligheter til å utøve slik virksomhet,
- 11) «særrett» en rettighet som er gitt av en vedkommende myndighet i en medlemsstat i henhold til en lov eller offentliggjort forskrift som er forenlig med traktatene, som medfører at utøvelsen av en virksomhet forbeholdes to eller flere markedsdeltakere, og som i vesentlig grad påvirker andre markedsdeltakeres muligheter til å utøve slik virksomhet,
- 12) «konsesjonsdokument» ethvert dokument som er utarbeidet eller vises til av den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren for å beskrive eller bestemme elementer i konsesjonen eller framgangsmåten, herunder konsesjonskunnngjøringen, de tekniske kravene og funksjonskravene, foreslåtte konsesjonsvilkår, formater for kandidaters og anbyderes framlegging av dokumenter, opplysninger om alminnelige forpliktelser samt eventuelle ytterligere dokumenter,
- 13) «nyskaping» innføring av nye eller vesentlig forbedrede produkter, tjenester eller prosesser, herunder, men ikke begrenset til, produksjons-, bygge- eller konstruksjonsprosesser, en ny markedsføringsmetode eller en ny organisasjonsmetode innen forretningspraksis, organisering av arbeidsplassen eller eksterne forbindelser, blant annet med sikte på å bidra til å løse samfunnsmessige utfordringer eller støtte Europa 2020-strategien.

*Artikkel 6***Offentlige oppdragsgivere**

1. I dette direktiv menes med «offentlige oppdragsgivere» statlige, regionale eller lokale myndigheter, offentligrettslige organer eller sammenslutninger dannet av én eller flere slike myndigheter eller ett eller flere slike offentligrettslige organer, unntatt de myndighetene, organene eller sammenslutningene som utøver en av formene for virksomhet som er nevnt i vedlegg II, og tildeler en konsesjon for utøvelse av en av disse formene for virksomhet.

2. «Regionale myndigheter» omfatter alle myndigheter i de administrative enhetene som er oppført på den ikke-uttømmende listen i NUTS 1 og 2, som nevnt i europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 1059/2003⁽¹⁾.

3. «Lokale myndigheter» omfatter alle myndigheter i de administrative enhetene som hører inn under NUTS 3 og mindre administrative enheter, som nevnt i forordning (EF) nr. 1059/2003.

4. «Offentligrettslige organer» er organer som har alle følgende egenskaper:

- a) de er opprettet for det bestemte formål å imøtekomme allmennhetens behov, men ikke behov av industriell eller forretningsmessig art,
- b) de er et rettssubjekt og
- c) de er i hovedsak finansiert av staten, regionale eller lokale myndigheter eller andre offentligrettslige organer; eller deres forvaltning er underlagt en av disse myndighetenes eller et av disse organenes tilsyn; eller de har et administrasjons-, ledelses- eller kontrollorgan der over halvparten av medlemmene er utpekt av staten, regionale eller lokale myndigheter eller andre offentligrettslige organer.

*Artikkel 7***Oppdragsgivere**

1. I dette direktiv menes med «oppdragsgivere» enheter som utøver en av formene for virksomhet som er nevnt i vedlegg II, og tildeler en konsesjon for utøvelse av en av disse formene for virksomhet, og som er en av følgende:

- a) statlige, regionale eller lokale myndigheter, offentligrettslige organer eller sammenslutninger dannet av én eller flere slike myndigheter eller ett eller flere slike offentligrettslige organer,

- b) offentlige foretak som definert i nr. 4 i denne artikkel,

- c) andre enheter enn enhetene som er nevnt i bokstav a) og b) i dette nummer, men som driver sin virksomhet på grunnlag av særretter eller eneretter som de har fått for å utøve en av formene for virksomhet som er nevnt i vedlegg II.

2. Enheter som har fått særretter eller eneretter ved en framgangsmåte der det er sikret tilstrekkelig offentlighet, og der tildelingen av disse rettighetene var basert på objektive kriterier, skal ikke utgjøre «oppdragsgivere» i henhold til nr. 1 bokstav c). Slike framgangsmåter skal omfatte:

- a) framgangsmåter ved tildeling av kontrakter med forutgående utlysning av konkurranse i samsvar med europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/24/EU⁽²⁾ og direktiv 2014/25/EU, direktiv 2009/81/EF eller dette direktiv,

- b) framgangsmåter i henhold til andre unionsrettsakter oppført i vedlegg III, som sikrer tilstrekkelig forutgående innsyn ved tildeling av tillatelser på grunnlag av objektive kriterier.

3. Kommisjonen skal gis myndighet til å vedta delegerte rettsakter i samsvar med artikkel 48 når det gjelder endringer av listen over unionsrettsaktene som er angitt i vedlegg III, når det er nødvendig fordi disse rettsaktene oppheves eller endres, eller fordi nye rettsakter vedtas.

4. Med «offentlig foretak» menes ethvert foretak som offentlige oppdragsgivere direkte eller indirekte kan utøve dominerende innflytelse på i kraft av eierforhold, kapitalinteresser eller de regler som gjelder for foretaket.

Offentlige oppdragsgivere skal forutsettes å ha dominerende innflytelse i alle tilfeller der de direkte eller indirekte

- a) eier størstedelen av foretakets tegnede kapital,
- b) kontrollerer et flertall av stemmene som er knyttet til aksjer utstedt av foretaket,
- c) kan utnevne mer enn halvparten av medlemmene i foretakets administrasjons-, ledelses- eller kontrollorgan.

⁽¹⁾ Europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 1059/2003 av 26. mai 2003 om innføring av en felles nomenklatur over regionale statistikkenheter (NUTS) (EUT L 154 av 21.6.2003, s. 1).

⁽²⁾ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/24/EU av 26. februar 2014 om offentlige innkjøp (EUT L 94 av 28.3.2014, s. 65).

*Artikkel 8***Terskelverdi og metoder for å beregne anslått verdi av konsesjoner**

1. Dette direktiv får anvendelse på konsesjoner med en verdi på minst 5 186 000 euro.

2. Verdien av en konsesjon skal være konsesjonsinnehaverens samlede omsetning i kontraktens løpetid, uten merverdiavgift, som anslått av den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren, som vederlag for de bygge- og anleggsarbeidene og tjenestene som er omfattet av konsesjonen, samt for varer i forbindelse med slike bygge- og anleggsarbeider og tjenester.

Denne anslåtte verdien skal være gyldig på det tidspunktet konsesjonen kunngjøres, eller dersom det ikke kreves at konsesjonen kunngjøres, på det tidspunktet da den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren innleder framgangsmåten ved tildeling av konsesjoner, for eksempel ved å kontakte markedsdeltakere i forbindelse med konsesjonene.

I nr. 1 skal den gyldige anslåtte verdien være verdien av konsesjonen på tildelingstidspunktet dersom verdien av konsesjonen på tildelingstidspunktet er mer enn 20 % høyere enn den anslåtte verdien.

3. Den anslåtte verdien av konsesjonen skal beregnes ved hjelp av en objektiv metode som er angitt i konsesjonsdokumentene. Når de offentlige oppdragsgiverne og oppdragsgiverne beregner den anslåtte verdien av konsesjonen, skal de når det er relevant, særlig ta hensyn til:

- a) verdien av enhver form for opsjoner og eventuelle forlenninger av konsesjonens varighet,
- b) inntekter fra betaling av gebyrer og bøter fra brukerne av bygge- og anleggsarbeidene eller tjenestene utover dem som innkreves på vegne av den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren,
- c) betaling eller økonomiske fordeler i enhver form fra den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren eller en annen offentlig myndighet til konsesjonsinnehaveren, herunder godtgjøring for å oppfylle en forpliktelse til å yte en offentlig tjeneste og offentlige investeringstilskudd,
- d) verdien av tilskudd eller økonomiske fordeler i enhver form fra tredjemann til gjennomføringen av konsesjonen,
- e) inntekter fra salg av eiendeler som er en del av konsesjonen,

f) verdien av alle varer og tjenester som de offentlige oppdragsgiverne eller oppdragsgiverne stiller til rådighet for konsesjonsinnehaveren, forutsatt at de er nødvendige for å utføre bygge- og anleggsarbeidene eller yte tjenestene,

g) eventuelle premier eller betaling til kandidater eller anbydere.

4. Metoden som benyttes til å beregne den anslåtte verdien av en konsesjon, skal ikke velges med det formål å unnta den fra dette direktivs virkeområde. En konsesjon skal ikke oppdeles i den hensikt å hindre at den hører inn under dette direktivs virkeområde, med mindre dette er objektivt begrunnet.

5. Dersom planlagt bygge- og anleggsarbeid eller planlagt tjenesteyting kan føre til at konsesjoner blir tildelt i form av delkontrakter, skal det tas hensyn til den anslåtte samlede verdien av alle slike delkontrakter.

6. Dersom den samlede verdien av delkontraktene er lik eller større enn terskelverdien fastsatt i denne artikkel, får dette direktiv anvendelse på tildelingen av hver delkontrakt.

*Artikkel 9***Revisjon av terskelverdien**

1. Hvert annet år fra 30. juni 2013 skal Kommisjonen kontrollere at terskelverdien fastsatt i artikkel 8 nr. 1 tilsvarer den terskelverdien som er fastsatt i WTO-avtalen om offentlige innkjøp (GPA) for bygge- og anleggskonsesjoner, og skal om nødvendig revidere denne terskelverdien i samsvar med denne artikkel.

I samsvar med beregningsmetoden angitt i GPA skal Kommisjonen beregne verdien av terskelverdien på grunnlag av gjennomsnittlig dagskurs for euro, uttrykt i spesielle trekretigheter (SDR), i et tidsrom på 24 måneder som avsluttes 31. august umiddelbart før revisjonen med virkning fra 1. januar. Verdien av den terskelverdien som revideres på denne måten, skal om nødvendig avrundes ned til nærmeste tusen euro for å sikre overholdelse av den gjeldende terskelverdien fastsatt i GPA, uttrykt i SDR.

2. Hvert annet år fra 1. januar 2014 skal Kommisjonen bestemme verdiene, i den nasjonale valuta for medlemsstater som ikke har euro som valuta, av terskelverdien som er nevnt i artikkel 8 nr. 1, revidert i samsvar med nr. 1 i denne artikkel.

I samsvar med beregningsmetoden angitt i GPA skal bestemmelsen av slike verdier baseres på den gjennomsnittlige dagskursen for disse valutaene som tilsvarer den gjeldende terskelverdien uttrykt i euro, i et tidsrom på 24 måneder som avsluttes 31. august umiddelbart før revisjonen med virkning fra 1. januar.

3. Kommisjonen skal offentliggjøre den reviderte terskelverdien nevnt i nr. 1, den tilsvarende verdien i de nasjonale valutaene nevnt i nr. 2 første ledd, og verdien bestemt i samsvar med nr. 2 annet ledd, i *Den europeiske unions tidende* i begynnelsen av november etter revisjonen.

4. Kommisjonen skal gis myndighet til å vedta delegerte rettsakter i samsvar med artikkel 48 for å tilpasse metodene angitt i nr. 1 annet ledd i denne artikkel, til enhver endring i metodene fastsatt i GPA, for revisjon av terskelverdien nevnt i artikkel 8 nr. 1, og for bestemmelse av de tilsvarende verdiene i den nasjonale valuta for medlemsstater som ikke har euro som valuta, som nevnt i nr. 2 i denne artikkel.

Kommisjonen skal gis myndighet til å vedta delegerte rettsakter i samsvar med artikkel 48 for å revidere terskelverdien nevnt i artikkel 8 nr. 1, i henhold til nr. 1 i denne artikkel.

5. Dersom det er nødvendig å revidere denne terskelverdien, og tidsbegrensninger hindrer bruk av framgangsmåten fastsatt i artikkel 48 og tvingende hasteårsaker derfor gjør det nødvendig, får framgangsmåten fastsatt i artikkel 49 anvendelse på delegerte rettsakter vedtatt i henhold til nr. 4 annet ledd i denne artikkel.

Avsnitt II

Unntak

Artikkel 10

Unntak for konsesjoner tildelt av offentlige oppdragsgivere og oppdragsgivere

1. Dette direktiv får ikke anvendelse på tjenestekonsesjoner som tildeles en offentlig oppdragsgiver eller oppdragsgiver som nevnt i artikkel 7 nr. 1 bokstav a), eller en sammenslutning av slike på grunnlag av en enerett.

Dette direktiv får ikke anvendelse på tjenestekonsesjoner som tildeles en markedsdeltaker på grunnlag av en enerett som er tildelt i samsvar med TEUV og unionsrettsakter som fastsetter felles regler for markedsadgang som gjelder for virksomhet nevnt i vedlegg II.

2. Som unntak fra nr. 1 annet ledd i denne artikkel får artikkel 32 anvendelse når det i Unionens sektorregelverk nevnt i det leddet ikke er fastsatt sektorspesifikke forpliktelser til innsyn.

Dersom en medlemsstat tildeler en markedsdeltaker en enerett til å utøve en av formene for virksomhet som er nevnt i vedlegg II, skal den underrette Kommisjonen om dette innen én måned etter at eneretten er tildelt.

3. Dette direktiv får ikke anvendelse på konsesjoner for lufttransporttjenester på grunnlag av tildeling av en lisens i henhold til europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 1008/2008⁽¹⁾ eller på konsesjoner for offentlig persontransport i henhold til forordning (EF) nr. 1370/2007.

4. Dette direktiv får ikke anvendelse på konsesjoner som den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren er forpliktet til å tildele eller organisere i samsvar med andre framgangsmåter enn dem som er fastsatt i dette direktiv, og som er innført ved følgende:

- a) et juridisk virkemiddel som skaper folkerettslige forpliktelser, for eksempel en internasjonal avtale som i samsvar med TEUV er inngått mellom en medlemsstat og én eller flere tredjestater eller deler av slike, og som omfatter bygge- og anleggsarbeider, varer eller tjenester beregnet på et prosjekt som de undertegnende partene skal gjennomføre eller utnytte i fellesskap,
- b) en internasjonal organisasjon.

Dette direktiv får ikke anvendelse på konsesjoner som den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren tildeler i samsvar med innkjøpsregler fastsatt av en internasjonal organisasjon eller internasjonal finansinstitusjon, dersom de berørte konsesjonene i sin helhet finansieres av denne organisasjonen eller institusjonen. Når det gjelder konsesjoner som i stor grad samfinansieres av en internasjonal organisasjon eller internasjonal finansinstitusjon, skal partene inngå avtale om gjeldende framgangsmåter ved tildeling av kontrakter.

Medlemsstatene skal oversende alle juridiske virkemidler nevnt i bokstav a) i første ledd i dette nummer til Kommisjonen, som kan rådspørre Den rådgivende komité for offentlige innkjøp nevnt i artikkel 50.

Dette nummer får ikke anvendelse på konsesjoner på forsvars- og sikkerhetsområdet som nevnt i direktiv 2009/81/EF.

5. Dette direktiv får ikke anvendelse på konsesjoner på forsvars- og sikkerhetsområdet som nevnt i direktiv 2009/81/EF, som er omfattet av

- a) særlige saksbehandlingsregler i henhold til en internasjonal avtale eller overenskomst som er inngått mellom en eller flere medlemsstater og en eller flere tredjestater,

⁽¹⁾ Europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 1008/2008 av 24. september 2008 om felles regler for drift av lufttrafikk i Fellesskapet (EUT L 293 av 31.10.2008, s. 3).

b) særlige saksbehandlingsregler i henhold til en internasjonal avtale eller overenskomst som er inngått om troppestasjoningering, og som vedrører foretak i en medlemsstat eller tredjestat,

c) særlige saksbehandlingsregler for en internasjonal organisasjon som kjøper inn for sine formål, eller på konsesjoner som skal tildeles av en medlemsstat i samsvar med disse reglene.

6. Dette direktiv får anvendelse på tildeling av konsesjoner på forsvars- og sikkerhetsområdet som nevnt i direktiv 2009/81/EF, med følgende unntak:

a) konsesjoner der anvendelsen av dette direktiv ville forplikte en medlemsstat til å gi opplysninger som den finner at det vil være i strid med dens vesentlige sikkerhetsinteresser å meddele, eller dersom tildelingen og gjennomføringen av konsesjonen er erklært hemmelig eller skal ledsages av særlige sikkerhetstiltak i samsvar med gjeldende lover og forskrifter i en medlemsstat, forutsatt at medlemsstaten har fastslått at de berørte vesentlige interessene ikke kan sikres ved mindre inngripende tiltak, for eksempel tiltakene nevnt i nr. 7,

b) konsesjoner som tildeles innenfor rammen av et samarbeidsprogram som nevnt i artikkel 13 bokstav c) i direktiv 2009/81/EF,

c) konsesjoner som tildeles en regjering av en annen regjering i forbindelse med bygge- og anleggsarbeider og tjenester som er direkte knyttet til militært utstyr eller følsomt utstyr, eller særskilte bygge- og anleggsarbeider og tjenester for militære formål eller følsomme bygge- og anleggsarbeider og tjenester,

d) konsesjoner som tildeles i en tredjestat og gjennomføres når styrker er stasjonert utenfor Unionens territorium, der de operasjonelle behovene krever at disse konsesjonskontraktene inngås med markedsdeltakere i det området der operasjonen gjennomføres, og

e) konsesjoner som på andre måter er unntatt i henhold til dette direktiv.

7. Dette direktiv får ikke anvendelse på konsesjoner som ikke ellers er unntatt i henhold til nr. 6, i den grad beskyttelse av en medlemsstats vesentlige sikkerhetsinteresser ikke kan sikres ved mindre inngripende tiltak, for eksempel ved å pålegge krav med sikte på å beskytte den fortrolige arten av de

opplysningene som den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren gjør tilgjengelige i en framgangsmåte ved tildeling av en konsesjon som fastsatt i dette direktiv.

8. Dette direktiv får ikke anvendelse på tjenstekonsesjoner som gjelder

a) anskaffelse eller leie, uten hensyn til finansieringsform, av grunn, eksisterende bygninger eller annen fast eiendom eller tilhørende rettigheter,

b) anskaffelse, utvikling, produksjon eller samproduksjon av programmateriale som er beregnet på audiovisuelle medietjenester eller radiotjenester, som tildeles av tilbydere av audiovisuelle medietjenester eller radiotjenester, eller konsesjoner for levering av sendetid eller programmer som tildeles til tilbydere av audiovisuelle medietjenester eller radiotjenester. I denne bokstav menes med begrepene «audiovisuelle medietjenester» og «tilbydere av medietjenester» det samme som i henholdsvis artikkel 1 nr. 1 bokstav a) og artikkel 1 nr. 1 bokstav d) i europaparlaments- og rådsdirektiv 2010/13/EU⁽¹⁾. Med «program» menes det samme som i artikkel 1 nr. 1 bokstav b) i nevnte direktiv, men skal også omfatte radioprogrammer og materiale til radioprogrammer. Ved anvendelse av denne bestemmelse menes dessuten med «programmateriale» det samme som «program»,

c) voldgifts- og meglings tjenester,

d) enhver av de følgende juridiske tjenestene:

i) juridisk representasjon av en klient ved en advokat som definert i artikkel 1 i rådsdirektiv 77/249/EØF⁽²⁾ i forbindelse med

– voldgift eller megling som holdes i en medlemsstat, en tredjestat eller for en internasjonal voldgifts- eller meglingsinstans, eller

– rettergang for domstoler eller offentlige myndigheter i en medlemsstat eller en tredjestat, eller for internasjonale domstoler eller institusjoner,

ii) juridisk rådgivning som foretas som forberedelse til enhver behandling nevnt i punkt i) i denne bokstav, eller der det foreligger konkrete indikasjoner og høy sannsynlighet for at den saken rådgivningen gjelder, vil bli omfattet av slik behandling, forutsatt at rådgivningen foretas av en advokat som definert i artikkel 1 i direktiv 77/249/EØF,

⁽¹⁾ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2010/13/EU av 10. mars 2010 om samordning av visse bestemmelser om tilbud av audiovisuelle medietjenester, fastsatt ved lov eller forskrift i medlemsstatene (direktivet om audiovisuelle medietjenester) (EUT L 95 av 15.4.2010, s. 1).

⁽²⁾ Rådsdirektiv 77/249/EØF av 22. mars 1977 med henblikk på å lette den faktiske gjennomføring av advokaters adgang til å yte tjenester (EFT L 78 av 26.3.1977, s. 17).

iii) dokumentsertifiserings- og autentiseringstjenester som skal ytes av notarius publicus,

iv) juridiske tjenester som ytes av forvaltere eller andre oppnevnte verger, eller andre juridiske tjenester der tjenesteyteren er utpekt av en domstol i den berørte medlemsstaten eller er utpekt i henhold til lovgivningen til å utføre særlige oppgaver under tilsyn av slike domstoler,

v) andre juridiske tjenester som i den berørte medlemsstaten, om enn bare leilighetsvis, er knyttet til utøvelsen av offentlig myndighet,

e) finansielle tjenester i forbindelse med utstedelse, salg, kjøp eller overføring av verdipapirer eller andre finansielle instrumenter i henhold til europaparlaments- og rådsdirektiv 2004/39/EF⁽¹⁾, sentralbanktjenester og transaksjoner som gjennomføres med Det europeiske finansielle stabiliseringsfond og Den europeiske stabiliseringsordning,

f) lån, uavhengig av om det er i forbindelse med utstedelse, salg, kjøp eller overføring av verdipapirer og andre finansielle instrumenter,

g) sivilforsvarstjenester, sivile beredskapstjenester og tjenester til forebygging av fare som ytes av ideelle organisasjoner eller sammenslutninger, og som omfattes av CPV-kode 75250000-3, 75251000-0, 75251100-1, 75251110-4, 75251120-7, 75252000-7, 75222000-8, 98113100-9 og 85143000-3, unntatt ambulansetjenester for transport av pasienter,

h) tjenester i forbindelse med politiske kampanjer som omfattes av CPV-kode 79341400-0, 92111230-3 og 92111240-6, dersom de tildeles av et politisk parti i forbindelse med en valgkamp.

9. Dette direktiv får ikke anvendelse på tjenestekonsesjoner for lotteritjenester som omfattes av CPV-kode 92351100-7, som en medlemsstat tildeler en markedsdeltaker på grunnlag av en enerett. Ved anvendelsen av dette nummer omfatter begrepet enerett ikke enerett som nevnt i artikkel 7 nr. 2.

⁽¹⁾ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2004/39/EF av 21. april 2004 om markeder for finansielle instrumenter, om endring av rådsdirektiv 85/611/EØF og 93/6/EØF og europaparlaments- og rådsdirektiv 2000/12/EF og om oppheving av rådsdirektiv 93/22/EØF (EUT L 145 av 30.4.2004, s. 1).

Tildelingen av en slik enerett skal offentliggjøres i *Den europeiske unions tidende*.

10. Dette direktiv får ikke anvendelse på konsesjoner som offentlige oppdragsgivere tildeler for å kunne utøve sin virksomhet i en tredjestat, på vilkår som ikke medfører fysisk bruk av et nett eller geografisk område i Unionen.

Artikkel 11

Særlige unntak på området elektronisk kommunikasjon

Dette direktiv får ikke anvendelse på konsesjoner som har som hovedformål å gi offentlige oppdragsgivere mulighet til å levere eller drive offentlige kommunikasjonsnett eller levere en eller flere elektroniske kommunikasjonstjenester til allmennheten.

I denne artikkel menes med begrepene «offentlig kommunikasjonsnett» og «elektronisk kommunikasjonstjeneste» det samme som i europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/21/EF⁽²⁾.

Artikkel 12

Særlige unntak i vannsektoren

1. Dette direktiv får ikke anvendelse på konsesjoner for

a) levering eller drift av faste nett beregnet på å yte en tjeneste til allmennheten i forbindelse med produksjon, transport eller distribusjon av drikkevann,

b) forsyning av drikkevann til slike nett.

2. Dette direktiv får heller ikke anvendelse på konsesjoner som gjelder en av eller begge følgende gjenstander, når de er knyttet til en form for virksomhet som er nevnt i nr. 1:

a) vannbyggingsprosjekter, vanning eller drenering, forutsatt at vannmengden som skal brukes til forsyning av drikkevann, utgjør mer enn 20 % av den samlede mengden vann som gjøres tilgjengelig gjennom slike prosjekter eller vannings- eller dreneringsanlegg, eller

b) tømning eller rensing av kloakk.

⁽²⁾ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/21/EF av 7. mars 2002 om felles rammeregler for elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester (rammedirektivet) (EFT L 108 av 24.4.2002, s. 33).

*Artikkel 13***Konsesjoner som tildeles et tilknyttet foretak**

1. I denne artikkel menes med «tilknyttet foretak» et foretak hvis årsregnskaper er konsolidert med regnskapene til oppdragsgiveren i samsvar med kravene i direktiv 2013/34/EU.
2. Når det gjelder enheter som ikke er omfattet av direktiv 2013/34/EU, menes med «tilknyttet foretak» et foretak
 - a) som oppdragsgiveren direkte eller indirekte kan ha dominerende innflytelse på,
 - b) som kan utøve dominerende innflytelse på oppdragsgiveren, eller
 - c) som sammen med oppdragsgiveren er underlagt et annet foretaks dominerende innflytelse i kraft av eierforhold, kapitalinteresser eller de regler som gjelder for foretaket.

I dette nummer menes med «dominerende innflytelse» det samme som i artikkel 7 nr. 4 annet ledd.

3. Uten hensyn til artikkel 17 og forutsatt at vilkårene i nr. 4 i denne artikkel er oppfylt, får dette direktiv ikke anvendelse på konsesjoner som tildeles
 - a) av en oppdragsgiver til et tilknyttet foretak eller
 - b) av et fellesforetak som utelukkende består av flere oppdragsgivere, med det formål å utøve virksomhet som er nevnt i vedlegg II, til et foretak som er tilknyttet én av disse oppdragsgiverne.

4. Nr. 3 får anvendelse på

- a) tjenestekonsesjoner, forutsatt at minst 80 % av det tilknyttede foretakets gjennomsnittlige samlede omsetning de tre foregående årene, dersom det tas hensyn til alle tjenester som foretaket har ytt, stammer fra tjenesteyting til oppdragsgiveren eller andre foretak som det er tilknyttet,
- b) bygge- og anleggskonsesjoner, forutsatt at minst 80 % av det tilknyttede foretakets gjennomsnittlige samlede omsetning de tre foregående årene, dersom det tas hensyn

til alt bygge- og anleggsarbeid som foretaket har utført, stammer fra bygge- og anleggsarbeid som er utført for oppdragsgiveren eller andre foretak som det er tilknyttet.

5. Dersom omsetningen ikke foreligger for de tre foregående årene på grunn av datoen da det tilknyttede foretaket ble opprettet eller innledet sin virksomhet, skal det være tilstrekkelig at dette foretaket viser at omsetningen nevnt i nr. 4 bokstav a) eller b) er troverdig, særlig ved hjelp av prognoser for virksomheten.

6. Når mer enn ett foretak som er tilknyttet oppdragsgiveren som de utgjør en økonomisk gruppe sammen med, yter samme eller lignende tjenester eller utfører samme eller lignende bygge- og anleggsarbeid, skal prosentsatsene nevnt i nr. 4 beregnes med hensyn til den samlede omsetningen av henholdsvis tjenester eller bygge- og anleggsarbeid fra disse tilknyttede foretakene.

*Artikkel 14***Konsesjoner som tildeles et fellesforetak eller en oppdragsgiver som inngår i et fellesforetak**

Uten hensyn til artikkel 17 og forutsatt at fellesforetaket er opprettet for å utøve den berørte formen for virksomhet i et tidsrom på minst tre år, og at det i dokumentet der fellesforetaket opprettes, fastsettes at de oppdragsgiverne som utgjør foretaket, vil inngå i det minst like lenge, får dette direktiv ikke anvendelse på konsesjoner som tildeles av

- a) et fellesforetak som utelukkende består av flere oppdragsgivere med det formål å utøve virksomhet som er nevnt i vedlegg II, til én av disse oppdragsgiverne eller
- b) en oppdragsgiver til et slikt fellesforetak som den inngår i.

*Artikkel 15***Opplysninger fra oppdragsgiverne**

Oppdragsgiverne skal på anmodning gi Kommisjonen følgende opplysninger om anvendelsen av artikkel 13 nr. 2 og 3 og artikkel 14:

- a) navnene på de berørte foretakene eller fellesforetakene,
- b) de berørte konsesjonenes art og verdi,

- c) alle opplysninger som Kommisjonen anser som nødvendige for å bevise at forholdet mellom foretaket eller fellesforetaket som tildeles konsesjonene, og oppdragsgiveren oppfyller kravene i artikkel 13 eller artikkel 14.

Artikkel 16

Unntak for virksomhet som er direkte utsatt for konkurranse

Dette direktiv får ikke anvendelse på konsesjoner som tildeles av oppdragsgivere, dersom det er fastsatt i henhold til artikkel 35 i direktiv 2014/25/EU at virksomheten i medlemsstaten der slike konsesjoner skal gjennomføres, er direkte utsatt for konkurranse i samsvar med artikkel 34 i nevnte direktiv.

Artikkel 17

Konsesjoner mellom enheter i offentlig sektor

1. En konsesjon som er tildelt av en offentlig oppdragsgiver eller en oppdragsgiver som nevnt i artikkel 7 nr. 1 bokstav a), til en offentligrettslig eller privatrettslig juridisk person, skal falle utenfor dette direktivs virkeområde dersom alle følgende vilkår er oppfylt:

- a) den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren utøver over den berørte juridiske personen en kontroll som tilsvarer den kontrollen som den utøver over sine egne avdelinger,
- b) mer enn 80 % av virksomheten til den juridiske personen som kontrolleres, utøves ved gjennomføring av oppgaver den er gitt av den kontrollerende offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren eller av andre juridiske personer som kontrolleres av denne offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren, og
- c) det foreligger ikke noen direkte privat kapitalinteresse i den kontrollerte juridiske personen, unntatt ikke-kontrollerende og ikke-blokkerende former for privat kapitalinteresse som kreves av nasjonal lovgivning, i samsvar med traktatene, som ikke utøver noen avgjørende innflytelse på den kontrollerte juridiske personen.

En offentlig oppdragsgiver eller en oppdragsgiver som nevnt i artikkel 7 nr. 1 bokstav a), skal anses å utøve over en juridisk person en kontroll som tilsvarer den kontrollen den utøver over sine egne avdelinger i henhold til bokstav a) i første ledd i dette nummer, dersom den utøver en avgjørende innflytelse på både strategiske mål og viktige beslutninger i den kontrollerte juridiske personen. Slik kontroll kan også utøves av en annen juridisk person, som selv kontrolleres på samme måte av den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren.

2. Nr. 1 får også anvendelse dersom en kontrollert juridisk person som er en offentlig oppdragsgiver eller en oppdragsgiver som nevnt i artikkel 7 nr. 1 bokstav a), tildeler en konsesjon til sin kontrollerende offentlige oppdragsgiver eller oppdragsgiver, eller til en annen juridisk person som kontrolleres av den samme offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren, forutsatt at det ikke foreligger noen direkte privat kapitalinteresse i den juridiske personen som tildeles konsesjonen, unntatt ikke-kontrollerende og ikke-blokkerende former for privat kapitalinteresse som kreves av nasjonal lovgivning, i samsvar med traktatene, som ikke utøver noen avgjørende innflytelse på den kontrollerte juridiske personen.

3. En offentlig oppdragsgiver eller en oppdragsgiver som nevnt i artikkel 7 nr. 1 bokstav a), som ikke utøver kontroll over en offentligrettslig eller privatrettslig juridisk person i henhold til nr. 1 i denne artikkel, kan likevel tildele en konsesjon til denne juridiske personen uten anvendelse av dette direktiv dersom alle følgende vilkår er oppfylt:

- a) den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren som nevnt i artikkel 7 nr. 1 bokstav a), utøver sammen med andre offentlige oppdragsgivere eller oppdragsgivere en kontroll over denne juridiske personen, som tilsvarer den kontrollen som de utøver over sine egne avdelinger,
- b) mer enn 80 % av virksomheten til denne juridiske personen utøves ved gjennomføring av oppgaver den er gitt av de kontrollerende offentlige oppdragsgiverne eller oppdragsgiverne eller av andre juridiske personer som kontrolleres av de samme offentlige oppdragsgiverne eller oppdragsgiverne, og
- c) det foreligger ikke noen direkte privat kapitalinteresse i den kontrollerte juridiske personen, unntatt ikke-kontrollerende og ikke-blokkerende former for privat kapitalinteresse som kreves av nasjonal lovgivning, i samsvar med traktatene, som ikke utøver noen avgjørende innflytelse på den kontrollerte juridiske personen.

Med hensyn til bokstav a) i første ledd i dette nummer utøver offentlige oppdragsgivere eller oppdragsgivere som nevnt i artikkel 7 nr. 1 bokstav a), felles kontroll over en juridisk person dersom følgende vilkår er oppfylt:

- i) beslutningsorganene i den kontrollerte juridiske personen består av representanter for alle deltakende offentlige oppdragsgivere eller oppdragsgivere. Enkeltstående representanter kan representere flere eller alle deltakende offentlige oppdragsgivere eller oppdragsgivere,

ii) disse offentlige oppdragsgiverne eller oppdragsgiverne er sammen i stand til å utøve avgjørende innflytelse på de strategiske målene og viktige beslutningene i den kontrollerte juridiske personen, og

iii) den kontrollerte juridiske personen har ingen interesser som er i strid med interessene til de kontrollerende offentlige oppdragsgiverne eller oppdragsgiverne.

4. En kontrakt som er inngått utelukkende mellom to eller flere offentlige oppdragsgivere eller oppdragsgivere som nevnt i artikkel 7 nr. 1 bokstav a), skal falle utenfor dette direktivs virkeområde dersom alle følgende vilkår er oppfylt:

a) kontrakten oppretter eller gjennomfører et samarbeid mellom de deltakende offentlige oppdragsgiverne eller oppdragsgiverne, med det mål å sikre at offentlige tjenester som de skal utføre, ytes med sikte på å nå mål de har felles,

b) gjennomføringen av dette samarbeidet er utelukkende underlagt hensynet til allmennhetens interesse, og

c) de deltakende offentlige oppdragsgiverne eller oppdragsgiverne utøver på det åpne markedet mindre enn 20 % av den virksomheten som samarbeidet gjelder.

5. For å kunne bestemme prosentandelen av virksomheten nevnt i nr. 1 første ledd bokstav b), nr. 3 første ledd bokstav b) og nr. 4 bokstav c), skal det tas hensyn til gjennomsnittlig samlet omsetning eller et hensiktsmessig alternativt virksomhetsbasert mål, for eksempel kostnader som er påløpt hos den relevante juridiske personen, offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren som nevnt i artikkel 7 nr. 1 bokstav a), med hensyn til tjenester, varer eller bygge- og anleggsarbeider i de tre foregående årene før konsesjonstildelingen.

Dersom omsetningen eller alternative aktivitetsbaserte mål som kostnader, på grunn av datoen da den relevante juridiske personen, offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren ble opprettet eller innledet sin virksomhet, eller på grunn av en omorganisering av virksomheten, enten ikke foreligger for de tre foregående årene eller ikke lenger er relevant, skal det være tilstrekkelig å vise at målet for virksomhet er troverdig, særlig ved hjelp av prognoser for virksomheten.

Avsnitt III

Alminnelige bestemmelser

Artikkel 18

Konsesjonens varighet

1. Konsesjonen skal være tidsbegrenset. Den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren skal anslå varigheten på grunnlag av bygge- og anleggsarbeidene som skal utføres, eller tjenestene som skal ytes.

2. For konsesjoner som varer lenger enn fem år, skal konsesjonens lengste varighet ikke overstige den tiden det er rimelig å forvente at konsesjonsinnehaveren trenger for å tjene inn igjen investeringene som er gjort i driften av bygge- og anleggsarbeidene eller tjenestene, samt få en avkastning på den investerte kapitalen, idet det tas hensyn til hvilke investeringer som kreves for å nå de særskilte målene i kontrakten.

Investeringene som det tas hensyn til i beregningen, skal omfatte både førsteinvesteringer og investeringer i konsesjonens løpetid.

Artikkel 19

Sosialtjenester og annen særlig tjenesteyting

Konsesjoner for sosialtjenester og annen særlig tjenesteyting som er oppført i vedlegg IV og omfattet av dette direktivs virkeområde, skal oppfylle bare forpliktelsene som følger av artikkel 31 nr. 3 og artikkel 32, 46 og 47.

Artikkel 20

Kombinerte kontrakter

1. Konsesjoner hvis gjenstand er både bygge- og anleggsarbeider og tjenesteyting, skal tildeles i samsvar med de bestemmelsene som får anvendelse på den typen konsesjon som kjennetegner den aktuelle kontraktens hovedgjenstand.

Når det gjelder kombinerte kontrakter som består delvis av sosialtjenester og annen særlig tjenesteyting oppført i vedlegg IV og delvis av andre tjenester, skal hovedgjenstanden bestemmes i samsvar med den av de anslåtte verdiene av de respektive tjenestene som er høyest.

2. Dersom de forskjellige delene av en bestemt kontrakt objektivt kan skilles fra hverandre, får nr. 3 og 4 anvendelse. Dersom de forskjellige delene av en bestemt kontrakt ikke objektivt kan skilles fra hverandre, får nr. 5 anvendelse.

Dersom en del av en bestemt kontrakt er omfattet av artikkel 346 i TEUV eller direktiv 2009/81/EF, får artikkel 21 i dette direktiv anvendelse.

Når det gjelder kontrakter som skal dekke flere former for virksomhet, der en av disse er omfattet enten av vedlegg II til dette direktiv eller av direktiv 2014/25/EU, skal de gjeldende bestemmelsene fastsettes i samsvar med henholdsvis artikkel 22 i dette direktiv og artikkel 6 i direktiv 2014/25/EU.

3. Når det gjelder kontrakter hvis gjenstand er elementer som er omfattet av dette direktiv samt andre elementer, kan offentlige oppdragsgivere og oppdragsgivere velge å tildele separate kontrakter for separate deler. Dersom offentlige oppdragsgivere eller oppdragsgivere velger å tildele separate kontrakter for separate deler, skal beslutningen om hvilken rettsorden som får anvendelse på hver enkelt av slike separate kontrakter, treffes på grunnlag av egenskapene til den berørte separate delen.

Dersom offentlige oppdragsgivere eller oppdragsgivere velger å tildele én enkelt kontrakt, skal dette direktiv, med mindre annet er fastsatt i nr. 4 i denne artikkel eller i artikkel 21, få anvendelse på den derav følgende kombinerte kontrakten, uavhengig av verdien av de delene som ellers ville ha hørt inn under en annen rettsorden, og uavhengig av hvilken rettsorden disse delene ellers ville ha vært underlagt.

4. Når det gjelder kombinerte kontrakter som inneholder elementer av konsesjoner og elementer av offentlige kontrakter som er omfattet av direktiv 2014/24/EU, eller kontrakter som er omfattet av direktiv 2014/25/EU, skal den kombinerte kontrakten tildeles i samsvar med henholdsvis direktiv 2014/24/EU eller direktiv 2014/25/EU.

5. Dersom de forskjellige delene av en bestemt kontrakt ikke objektivt kan skilles fra hverandre, skal gjeldende rettsorden bestemmes på grunnlag av den aktuelle kontraktens hovedgjenstand.

Dersom slike kontrakter omfatter både elementer av en tjenestekonsesjon og en varekontrakt, skal hovedgjenstanden bestemmes i samsvar med den av de anslåtte verdiene av henholdsvis tjenester eller varer som er høyest.

Artikkel 21

Kombinerte innkjøpskontrakter som omfatter forsvars- og sikkerhetsaspekter

1. Når det gjelder kombinerte kontrakter hvis gjenstand er elementer av en konsesjon som er omfattet av dette direktiv, og innkjøp eller andre elementer som er omfattet av artikkel 346 i TEUV eller direktiv 2009/81/EF, får denne artikkel anvendelse.

Når det gjelder kontrakter som skal dekke flere former for virksomhet, der en av disse er omfattet enten av vedlegg II til dette direktiv eller av direktiv 2014/25/EU, og en annen er omfattet av artikkel 346 i TEUV eller direktiv 2009/81/EF, skal de gjeldende bestemmelsene fastsettes i samsvar med

henholdsvis artikkel 23 i dette direktiv og artikkel 26 i direktiv 2014/25/EU.

2. Dersom de forskjellige delene av en bestemt kontrakt objektivt kan skilles fra hverandre, kan offentlige oppdragsgivere eller oppdragsgivere velge å tildele separate kontrakter for separate deler, eller tildele én enkelt kontrakt.

Dersom offentlige oppdragsgivere eller oppdragsgivere velger å tildele separate kontrakter for separate deler, skal beslutningen om hvilken rettsorden som får anvendelse på hver enkelt av slike separate kontrakter, treffes på grunnlag av egenskapene til den berørte separate delen.

Dersom offentlige oppdragsgivere eller oppdragsgivere velger å tildele én enkelt kontrakt, skal følgende kriterier gjelde for å bestemme hvilken rettsorden som får anvendelse:

a) dersom en del av en bestemt kontrakt er omfattet av artikkel 346 i TEUV eller forskjellige deler er omfattet av henholdsvis artikkel 346 i TEUV eller direktiv 2009/81/EF, kan kontrakten tildeles uten anvendelse av dette direktiv, forutsatt at tildelingen av én enkelt kontrakt er objektivt begrunnet,

b) dersom en del av en bestemt kontrakt er omfattet av direktiv 2009/81/EF, kan kontrakten tildeles i samsvar med dette direktiv eller i samsvar med direktiv 2009/81/EF, forutsatt at tildelingen av én enkelt kontrakt er objektivt begrunnet.

Beslutningen om å tildele én enkelt kontrakt skal imidlertid ikke treffes for å unngå at kontrakter omfattes av dette direktiv eller direktiv 2009/81/EF.

3. Dersom de forskjellige delene av en bestemt kontrakt ikke objektivt kan skilles fra hverandre, kan kontrakten tildeles uten å anvende dette direktiv dersom den inneholder elementer som artikkel 346 i TEUV får anvendelse på. Ellers kan den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren velge å tildele en kontrakt i samsvar med dette direktiv eller i samsvar med direktiv 2009/81/EF.

Artikkel 22

Kontrakter som omfatter både virksomhet nevnt i vedlegg II og andre former for virksomhet

1. Som unntak fra artikkel 20 kan oppdragsgivere når det gjelder kontrakter som skal omfatte flere former for virksomhet, velge å tildele separate kontrakter for hver enkelt form for virksomhet, eller tildele én enkelt kontrakt. Dersom oppdragsgivere velger å tildele en separat kontrakt, skal beslutningen om hvilken rettsorden som får anvendelse på hver enkelt av slike separate kontrakter, treffes på grunnlag av egenskapene til den berørte separate formen for virksomhet.

Uten hensyn til artikkel 20 får nr. 2 og 3 i denne artikkel anvendelse dersom oppdragsgiverne velger å tildele én enkelt kontrakt. Dersom en av de berørte formene for virksomhet er omfattet av artikkel 346 i TEUV eller direktiv 2009/81/EF, får imidlertid artikkel 23 i dette direktiv anvendelse.

Valget mellom å tildele én enkelt kontrakt eller å tildele flere separate kontrakter skal ikke tas for å unngå at kontrakten eller kontraktene omfattes av dette direktivs virkeområde eller der det er relevant, virkeområdet for direktiv 2014/24/EU eller 2014/25/EU.

2. En kontrakt som skal dekke flere former for virksomhet, bør omfattes av de reglene som gjelder for virksomheten som kontrakten hovedsakelig er beregnet på.

3. Når det gjelder kontrakter der det er objektivt umulig å fastslå hvilken form for virksomhet kontrakten hovedsakelig er beregnet på, skal de gjeldende reglene fastsettes i samsvar med følgende:

- a) konsesjonen skal tildeles i samsvar med bestemmelsene i dette direktiv som får anvendelse på konsesjoner som tildeles av offentlige oppdragsgivere, dersom én av formene for virksomhet som kontrakten er beregnet på, er omfattet av bestemmelsene i dette direktiv som får anvendelse på konsesjoner som tildeles av offentlige oppdragsgivere, og de andre formene for virksomhet er omfattet av bestemmelsene i dette direktiv som får anvendelse på konsesjoner som tildeles av oppdragsgivere,
- b) kontrakten skal tildeles i samsvar med direktiv 2014/24/EU dersom én av formene for virksomhet som kontrakten er beregnet på, er omfattet av dette direktiv og de andre formene for virksomhet er omfattet av direktiv 2014/24/EU,
- c) kontrakten skal tildeles i samsvar med dette direktiv dersom én av formene for virksomhet som kontrakten er beregnet på, er omfattet av dette direktiv og de andre formene for virksomhet verken er omfattet av dette direktiv, direktiv 2014/24/EU eller direktiv 2014/25/EU.

Artikkel 23

Konsesjoner som omfatter både virksomhet nevnt i vedlegg II og virksomhet som omfatter forsvars- og sikkerhetsaspekter

1. Oppdragsgivere kan når det gjelder kontrakter som skal omfatte flere former for virksomhet, velge å tildele separate kontrakter for hver enkelt form for virksomhet, eller tildele én enkelt kontrakt. Dersom oppdragsgivere velger å tildele separate kontrakter for separate deler, skal beslutningen om hvilken rettsorden som får anvendelse på hver enkelt av slike separate kontrakter, treffes på grunnlag av egenskapene til den berørte separate formen for virksomhet.

Uten hensyn til artikkel 21 får nr. 2 i denne artikkel anvendelse dersom oppdragsgiverne velger å tildele én enkelt kontrakt.

Valget mellom å tildele én enkelt kontrakt eller å tildele flere separate kontrakter skal imidlertid ikke tas for å unngå at kontrakten eller kontraktene omfattes av virkeområdet for dette direktiv eller direktiv 2009/81/EF.

2. Når det gjelder kontrakter som skal dekke en form for virksomhet som er omfattet av dette direktiv, og en annen form for virksomhet som er

a) omfattet av artikkel 346 i TEUV, eller

b) omfattet av direktiv 2009/81/EF,

kan oppdragsgiveren

- i) tildele en kontrakt uten å anvende dette direktiv i tilfellene som er angitt i bokstav a), eller
- ii) tildele en kontrakt enten i samsvar med dette direktiv eller i samsvar med direktiv 2009/81/EF i tilfellene som er angitt i bokstav b). Første ledd i dette nummer berører ikke de terskelverdiene og unntakene som er fastsatt i direktiv 2009/81/EF.

Kontrakter nevnt i bokstav b) som også omfatter innkjøp eller andre elementer som er omfattet av artikkel 346 i TEUV, kan tildeles uten at dette direktiv anvendes.

Det skal imidlertid være et vilkår for anvendelsen av dette nummer at tildelingen av én enkelt kontrakt er objektivt begrunnet, og at beslutningen om å tildele én enkelt kontrakt ikke treffes for å unngå at kontrakter omfattes av dette direktiv.

Avsnitt IV

Særlige situasjoner

Artikkel 24

Konsesjoner med forbehold

Medlemsstatene kan forbeholde retten til å delta i framgangsmåter ved tildeling av konsesjoner til vernede bedrifter og markedsdeltakere hvis hovedmål er sosial og yrkesmessig integrering av personer med nedsatt funksjonsevne eller vanskeligstilte personer, eller kan fastsette at slike konsesjoner skal gjennomføres innenfor rammene av programmer for vernede arbeidsplasser, forutsatt at minst 30 % av de ansatte i disse bedriftene, hos disse markedsdeltakerne eller i disse programmene er personer med nedsatt funksjonsevne eller vanskeligstilte personer. Konsesjonskunjngjøringen eller når det gjelder tjenestekonsesjoner som definert i artikkel 19, den veiledende kunjngjøringen, skal vise til denne artikkel.

*Artikkel 25***Forsknings- og utviklingstjenester**

Dette direktiv får anvendelse bare på tjenestekonsesjoner for forsknings- og utviklingstjenester som omfattes av CPV-kode 73000000-2 til 73120000-9, 73300000-5, 73420000-2 og 73430000-5, forutsatt at begge følgende vilkår er oppfylt:

- a) utbyttet tilfaller utelukkende den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren for egen bruk ved utøvelse av egen virksomhet, og
- b) vederlaget for tjenesten som ytes, betales i sin helhet av den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren.

*KAPITTEL II**Prinsipper**Artikkel 26***Markedsdeltakere**

1. Markedsdeltakere som i henhold til lovgivningen i medlemsstaten der de er etablert, har rett til å yte den aktuelle tjenesten, skal ikke avvises bare på grunnlag av at de i henhold til lovgivningen i medlemsstaten der kontrakten tildeles, må være enten en fysisk eller en juridisk person.

Av juridiske personer kan det imidlertid kreves at de i anbudet eller i søknaden oppgir navnene og de relevante faglige kvalifikasjonene til de personene som er ansvarlige for gjennomføringen av den aktuelle kontrakten.

2. Grupper av markedsdeltakere, herunder midlertidige sammenslutninger, kan delta i framgangsmåter ved tildeling av konsesjoner. Offentlige oppdragsgivere eller oppdragsgivere skal ikke kreve at de har en bestemt juridisk form for å kunne innlevere et anbud eller anmode om å delta.

Om nødvendig kan offentlige oppdragsgivere eller oppdragsgivere i konsesjonsdokumentene presisere hvordan grupper av markedsdeltakere skal oppfylle kravene til økonomisk og finansiell evne eller teknisk og faglig dyktighet som nevnt i artikkel 38, forutsatt at dette er objektivt berettiget og forholdsmessig. Medlemsstatene kan utarbeide standardvilkår for hvordan grupper av markedsdeltakere skal oppfylle disse

kravene. Alle vilkår for gjennomføringen av en konsesjon av en slik gruppe av markedsdeltakere som er annerledes enn de som pålegges individuelle deltakere, skal være objektivt begrunnet og skal være forholdsmessige.

3. Uten hensyn til nr. 1 og 2 kan offentlige oppdragsgivere eller oppdragsgivere kreve av grupper av markedsdeltakere at de antar en bestemt juridisk form når de er tildelt kontrakten, i den grad denne endringen er nødvendig for å gjennomføre kontrakten på en tilfredsstillende måte.

*Artikkel 27***Nomenklaturer**

1. Alle henvisninger til nomenklaturer i forbindelse med konsesjoner skal gjøres ved å bruke den felles klassifikasjon for offentlige innkjøp (CPV), vedtatt ved europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 2195/2002⁽¹⁾.

2. Kommisjonen skal gis myndighet til å vedta delegerte rettsakter i samsvar med artikkel 48 for å tilpasse CPV-kodene nevnt i dette direktiv, når det er nødvendig at endringer i CPV-nomenklaturen gjenspeiles i dette direktiv, og de ikke innebærer noen endring av dette direktivs virkeområde.

*Artikkel 28***Fortrolighet**

1. Med mindre annet er fastsatt i dette direktiv eller i nasjonal rett som den offentlige oppdragsgiveren er underlagt, særlig lovgivning vedrørende tilgang til opplysninger, og med forbehold for forpliktelsene i forbindelse med offentliggjøring av tildelte konsesjonskontrakter og opplysninger til kandidater og anbydere som angitt i artikkel 32 og 40, skal den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren ikke viderefremme opplysninger den har fått oversendt fra markedsdeltakere, og som disse har betegnet som fortrolige, herunder, men ikke begrenset til, tekniske og forretningsmessige hemmeligheter og fortrolige aspekter ved anbud.

Denne artikkel skal ikke hindre offentliggjøring av ikke-fortrolige deler av inngåtte kontrakter, herunder eventuelle senere endringer.

2. Den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren kan pålegge markedsdeltakere krav med sikte på å beskytte den fortrolige arten av de opplysningene som den gjør tilgjengelige i framgangsmåten ved tildeling av konsesjoner.

⁽¹⁾ Europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 2195/2002 av 5. november 2002 om en felles klassifikasjon for offentlige innkjøp (CPV) (EFT L 340 av 16.12.2002, s. 1).

*Artikkel 29***Regler for kommunikasjon**

1. Unntatt når bruken av elektroniske kommunikasjonsmidler er obligatorisk i henhold til artikkel 33 nr. 2 og artikkel 34, kan medlemsstatene eller de offentlige oppdragsgiverne og oppdragsgiverne velge mellom følgende kommunikasjonsmidler ved all kommunikasjon og informasjonsutveksling:

- a) elektroniske midler,
- b) post eller telefaks,
- c) muntlig kommunikasjon, herunder telefon, i forbindelse med annen kommunikasjon enn den som gjelder de grunnleggende elementene i en framgangsmåte ved tildeling av konsesjoner, forutsatt at innholdet i den muntlige kommunikasjonen dokumenteres i tilstrekkelig grad på et varig medium,
- d) personlig overlevering, bekreftet med mottakskvittering.

Medlemsstatene kan gjøre bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler for konsesjoner obligatorisk utover forpliktelsene som er fastsatt i artikkel 33 nr. 2 og artikkel 34.

2. De valgte kommunikasjonsmidlene skal være allment tilgjengelige og ikke-diskriminerende, og skal ikke være begrensende for markedsdeltakernes adgang til framgangsmåten ved tildeling av konsesjoner. Verktøy og utstyr som skal benyttes ved elektronisk kommunikasjon, samt deres tekniske egenskaper skal virke sammen med informasjons- og kommunikasjonsteknologiprodukter i alminnelig bruk.

I all kommunikasjon, utveksling og lagring av opplysninger skal offentlige oppdragsgivere og oppdragsgivere sikre at dataenes integritet og fortroligheten i søknadene og anbudene bevares. De skal undersøke innholdet i søknadene og anbudene først når fristen for innlevering av disse er utløpt.

AVDELING II

REGLER FOR TILDELING AV KONSESJONER:**ALLMENNE PRINSIPPER OG GARANTIER FOR RETT
SAKSBEHANDLING***KAPITTEL I**Allmenne prinsipper**Artikkel 30***Allmenne prinsipper**

1. Den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren skal fritt kunne organisere framgangsmåten som fører til valget av konsesjonsinnehaver, forutsatt at dette direktiv overholdes.

2. Utformingen av framgangsmåten ved tildeling av konsesjoner skal være i samsvar med prinsippene som er fastsatt i artikkel 3. Særlig skal den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren ved tildelingen av konsesjoner ikke gi opplysninger på en måte som innebærer forskjellsbehandling, og som kan gi enkelte kandidater eller anbydere en fordel i forhold til andre.

3. Medlemsstatene skal treffe egnede tiltak for å sikre at markedsdeltakere ved gjennomføring av konsesjonskontrakter oppfylder gjeldende forpliktelser innenfor miljørett, sosialrett og arbeidsrett, fastsatt i unionsretten, nasjonal rett, kollektive avtaler eller i internasjonale miljø-, sosial- eller arbeidsrettslige bestemmelser angitt i vedlegg X.

4. Kommisjonen skal gis myndighet til å vedta delegerte rettsakter i samsvar med artikkel 48 for å endre listen fastsatt i vedlegg X om nødvendig, for å tilføye nye internasjonale avtaler som er ratifisert av alle medlemsstater, eller dersom de eksisterende internasjonale avtalene som det vises til, ikke lenger er ratifisert av alle medlemsstater eller er endret på andre måter, for eksempel med hensyn til virkeområde, innhold eller betegnelse.

*Artikkel 31***Konsesjonskunngjøringer**

1. Offentlige oppdragsgivere og oppdragsgivere som ønsker å tildele en konsesjon, skal gjøre dette kjent i en konsesjonskunngjøring.

2. Konsesjonskunngjøringer skal inneholde opplysningene som er nevnt i vedlegg V, og eventuelt andre opplysninger som den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren anser som nyttige, i samsvar med formatet i standardskjemaene.

3. Offentlige oppdragsgivere og oppdragsgivere som ønsker å tildele en konsesjon for sosialtjenester og annen særlig tjenesteyting oppført i vedlegg IV, skal gjøre sine planlagte konsesjonstildelinger kjent gjennom offentliggjøring av en veiledende kunngjøring. Disse kunngjøringene skal inneholde opplysningene angitt i vedlegg VI.

4. Som unntak fra nr. 1 kreves det ikke at offentlige oppdragsgivere eller oppdragsgivere offentliggjør en konsesjonskunngjøring dersom bygge- og anleggsarbeidene eller tjenestene kan leveres bare av én bestemt markedsdeltaker av én av følgende årsaker:

- a) målet med konsesjonen er å skape eller anskaffe et unikt kunstverk eller en unik kunstnerisk framføring,
- b) manglende konkurranse av tekniske årsaker,
- c) det finnes en enerett,
- d) beskyttelse av immaterialrettigheter og andre eneretter enn de som er definert i artikkel 5 nr. 10.

Unntakene angitt i bokstav b), c) og d) i første ledd får anvendelse bare dersom det ikke finnes noe rimelig alternativ eller noen rimelig erstatning, og den manglende konkurransen ikke er et resultat av kunstig begrensning av parametrene ved konsesjonstildelingen.

5. Som unntak fra nr. 1 kreves det ikke at offentlige oppdragsgivere eller oppdragsgivere offentliggjør en konsesjonskunngjøring dersom ingen søknader, ingen anbud, ingen egnede anbud eller ingen egnede søknader er innlevert i forbindelse med en tidligere framgangsmåte ved tildeling av konsesjoner, forutsatt at de opprinnelige konsesjonsvilkårene ikke er vesentlig endret, og at det oversendes en rapport til Kommisjonen dersom denne anmoder om det.

Med hensyn til første ledd skal et anbud anses som ikke egnet dersom det er irrelevant for konsesjonen, idet det er åpenbart at anbudet ikke uten vesentlige endringer kan oppfylle den offentlige oppdragsgiverens eller oppdragsgiverens behov og krav som angitt i konsesjonsdokumentene.

Med hensyn til første ledd skal en søknad anses som ikke egnet

- a) dersom den berørte søkeren skal eller kan utelukkes i henhold til artikkel 38 nr. 4–9 eller ikke oppfyller

utvelgingskriteriene som den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren har fastsatt i henhold til artikkel 38 nr. 1,

- b) dersom søknadene omfatter anbud som ikke er egnet i henhold til annet ledd.

Artikkel 32

Kunngjøring av konsesjonstildelinger

1. Senest 48 dager etter at konsesjonen er tildelt, skal de offentlige oppdragsgiverne eller oppdragsgiverne etter framgangsmåten fastsatt i artikkel 33 sende en kunngjøring av konsesjonstildelingen med resultatene av framgangsmåten ved tildeling av konsesjonen. For sosialtjenester og annen særlig tjenesteyting oppført i vedlegg IV kan slike kunngjøringer imidlertid sendes samlet for hvert kvartal. I så fall skal de sende de samlede kunngjøringene innen 48 dager etter utgangen av hvert kvartal.

2. Kunngjøringer av konsesjonstildelinger skal inneholde opplysningene angitt i vedlegg VII, eller når det gjelder sosialtjenester og annen særlig tjenesteyting oppført i vedlegg IV, opplysningene angitt i vedlegg VIII, og skal offentliggjøres i samsvar med artikkel 33.

Artikkel 33

Utforming og offentliggjøring av kunngjøringer

1. Konsesjonskunngjøringer, kunngjøringer av konsesjonstildelinger og kunngjøringen nevnt i artikkel 43 nr. 1 annet ledd skal inneholde opplysningene angitt i vedlegg V, VI, VII, VIII og XI i form av standardskjemaer, herunder standardskjemaer for rettelser.

Kommisjonen skal fastsette disse standardskjemaene ved hjelp av gjennomføringsrettsakter. Disse gjennomføringsrettsaktene skal vedtas etter framgangsmåten med rådgivende komité nevnt i artikkel 50.

2. Kunngjøringene nevnt i nr. 1 skal utarbeides, oversendes med elektroniske midler til Kontoret for Den europeiske unions offisielle publikasjoner og offentliggjøres i samsvar med vedlegg IX. Kontoret for Den europeiske unions offisielle publikasjoner skal gi den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren en bekreftelse på mottak av kunngjøringen og av offentliggjøringen av de innsendte opplysningene, med angivelse av datoen for offentliggjøringen som skal anses som dokumentasjon på offentliggjøring. Kunngjøringene skal offentliggjøres senest fem dager etter at de er sendt. Kostnadene som påløper for Kontoret for Den europeiske unions offisielle publikasjoner i forbindelse med offentliggjøring av slike kunngjøringer, skal dekkes av Unionen.

3. Konesjonskunnngjøringer skal offentliggjøres i sin helhet på det eller de offisielle språkene til de av Unionens institusjoner som den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren har valgt. Den eller de språkversjonene skal være den eller de eneste tekstene som har gyldighet. Det skal offentliggjøres et sammendrag av de vesentlige elementene i hver kunnngjøring på de andre offisielle språkene til Unionens institusjoner.

4. Konesjonskunnngjøringer og kunnngjøringer av konesjonstildelinger skal ikke offentliggjøres på nasjonalt plan før Kontoret for Den europeiske unions offisielle publikasjoner har offentliggjort dem, med mindre de ikke er offentliggjort på unionsplan 48 timer etter at Kontoret for Den europeiske unions offisielle publikasjoner bekrefter at den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren har mottatt kunnngjøringen nevnt i nr. 2. Konesjonskunnngjøringer og kunnngjøringer av konesjonstildelinger som offentliggjøres på nasjonalt plan, skal ikke inneholde andre opplysninger enn dem som er med i kunnngjøringene som er oversendt Kontoret for Den europeiske unions offisielle publikasjoner, men skal angi datoen da kunnngjøringen ble oversendt Kontoret for Den europeiske unions offisielle publikasjoner.

Artikkel 34

Elektronisk tilgang til konesjonsdokumenter

1. Offentlige oppdragsgivere og oppdragsgivere skal med elektroniske midler tilby ubegrenset og full direkte tilgang vederlagsfritt til konesjonsdokumentene fra datoen konesjonskunnngjøringen offentliggjøres, eller dersom konesjonskunnngjøringen ikke inneholder anbudsinnbydelsen, fra datoen da innbydelsen til å inngi anbud ble sendt. Teksten i konesjonskunnngjøringen eller i disse innbydelsene skal angi internettadressen der konesjonsdokumentene er tilgjengelige.

2. Dersom det under behørig begrunnede omstendigheter, av ekstraordinære sikkerhetsmessige eller tekniske årsaker eller på grunn av særlig følsomme opplysninger som krever en svært høy grad av beskyttelse, ikke kan tilbys ubegrenset og full direkte tilgang vederlagsfritt med elektroniske midler til visse konesjonsdokumenter, skal de offentlige oppdragsgiverne eller oppdragsgiverne angi i anbudsinnbydelsen at de berørte konesjonsdokumentene vil bli oversendt på annen måte enn med elektroniske midler, og at fristen for mottak av anbud skal forlenges.

3. Dersom det i tide er anmodet om det, skal offentlige oppdragsgivere og oppdragsgivere eller vedkommende avdelinger levere tilleggsopplysninger knyttet til konesjonsdokumentene til alle søkere eller anbydere som deltar i framgangsmåten ved tildeling av konesjoner, senest seks dager før den fastsatte fristen for mottak av anbud.

Artikkel 35

Bekjempe korrupsjon og forebygge interessekonflikter

Medlemsstatene skal kreve at offentlige oppdragsgivere og oppdragsgivere treffer egnede tiltak for å bekjempe bedrageri,

særbehandling og korrupsjon og effektivt forebygge, identifisere og avhjelpe interessekonflikter som oppstår ved gjennomføringen av framgangsmåter ved tildeling av konesjoner, for å unngå konkurransevridding og sikre innsyn i framgangsmåten ved tildeling samt likebehandling for alle kandidater og anbydere.

Begrepet interessekonflikter skal minst omfatte enhver situasjon der ansatte hos den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren som deltar i gjennomføringen av framgangsmåten ved tildeling av konesjoner, eller som direkte eller indirekte kan påvirke utfallet av denne framgangsmåten, har en finansiell, økonomisk eller annen personlig interesse som kan oppfattes å sette deres upartiskhet eller uavhengighet i forbindelse med framgangsmåten ved tildeling av konesjoner i fare.

Når det gjelder interessekonflikter, skal tiltakene som vedtas, ikke gå lenger enn det som er strengt nødvendig for å forebygge en mulig interessekonflikt eller fjerne en påvist interessekonflikt.

KAPITTEL II

Garantier for rett saksbehandling

Artikkel 36

Tekniske krav og funksjonskrav

1. De tekniske kravene og funksjonskravene skal definere de egenskapene som kreves av bygge- og anleggsarbeid eller tjenester som er konesjonens gjenstand. De skal angis i konesjonsdokumentene.

Disse kravene kan også gjelde den særskilte produksjonsprosessen eller leveringen av de forespurte bygge- og anleggsarbeidene eller tjenestene, forutsatt at de er knyttet til kontraktens gjenstand og står i forhold til dens verdi og mål. Egenskapene kan for eksempel omfatte kvalitetsnivåer, miljø- og klimaprestasjoner, universell utforming (herunder tilgjengelighet for personer med nedsatt funksjonsevne) og samsvarsvurdering, ytelse, sikkerhet eller dimensjoner, terminologi, symboler, prøving og prøvingsmetoder, merking eller bruksanvisninger.

2. Med mindre kontraktsgjenstanden berettiger det, skal de tekniske kravene og funksjonskravene ikke vise til et bestemt fabrikat eller en bestemt opprinnelse, eller til en bestemt prosess som kjennetegner produktene eller tjenestene som er levert av en bestemt markedsdeltaker, eller til varemerker, patenter, typer eller en bestemt produksjon som har som virkning at visse foretak eller produkter begunstiges eller

utelukkes. Slik henvisning skal unntaksvis tillates dersom en tilstrekkelig presis og forståelig beskrivelse av kontrakts-gjenstanden ikke er mulig. Slik henvisning skal ledsages av uttrykket «eller likeverdig».

3. En offentlig oppdragsgiver eller oppdragsgiver skal ikke avvise et anbud med den begrunnelse at de tilbudte bygge- og anleggsarbeidene og tjenestene ikke oppfyller de tekniske kravene og funksjonskravene den har henvist til, når anbyderen i sitt anbud på en hensiktsmessig måte godtgjør at løsningene som foreslås, på en likeverdig måte oppfyller kravene som er definert i de tekniske kravene og funksjonskravene.

Artikkel 37

Garantier for rett saksbehandling

1. Konesjoner skal tildeles på grunnlag av tildelingskriterier fastsatt av den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren i samsvar med artikkel 41, forutsatt at alle følgende vilkår er oppfylt:

- a) anbudet oppfyller minstekravene som der det er relevant, er fastsatt av den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren,
- b) anbyderen oppfyller vilkårene for deltakelse som nevnt i artikkel 38 nr. 1, og
- c) anbyderen er ikke utelukket fra å delta i framgangsmåten ved tildeling i samsvar med artikkel 38 nr. 4–7 og med forbehold for artikkel 38 nr. 9.

Minstekravene nevnt i bokstav a) skal omfatte vilkår og egenskaper (særlig tekniske, fysiske, funksjonelle og rettslige) som alle anbud skal oppfylle eller inneha.

2. Den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren skal

- a) i konsesjonskunngjøringen gi en beskrivelse av konsesjonen og vilkårene for deltakelse,
- b) i konsesjonskunngjøringen, i anbudsinnbydelsen eller i andre konsesjonsdokumenter gi en beskrivelse av tildelingskriteriene og der det er relevant, minstekravene som skal oppfylles.

3. Den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren kan begrense antallet kandidater eller anbydere til et hensiktsmessig

nivå, forutsatt at dette gjøres på en åpen måte og på grunnlag av objektive kriterier. Antallet kandidater eller anbydere som innbys, skal være tilstrekkelig til å sikre reell konkurranse.

4. Den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren skal oversende alle deltakerne beskrivelsen av den planlagte organiseringen av framgangsmåten og en veiledende frist for gjennomføring. Alle endringer skal formidles til alle deltakerne, og i den grad endringene gjelder elementer som er angitt i konsesjonskunngjøringen, skal alle markedsdeltakerne orienteres.

5. Den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren skal sørge for egnet registrering av trinnene i framgangsmåten ved hjelp av de midlene den anser som hensiktsmessige, med forbehold for at dette er i samsvar med artikkel 28 nr. 1.

6. Den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren kan føre forhandlinger med kandidater og anbydere. Konesjonens gjenstand, tildelingskriteriene og minstekravene skal ikke endres under forhandlingene.

Artikkel 38

Utvelging og kvalitativ vurdering av kandidater

1. Offentlige oppdragsgivere og oppdragsgivere skal kontrollere vilkårene for deltakelse som gjelder kandidatenes eller anbydernes faglige og tekniske dyktighet og finansielle og økonomiske evne, på grunnlag av egenerklæringer eller referanser som skal framlegges som bevis i samsvar med kravene angitt i konsesjonskunngjøringen som skal være ikke-diskriminerende og stå i forhold til konsesjonens gjenstand. Vilårene for deltakelse skal være knyttet til og stå i forhold til behovet for å sikre at konsesjonsinnehaveren er i stand til å gjennomføre konsesjonen, idet det tas hensyn til konsesjonens gjenstand og målet om å sikre reell konkurranse.

2. Med sikte på å oppfylle vilkårene for deltakelse som er fastsatt i nr. 1, kan en markedsdeltaker når det er relevant og i forbindelse med en bestemt konsesjon, utnytte andre enheters kapasitet, uavhengig av hvordan deltakeren rettslig sett er tilknyttet disse enhetene. Dersom en markedsdeltaker ønsker å utnytte andre enheters kapasitet, skal den dokumentere overfor den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren at den vil ha rådighet over de nødvendige ressursene i konsesjonsperioden, for eksempel ved å framlegge en erklæring om dette fra disse enhetene. Når det gjelder finansiell evne, kan den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren kreve at markedsdeltakeren og disse enhetene er solidarisk ansvarlige for gjennomføringen av kontrakten.

3. På samme vilkår kan en gruppe av markedsdeltakere som nevnt i artikkel 26, utnytte kapasiteten til deltakere i gruppen eller til andre enheter.

4. Offentlige oppdragsgivere og oppdragsgivere som er nevnt i artikkel 7 nr. 1 bokstav a), skal utelukke en markedsdeltaker fra å delta i en framgangsmåte ved tildeling av konsesjoner dersom de har fastslått at vedkommende markedsdeltaker er dømt ved en endelig dom for én eller flere av følgende grunner:

- a) deltakelse i en kriminell organisasjon, som definert i artikkel 2 i Rådets rammebeslutning 2008/841/JIS⁽¹⁾,
- b) korrupsjon, som definert i artikkel 3 i konvensjonen om bekjempelse av korrupsjon som tjenestemenn i De europeiske fellesskap eller tjenestemenn i Den europeiske unions medlemsstater er delaktige i («Convention on the fight against corruption involving officials of the European Communities or officials of Member States of the European Union»)⁽²⁾, og artikkel 2 nr. 1 i Rådets rammebeslutning 2003/568/JIS⁽³⁾, samt korrupsjon som definert i den nasjonale lovgivningen som gjelder for den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren eller markedsdeltakeren,
- c) bedrageri som definert i artikkel 1 i konvensjonen om vern av De europeiske fellesskaps finansielle interesser («Convention on the protection of the European Communities' financial interests»)⁽⁴⁾,
- d) terrorhandlinger eller handlinger knyttet til terrorisme, som definert i henholdsvis artikkel 1 og 3 i Rådets rammebeslutning 2002/475/JIS⁽⁵⁾, eller tilskyndelse, medvirkning til eller forsøk på å begå slike handlinger, som nevnt i artikkel 4 i nevnte rammebeslutning,
- e) hvitvasking av penger eller finansiering av terrorisme, som definert i artikkel 1 nr. 1 i europaparlaments- og rådsdirektiv 2005/60/EF⁽⁶⁾,

⁽¹⁾ Rådets rammebeslutning 2008/841/JIS av 24. oktober 2008 om bekjempelse av organisert kriminalitet (EUT L 300 av 11.11.2008, s. 42).

⁽²⁾ EFT C 195 av 25.6.1997, s. 1.

⁽³⁾ Rådets rammebeslutning 2003/568/JIS av 22. juli 2003 om bekjempelse av korrupsjon i privat sektor (EUT L 192 av 31.7.2003, s. 54).

⁽⁴⁾ EFT C 316 av 27.11.1995, s. 48.

⁽⁵⁾ Rådets rammebeslutning 2002/475/JIS av 13. juni 2002 om bekjempelse av terrorisme (EFT L 164 av 22.6.2002, s. 3).

⁽⁶⁾ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2005/60/EF av 26. oktober 2005 om tiltak for å hindre at det finansielle system brukes til hvitvasking av penger og finansiering av terrorisme (EUT L 309 av 25.11.2005, s. 15).

f) barnarbeid og andre former for menneskehandel, som definert i artikkel 2 i europaparlaments- og rådsdirektiv 2011/36/EU⁽⁷⁾,

Forpliktelsen til å utelukke en markedsdeltaker skal også gjelde dersom den personen som er dømt ved en endelig dom, er medlem av denne markedsdeltakerens administrasjons-, ledelses- eller kontrollorgan eller er bemyndiget til å representere, treffe beslutninger om eller kontrollere markedsdeltakeren.

Andre oppdragsgivere enn de som er nevnt i artikkel 7 nr. 1 bokstav a), kan utelukke en markedsdeltaker fra å delta i en framgangsmåte ved tildeling av konsesjoner dersom de får kjennskap til at vedkommende markedsdeltaker er dømt ved en endelig dom for én eller flere av grunnene som er oppført i første ledd i dette nummer.

5. Offentlige oppdragsgivere og oppdragsgivere som er nevnt i artikkel 7 nr. 1 bokstav a), skal utelukke en markedsdeltaker fra å delta i en framgangsmåte ved tildeling av konsesjoner dersom de får kjennskap til at markedsdeltakeren ikke oppfyller sine forpliktelser vedrørende betaling av skatter og trygde- eller pensjonspremier, og dersom dette er fastslått ved en rettsavgjørelse eller et forvaltningsvedtak som har endelig og bindende virkning i samsvar med lovbestemmelsene i den staten der den er etablert, eller i samsvar med lovbestemmelsene i den medlemsstaten der den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren er etablert.

Dessuten kan offentlige oppdragsgivere og oppdragsgivere som er nevnt i artikkel 7 nr. 1 bokstav a), utelukke, eller kan pålegges av medlemsstatene å utelukke, en markedsdeltaker fra å delta i en framgangsmåte ved tildeling av konsesjoner, dersom den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren på hensiktsmessig måte kan dokumentere at markedsdeltakeren ikke oppfyller sine forpliktelser vedrørende betaling av skatter eller trygde- og pensjonspremier.

Dette nummer skal ikke lenger få anvendelse når markedsdeltakeren har oppfylt sine forpliktelser ved å betale eller inngå en bindende ordning med sikte på å betale skyldige skatter eller trygde- og pensjonspremier, herunder eventuelt påløpte renter eller bøter.

6. Medlemsstatene kan unntaksvis fastsette et unntak fra den obligatoriske utelukkelsen fastsatt i nr. 4 og 5, av tvingende allmenne hensyn, for eksempel folkehelse eller miljøvern.

⁽⁷⁾ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2011/36/EU av 5. april om forebygging og bekjempelse av menneskehandel og vern av ofrene for menneskehandel, og om oppheving av Rådets rammebeslutning 2002/629/JIS (EUT L 101 av 15.4.2011, s. 1).

Medlemsstatene kan også fastsette et unntak fra den obligatoriske utelukkelsen fastsatt i nr. 5 dersom en utelukkelse klart ville være uforholdsmessig, særlig dersom det bare dreier seg om små ubetalte beløp til skatter eller trygde- og pensjonspremier, eller dersom markedsdeltakeren ble underrettet om det nøyaktige skyldige beløpet etter sitt brudd på forpliktelsene vedrørende betaling av skatter eller trygde- og pensjonspremier på et tidspunkt der den ikke hadde mulighet til å treffe tiltak som fastsatt i nr. 5 tredje ledd før utløpet av fristen for innlevering av søknad.

7. Offentlige oppdragsgivere eller oppdragsgivere kan utelukke, eller kan pålegges av en medlemsstat å utelukke, en markedsdeltaker fra å delta i en framgangsmåte ved tildeling av konsesjoner dersom ett av følgende vilkår er oppfylt:

- a) dersom den på hensiktsmessig måte kan dokumentere et eventuelt brudd på gjeldende forpliktelser nevnt i artikkel 30 nr. 3,
- b) dersom markedsdeltakeren er konkurs eller er gjenstand for insolvensbehandling eller framgangsmåter for avvikling, dersom dens eiendeler er under administrasjon av et avviklingsstyre eller av retten, dersom den er i en frivillig gjeldsordning, dersom den har innstilt sin virksomhet eller befinner seg i en lignende situasjon som følge av en tilsvarende prosess med hjemmel i nasjonale lover og forskrifter. Den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren kan imidlertid beslutte ikke å utelukke, eller pålegges av medlemsstatene ikke å utelukke, en markedsdeltaker som befinner seg i en av ovennevnte situasjoner, dersom den har fastslått at vedkommende markedsdeltaker vil være i stand til å gjennomføre konsesjonen, idet det tas hensyn til de gjeldende nasjonale reglene og tiltakene for fortsatt virksomhet når det gjelder disse situasjonene,
- c) dersom den offentlige oppdragsgiveren på hensiktsmessig måte kan dokumentere at markedsdeltakeren er skyldig i alvorlig yrkesmessig forsømmelse, som medfører tvil om vedkommendes integritet,
- d) dersom en interessekonflikt i henhold til artikkel 35 annet ledd ikke kan avhjelpes effektivt med andre, mindre inngripende tiltak,
- e) dersom den offentlige oppdragsgiveren har tilstrekkelige mulige indikasjoner til å fastslå at markedsdeltakeren har inngått avtaler med andre markedsdeltakere med sikte på å vri konkurransen,
- f) dersom markedsdeltakeren har vist betydelige eller vedvarende mangler i gjennomføringen av et grunnleggende krav ved en tidligere konsesjon eller en tidligere kontrakt

med en offentlig oppdragsgiver eller en oppdragsgiver som definert i dette direktiv eller i direktiv 2014/25/EU, som førte til at nevnte tidligere kontrakt ble hevet før tiden, skadeserstatning eller andre lignende sanksjoner,

- g) dersom markedsdeltakeren har gjort seg skyldig i grov fordreining av de opplysningene som kreves for kontrollen av at det ikke foreligger utelukkelsesgrunner, og av om utvelgingskriteriene er oppfylt, har holdt slike opplysninger tilbake eller ikke er i stand til å framlegge de påkrevde underlagsdokumentene,
 - h) dersom markedsdeltakeren utilbørlig har forsøkt å påvirke beslutningsprosessen hos den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren, å innhente fortrolige opplysninger som kan gi den utilbørlige fordeler i framgangsmåten ved tildeling av konsesjoner, eller uaktsomt å gi villedende opplysninger som kan ha vesentlig innflytelse på beslutninger vedrørende utelukkelse, utvelgning eller tildeling,
 - i) når det gjelder konsesjoner på forsvars- og sikkerhetsområdet som er nevnt i direktiv 2009/81/EF, der det på grunnlag av enhver form for bevis, herunder beskyttede datakilder, er avdekket at markedsdeltakeren ikke er tilstrekkelig pålitelig til å utelukke risiko for medlemsstatens sikkerhet.
8. Offentlige oppdragsgivere og oppdragsgivere som er nevnt i artikkel 7 nr. 1 bokstav a), skal når som helst i framgangsmåten utelukke en markedsdeltaker dersom det viser seg at vedkommende markedsdeltaker, i lys av handlinger som er foretatt eller unnlatt enten før eller etter framgangsmåten, befinner seg i en av situasjonene nevnt i nr. 4 i denne artikkel og i nr. 5 første ledd i denne artikkel.

Offentlige oppdragsgivere og oppdragsgivere kan når som helst i framgangsmåten utelukke, eller pålegges av medlemsstatene å utelukke, en markedsdeltaker dersom det viser seg at vedkommende markedsdeltaker, i lys av handlinger som er foretatt eller unnlatt enten før eller etter framgangsmåten, befinner seg i en av situasjonene nevnt i nr. 5 annet ledd og i nr. 7.

9. En markedsdeltaker som befinner seg i en av situasjonene nevnt i nr. 4 og 7, kan framlegge bevis på at de tiltakene som markedsdeltakeren har truffet, er tilstrekkelige til å dokumentere dens pålitelighet, til tross for at det foreligger en relevant utelukkelsesgrunn. Dersom slike bevis anses som tilstrekkelige, skal den berørte markedsdeltakeren ikke utelukkes fra framgangsmåten.

For dette formål skal markedsdeltakeren bevise at den har betalt eller påtatt seg å betale erstatning for eventuell skade som det straffbare forholdet eller forsømmelsen har forårsaket, klaggjort fakta og omstendigheter på en omfattende måte gjennom aktivt samarbeid med undersøkende myndigheter og truffet konkrete, tekniske, organisatoriske og personmessige tiltak som er hensiktsmessige for å hindre ytterligere straffbare forhold eller forsømmelser. De tiltakene som markedsdeltakerne treffer, skal evalueres idet det tas hensyn til alvorlighetsgraden og de særlige omstendighetene rundt det straffbare forholdet og forsømmelsen. Dersom tiltakene anses å være utilstrekkelige, skal den berørte markedsdeltakeren motta en erklæring som angir årsakene til den beslutningen.

En markedsdeltaker som ved en endelig dom er utelukket fra å delta ved framgangsmåter ved tildeling av kontrakter eller konsesjoner, skal ikke ha rett til å benytte muligheten fastsatt i dette nummer i løpet av den utelukkelsesperioden som følger av denne dommen i den medlemsstaten der dommen er gyldig.

10. Ved lov eller forskrift og idet det tas hensyn til unionsretten skal medlemsstatene angi vilkårene for gjennomføring av denne artikkel. De skal særlig bestemme den lengste tillatte utelukkelsesperioden dersom markedsdeltakeren ikke treffer noen tiltak som angitt i nr. 9 for å bevise sin pålitelighet. Dersom utelukkelsesperioden ikke er fastsatt gjennom endelig dom, skal den være høyst fem år fra den datoen da det falt endelig dom i tilfellene nevnt i nr. 4, og tre år fra datoen for den relevante hendelsen i tilfellene nevnt i nr. 7.

Artikkel 39

Søknads- og anbudsfrister for konsesjoner

1. Når offentlige oppdragsgivere eller oppdragsgivere fastsetter frister for mottak av søknader og anbud, skal de ta særlig hensyn til konsesjonens kompleksitet og den tid som er nødvendig for å utarbeide anbud eller søknader, uten at minstefristene fastsatt i denne artikkel berøres.

2. Når det bare er mulig å inngi søknader eller legge fram anbud etter en befaring på stedet eller etter vurdering på stedet av de dokumentene som supplerer konsesjonsdokumentene, skal fristen for mottak av søknader om konsesjon eller mottak av anbud, som i alle tilfeller skal være lengre enn minstefristene fastsatt i artikkel 3 og 4, fastsettes slik at alle berørte markedsdeltakere kan få kjennskap til alle opplysninger som kreves for å utarbeide søknader eller anbud.

3. Fristen for mottak av søknader om konsesjon, uavhengig av om de inneholder anbud, skal være minst 30 dager fra den datoen da konsesjonskunngjøringen ble sendt.

4. Dersom framgangsmåten foregår i flere faser, skal fristen for mottak av det innledende anbudet være minst 22 dager fra den datoen da anbudsinnbydelsen ble sendt.

5. Fristen for mottak av anbud kan reduseres med fem dager dersom den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren godtar at anbud kan innleveres med elektroniske midler i samsvar med artikkel 29.

Artikkel 40

Underretning av kandidater og anbydere

1. Den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren skal snarest mulig underrette hver kandidat og anbyder om beslutninger som er tatt i forbindelse med tildeling av en konsesjon, herunder navnet på den antatte anbyderen, årsakene til beslutningen om å avvise søknaden eller anbudet og årsakene til enhver beslutning om ikke å tildele en kontrakt som det er offentliggjort en konsesjonskunngjøring for, eller å gjenoppta framgangsmåten.

Videre skal offentlige oppdragsgivere eller oppdragsgivere på anmodning fra den berørte parten snarest mulig, og under alle omstendigheter innen 15 dager etter mottak av en skriftlig anmodning, underrette enhver anbyder som har innlevert et gyldig anbud, om egenskapene og de relative fordelene ved det valgte anbudet.

2. Den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren kan imidlertid beslutte å holde tilbake visse opplysninger som nevnt i nr. 1 vedrørende kontrakten dersom offentliggjøring av slike opplysninger ville være til hinder for håndheving av loven eller på annen måte være i strid med allmennhetens interesse, til skade for bestemte offentlige eller private markedsdeltakeres rettslige forretningsinteresser eller hindre rettferdig konkurranse mellom slike markedsdeltakere.

Artikkel 41

Tildelingskriterier

1. Konsesjoner skal tildeles på grunnlag av objektive kriterier som er i samsvar med prinsippene fastsatt i artikkel 3, og som sikrer at anbudene vurderes på reelle konkurransevilkår, slik at den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren kan oppnå en overordnet økonomisk fordel.

2. Tildelingskriteriene skal være knyttet til konsesjonens gjenstand og skal ikke gi den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren ubegrenset valgfrihet. De kan blant annet omfatte miljøkriterier, sosiale kriterier eller kriterier som gjelder nyskaping.

Disse kriteriene skal følges av krav som gjør det mulig å kontrollere anbydernes opplysninger på en effektiv måte.

Den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren skal kontrollere om anbudene virkelig oppfyller tildelingskriteriene.

3. Den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren skal sette opp kriteriene i prioritert rekkefølge med de viktigste først.

Uten hensyn til første ledd kan den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren dersom den mottar et anbud der det foreslås en nyskapende løsning med funksjonsytelse på et ekstraordinært nivå som en aktsom offentlig oppdragsgiver eller oppdragsgiver ikke kunne ha forutsett, unntaksvis endre rekkefølgen på tildelingskriteriene for å ta hensyn til denne nyskapende løsningen. I slike tilfeller skal den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren underrette alle anbydere om endringen av prioriteringsrekkefølgen og skal utlyse en ny anbudskonkurranse som tar hensyn til minstefristene som er nevnt i artikkel 39 nr. 4. Dersom tildelingskriteriene ble offentliggjort samtidig som konsesjonskunngjøringen ble offentliggjort, skal den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren offentliggjøre en ny konsesjonskunngjøring som tar hensyn til minstefristene som er nevnt i artikkel 39 nr. 3.

Endringen av prioriteringsrekkefølgen skal ikke føre til forskjellsbehandling.

AVDELING III

REGLER FOR GJENNOMFØRING AV KONSESJONER

Artikkel 42

Underleveranser

1. Underleverandørens oppfyllelse av forpliktelsene nevnt i artikkel 30 nr. 3 skal sikres gjennom hensiktsmessige tiltak av vedkommende nasjonale myndigheter innenfor deres ansvarsområder og oppgaver.

2. Den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren kan i konsesjonsdokumentene be, eller pålegges av en medlemsstat å be, om at anbyderen eller søkeren i sitt anbud angir om denne har til hensikt å overdra en del av konsesjonen til tredjemann og eventuelle underleverandører. Dette nummer berører ikke spørsmålet om hovedkonsesjonsinnehaverens ansvar.

3. Når det gjelder bygge- og anleggskonsesjoner og med hensyn til tjenester som skal ytes ved anlegget som er under tilsyn av den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren, skal den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren etter tildelingen av konsesjonen og senest når gjennomføringen av konsesjonen påbegynnes, kreve at konsesjonsinnehaveren angir overfor den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren navnet på, kontaktopplysningene til og de juridiske representantene for dens underleverandører som deltar i slike arbeider eller tjenester, dersom disse opplysningene er kjent på dette tidspunkt. Den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren skal kreve å bli underrettet av konsesjonsinnehaveren

om eventuelle endringer i disse opplysningene i konsesjonens løpetid, samt om de nødvendige opplysningene for eventuelle nye underleverandører som den senere benytter til slike arbeider eller tjenester.

Uten hensyn til første ledd kan medlemsstatene direkte pålegge konsesjonsinnehaveren forpliktelsen til å gi de nødvendige opplysningene.

Første og annet ledd får ikke anvendelse på leverandører.

Offentlige oppdragsgivere og oppdragsgivere kan utvide, eller kan pålegges av medlemsstatene å utvide, forpliktelsene fastsatt i første ledd til for eksempel:

a) andre tjenestekonsesjoner enn de som gjelder tjenester som skal ytes ved de anleggene som er under tilsyn av den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren, eller til leverandører som deltar i bygge- og anleggskonsesjoner eller tjenestekonsesjoner,

b) underleverandører til konsesjonsinnehaverens underleverandører eller enda lenger ned i underleverandørkjeden.

4. Med mål om å unngå brudd på forpliktelsene nevnt i artikkel 30 nr. 3, kan det treffes hensiktsmessige tiltak, for eksempel:

a) Dersom nasjonal lovgivning i en medlemsstat fastsetter en ordning med solidaransvar mellom underleverandører og konsesjonsinnehaveren, skal den berørte medlemsstaten sikre at de relevante reglene anvendes i samsvar med vilkårene angitt i artikkel 30 nr. 3.

b) Offentlige oppdragsgivere og oppdragsgivere kan kontrollere, eller kan pålegges av medlemsstaten å kontrollere, hvorvidt det foreligger utelukkelsesgrunner for underleverandører i henhold til artikkel 38 nr. 4–10. I så fall skal den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren kreve at markedsdeltakeren erstatter en underleverandør som kontrollen har vist at det foreligger obligatoriske utelukkelsesgrunner for. Den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren kan kreve, eller kan pålegges av medlemsstaten å kreve at markedsdeltakeren erstatter en underleverandør som kontrollen har vist at det foreligger ikke-obligatoriske utelukkelsesgrunner for.

5. Medlemsstatene kan fastsette strengere ansvarsregler i henhold til nasjonal rett.

6. Medlemsstater som har valgt å fastsette tiltak i henhold til nr. 1 og 3, skal ved lov eller forskrift og idet det tas hensyn til unionsretten, angi vilkårene for gjennomføring av disse tiltakene. Medlemsstater som gjør dette, kan begrense anvendelsesområdet for eksempel til visse typer kontrakter, visse kategorier av offentlige oppdragsgivere, oppdragsgivere eller markedsdeltakere, eller til visse beløp.

Artikkel 43

Endring av kontrakter i deres løpetid

1. Konesjoner kan endres uten noen ny framgangsmåte ved tildeling av konesjoner i samsvar med dette direktiv i ethvert av følgende tilfeller:

a) dersom endringene, uavhengig av deres pengeverdi, er fastsatt i de opprinnelige konesjonsdokumentene i klare, tydelige og utvetydige revisjonsklausuler, som kan omfatte klausuler om revisjon av verdier, eller revisjonsmuligheter. Slike klausuler skal angi omfanget og arten av mulige endringer eller muligheter samt vilkårene som de kan bli brukt under. De skal ikke tillate endringer eller muligheter som vil endre konesjonens overordnede art,

b) når det gjelder ytterligere bygge- og anleggsarbeider eller tjenester fra den opprinnelige konesjonsinnehaveren, som har blitt nødvendige, og som ikke var omfattet av den opprinnelige konesjonen, dersom en endring av konesjonsinnehaver

i) ikke kan gjøres av økonomiske eller tekniske årsaker, for eksempel krav til utskiftbarhet eller samvirkings-evne for eksisterende utstyr, tjenester eller installasjoner som er kjøpt innenfor rammen av den opprinnelige konesjonen, og

ii) ville medføre betydelige ulemper eller en vesentlig økning av den offentlige oppdragsgiverens eller oppdragsgiverens kostnader.

Når det gjelder konesjoner som tildeles av en offentlig oppdragsgiver med sikte på å utøve en form for virksomhet som ikke er nevnt i vedlegg II, skal en økning i verdi imidlertid ikke overstige 50 % av den opprinnelige konesjonens verdi. Dersom det foretas flere påfølgende endringer, skal denne begrensningen få anvendelse på verdien av hver endring. Slike påfølgende endringer skal ikke ha til formål å omgå dette direktiv,

c) dersom alle følgende vilkår er oppfylt:

i) behovet for endringer er forårsaket av omstendigheter som en aktsom offentlig oppdragsgiver eller oppdragsgiver ikke kunne forutse,

ii) endringen endrer ikke konesjonens overordnede art,

iii) når det gjelder konesjoner som tildeles av en offentlig oppdragsgiver med sikte på å utøve en form for virksomhet som ikke er nevnt i vedlegg II, overstiger en økning i verdi ikke 50 % av den opprinnelige konesjonens verdi. Dersom det foretas flere påfølgende endringer, skal denne begrensningen få anvendelse på verdien av hver endring. Slike påfølgende endringer skal ikke ha til formål å omgå dette direktiv,

d) dersom en ny konesjonsinnehaver erstatter den som den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren opprinnelig hadde tildelt konesjonen til, som følge av enten

i) en utvetydig revisjonsklausul eller revisjonsmulighet i samsvar med bokstav a),

ii) at en annen markedsdeltaker som oppfyller kriteriene for den kvalitative utvelgingen som opprinnelig er fastsatt, helt eller delvis trer inn i den opprinnelige konesjonsinnehaverens sted som følge av omstrukturering av virksomheten, herunder overtakelse, fusjon, oppkjøp eller konkurs, forutsatt at dette ikke medfører andre vesentlige endringer av kontrakten og ikke har til hensikt å omgå gjennomføringen av dette direktiv, eller

iii) i tilfelle den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren selv påtar seg konesjonsinnehaverens forpliktelser overfor dens underleverandører, dersom denne muligheten er fastsatt i henhold til nasjonal lovgivning,

e) dersom endringene, uavhengig av verdi, ikke er vesentlige i henhold til nr. 4.

Offentlige oppdragsgivere eller oppdragsgivere som har endret en konesjon i de tilfellene som er angitt i bokstav b) og c) i dette nummer, skal offentliggjøre en kunngjøring om dette i *Den europeiske unions tidende*. Slik kunngjøring skal inneholde opplysningene nevnt i vedlegg XI og skal offentliggjøres i samsvar med artikkel 33.

2. Dessuten, og uten at det er nødvendig å kontrollere om vilkårene angitt i nr. 4 bokstav a)–d) er oppfylt, kan konesjonene likeledes endres uten at det kreves ny framgangsmåte ved tildeling av konesjoner i samsvar med dette direktiv, dersom verdien av endringene er lavere enn begge de følgende verdiene:

i) terskelverdien angitt i artikkel 8 og

ii) 10 % av verdien av den opprinnelige konsesjonen.

Endringen kan imidlertid ikke endre konsesjonens overordnede art. Dersom det foretas flere påfølgende endringer, skal verdien vurderes på grunnlag av den samlede nettoverdien av de påfølgende endringene.

3. Når det gjelder beregningen av verdien nevnt i nr. 2 og i nr. 1 bokstav b) og c), skal den ajourførte verdien være referanseverdien dersom konsesjonen inneholder en indeks-klausul. Dersom konsesjonen ikke inneholder en indeksklausul, skal den ajourførte verdien beregnes ved å ta hensyn til den gjennomsnittlige inflasjonen i den offentlige oppdragsgiverens eller oppdragsgiverens medlemsstat.

4. En endring av en konsesjon i dens løpetid, skal anses å være vesentlig i henhold til nr. 1 bokstav e) dersom den gjør konsesjonens karakter vesentlig forskjellig fra den som opprinnelig ble inngått. I alle tilfeller, og uten at det berører nr. 1 og 2, skal en endring anses å være vesentlig dersom minst ett av følgende vilkår er oppfylt:

- a) endringen innfører vilkår som, dersom de hadde inngått i den opprinnelige framgangsmåten ved tildeling av konsesjonen, ville ha gjort det mulig å delta for andre søkere enn de som opprinnelig ble utvalgt, ville ha gjort det mulig å godta et annet tilbud enn det som opprinnelig ble godkjent, eller ville ha tiltrukket andre deltakere til framgangsmåten ved tildeling av konsesjonen,
- b) endringen endrer den økonomiske balansen i konsesjonen til konsesjonsinnehaverens fordel på en måte som ikke var fastsatt i den opprinnelige konsesjonen,
- c) endringen utvider konsesjonens omfang i betydelig grad,
- d) dersom en ny konsesjonsinnehaver erstatter den som den offentlige oppdragsgiveren eller oppdragsgiveren opprinnelig hadde tildelt konsesjonen til, i andre tilfeller enn dem som er fastsatt i nr. 1 bokstav d).

5. Det skal kreves en ny framgangsmåte ved tildeling av konsesjonen i samsvar med dette direktiv ved andre endringer av bestemmelsene om en konsesjon i dens løpetid enn dem som er fastsatt i nr. 1 og 2.

Artikkel 44

Heving av konsesjoner

Medlemsstatene skal sikre at offentlige oppdragsgivere og oppdragsgivere, i henhold til vilkårene fastsatt i gjeldende

nasjonal rett, har mulighet til å heve en konsesjon i dens løpetid dersom ett av følgende vilkår er oppfylt:

- a) det er gjort en endring i konsesjonen som ville ha krevd en ny framgangsmåte ved tildeling av konsesjonen i henhold til artikkel 43,
- b) konsesjonsinnehaveren var, på tidspunktet da konsesjonen ble tildelt, i én av situasjonene nevnt i artikkel 38 nr. 4, og skulle derfor ha vært utelukket fra framgangsmåten ved tildeling av konsesjonen,
- c) Den europeiske unions domstol har i en framgangsmåte i henhold til artikkel 258 i TEUV fastslått at en medlemsstat har unnlatt å oppfylle sine forpliktelser i henhold til traktatene ved at en offentlig oppdragsgiver eller en oppdragsgiver fra nevnte medlemsstat har tildelt den aktuelle konsesjonen uten å oppfylle sine forpliktelser i henhold til traktatene og dette direktiv.

Artikkel 45

Overvåking og rapportering

1. For å sikre korrekt og effektiv gjennomføring av dette direktiv, skal medlemsstatene sikre at minst de oppgavene som er angitt i denne artikkel, utføres av én eller flere myndigheter eller strukturer. De skal angi overfor Kommisjonen alle myndigheter eller strukturer som har kompetanse til å utføre disse oppgavene.
2. Medlemsstatene skal sikre at anvendelsen av reglene for tildeling av konsesjonskontrakter overvåkes. Dersom tilsynsmyndighetene eller -strukturene identifiserer bestemte overtredelser, for eksempel bedrageri, korrupsjon, interessekonflikter og andre alvorlige uregelmessigheter, eller systemproblemer, skal de gis myndighet til å melde fra om disse overtredelsene eller problemene til nasjonale revisjonsmyndigheter, domstoler eller andre egnede myndigheter eller strukturer, for eksempel ombudsmannen, nasjonale parlamenter eller deres komiteer.
3. Resultatene fra tilsynsvirksomheten i henhold til nr. 2 skal gjøres tilgjengelig for offentligheten ved hjelp av egnede informasjonsmidler.

Kommisjonen kan høyst hvert tredje år anmode medlemsstatene om å oversende Kommisjonen en tilsynsrapport som omfatter en oversikt over de hyppigst forekommende kildene til feil anvendelse av reglene for tildeling av konsesjonskontrakter, herunder mulige strukturelle eller tilbakevendende problemer med anvendelsen av reglene, herunder mulige tilfeller av bedrageri og annen ulovlig atferd.

4. Medlemsstatene skal sikre at opplysninger og veiledning om fortolkning og anvendelse av unionsregelverket for tildeling av konsesjonskontrakter er tilgjengelig vederlagsfritt for å hjelpe offentlige oppdragsgivere, oppdragsgivere og markedsdeltakere med å anvende unionsreglene på riktig måte.

AVDELING IV

ENDRINGER AV DIREKTIV 89/665/EØF OG 92/13/EØF

Artikkel 46

Endringer av direktiv 89/665/EØF

I direktiv 89/665/EØF gjøres følgende endringer:

1) I artikkel 1 skal nr. 1 lyde:

«1. Dette direktiv får anvendelse på kontrakter som er nevnt i europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/24/EU(*), med mindre slike kontrakter er unntatt i samsvar med artikkel 7, 8, 9, 10, 11, 12, 15, 16, 17 og 37 i nevnte direktiv.

Dette direktiv får også anvendelse på konsesjoner som tildeles av offentlige oppdragsgivere som er nevnt i europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/23/EU(**), med mindre slike konsesjoner er unntatt i samsvar med artikkel 10, 11, 12, 17 og 25 i nevnte direktiv.

Kontrakter i henhold til dette direktiv omfatter offentlige kontrakter, rammeavtaler, bygge- og anleggskonsesjoner og tjenestekonsesjoner og dynamiske innkjøpsordninger.

Medlemsstatene skal, med hensyn til kontrakter som faller inn under virkeområdet for direktiv 2014/24/EU eller direktiv 2014/23/EU, treffe de nødvendige tiltak for å sikre at det effektivt og særlig så raskt som mulig kan klages på beslutninger truffet av de offentlige oppdragsgiverne i samsvar med vilkårene fastsatt i artikkel 2–2f i dette direktiv, med den begrunnelse at slike beslutninger er i strid med unionsretten på området offentlig innkjøp, eller med nasjonale regler som innarbeider nevnte rett i nasjonal lovgivning.

(*) Europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/24/EU av 26. februar 2014 om offentlig innkjøp (EUT L 94 av 28.3.2014, s. 65).

(**) Europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/23/EU av 26. februar 2014 om tildeling av konsesjonskontrakter (EUT L 94 av 28.3.2014, s. 1).»

2) I artikkel 2a nr. 2 gjøres følgende endringer:

a) Første ledd skal lyde:

«En kontrakt kan ikke inngås som en følge av beslutningen om å tildele en kontrakt som faller inn under virkeområdet for direktiv 2014/24/EU eller direktiv 2014/23/EU, før utløpet av en frist på minst ti kalenderdager regnet fra dagen som følger etter datoen da beslutningen om kontraktstildelingen ble sendt til de berørte anbydere og kandidatene, dersom faks eller elektroniske hjelpemidler benyttes, eller, dersom andre kommunikasjonsmidler benyttes, før utløpet av en frist på enten minst 15 kalenderdager regnet fra dagen som følger etter datoen da beslutningen om kontraktstildelingen ble sendt til de berørte anbydere eller kandidatene, eller minst ti kalenderdager regnet fra dagen som følger etter datoen da beslutningen om kontraktstildelingen ble mottatt.»

b) I fjerde ledd skal første strekpunkt lyde:

«— et sammendrag av de relevante årsakene, som fastsatt i artikkel 55 nr. 2 i direktiv 2014/24/EU, med forbehold for artikkel 55 nr. 3 i nevnte direktiv, eller i artikkel 40 nr. 1 annet ledd i direktiv 2014/23/EU, med forbehold for artikkel 40 nr. 2 i nevnte direktiv, og».

3) I artikkel 2b gjøres følgende endringer:

a) I første ledd:

i) skal bokstav a) lyde:

«a) dersom det i direktiv 2014/24/EU eller der det er relevant, direktiv 2014/23/EU, ikke kreves forhåndskunngjøring av konkurranse i *Den europeiske unions tidende*,

ii) skal bokstav c) lyde:

«c) dersom det dreier seg om en kontrakt basert på en rammeavtale som fastsatt i artikkel 33 i direktiv 2014/24/EU, og dersom det dreier seg om en særskilt kontrakt basert på en dynamisk innkjøpsordning som fastsatt i artikkel 34 i nevnte direktiv».

b) I annet ledd skal første og annet strekpunkt lyde:

«— det foreligger en overtredelse av artikkel 33 nr. 4 bokstav c) eller av artikkel 34 nr. 6 i direktiv 2014/24/EU, og

- kontraktverdien anslås å være lik eller overstige de terskelverdiene som er fastsatt i artikkel 4 i direktiv 2014/24/EU.»
- 4) I artikkel 2c endres «direktiv 2004/18/EF» til «direktiv 2014/24/EU eller direktiv 2014/23/EU».
- 5) I artikkel 2d gjøres følgende endringer:
- a) I nr. 1:
- i) skal bokstav a) lyde:
- «a) dersom den offentlige oppdragsgiveren har tildelt en kontrakt uten forhåndskunngjøring av konkurranse i *Den europeiske unions tidende*, uten at dette er tillatt i samsvar med direktiv 2014/24/EU eller direktiv 2014/23/EU»,
- ii) i bokstav b) endres «direktiv 2004/18/EF» til «direktiv 2014/24/EU eller direktiv 2014/23/EU».
- b) I nr. 4 skal første strekpunkt lyde:
- «– den offentlige oppdragsgiveren anser at tildelingen av en kontrakt uten forhåndskunngjøring av konkurranse i *Den europeiske unions tidende* er tillatt i samsvar med direktiv 2014/24/EU eller direktiv 2014/23/EU».
- c) I nr. 5 skal første strekpunkt lyde:
- «– den offentlige oppdragsgiveren anser at tildelingen av en kontrakt er i samsvar med artikkel 33 nr. 4 bokstav c) eller med artikkel 34 nr. 6 i direktiv 2014/24/EU»,
- 6) I artikkel 2f nr. 1 skal bokstav a) lyde:
- «a) før utløpet av minst 30 kalenderdager regnet fra dagen som følger etter datoen da
- den offentlige oppdragsgiveren offentliggjorde en kunngjøring av tildeling av kontrakt i samsvar med artikkel 50 og 51 i direktiv 2014/24/EU eller med artikkel 31 og 32 i direktiv 2014/23/EU, forutsatt at denne kunngjøringen inneholder en begrunnelse for den offentlige oppdragsgiverens beslutning om å tildele kontrakten uten forhåndskunngjøring av konkurranse i *Den europeiske unions tidende*, eller
- den offentlige oppdragsgiveren underrettet de berørte anbydere og kandidatene om inngåelsen av kontrakten, forutsatt at denne underretningen inneholder et sammendrag av de relevante årsakene fastsatt i artikkel 55 nr. 2 i direktiv 2014/24/EU, med forbehold for artikkel 55 nr. 3 i nevnte direktiv, eller i artikkel 40 nr. 1 annet ledd i direktiv 2014/23/EU, med forbehold for artikkel 40 nr. 2 i nevnte direktiv. Dette alternativet gjelder også for tilfellene nevnt i artikkel 2b første ledd bokstav c) i dette direktiv»,
- 7) I artikkel 3 skal nr. 1 lyde:
- «1. Kommisjonen kan gjøre bruk av framgangsmåten fastsatt i nr. 2–5 når den, før en kontrakt inngås, mener at det er begått en alvorlig overtredelse av unionsretten på området offentlig innkjøp i forbindelse med en framgangsmåte ved tildeling av kontrakter som faller inn under virkeområdet for direktiv 2014/24/EU eller direktiv 2014/23/EU.»

Artikkel 47

Endringer av direktiv 92/13/EØF

I direktiv 92/13/EØF gjøres følgende endringer:

1) I artikkel 1 skal nr. 1 lyde:

«1. Dette direktiv får anvendelse på kontrakter som er nevnt i europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/25/EU(*), med mindre slike kontrakter er unntatt i samsvar med artikkel 18–24, 27–30, 34 eller 55 i nevnte direktiv.

Kontrakter i henhold til dette direktiv omfatter varekontrakter, bygge- og anleggskontrakter og tjenstekontrakter, bygge- og anleggskonsesjoner og tjenstekonsesjoner, rammeavtaler og dynamiske innkjøpsordninger.

Dette direktiv får også anvendelse på konsesjoner som tildeles av oppdragsgivere som er nevnt i europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/23/EU(**), med mindre slike kontrakter er unntatt i samsvar med artikkel 10, 12, 13, 14, 16, 17 og 25 i nevnte direktiv.

Medlemsstatene skal, med hensyn til kontrakter som faller inn under virkeområdet for direktiv 2014/25/EU eller direktiv 2014/23/EU, treffe de nødvendige tiltak for å sikre at det effektivt og særlig så raskt som mulig kan klages på beslutninger truffet av oppdragsgiverne i samsvar med vilkårene fastsatt i artikkel 2–2f i dette direktiv, med den begrunnelse at slike beslutninger er i strid med unionsretten på området offentlig innkjøp, eller med nasjonale regler som innarbeider nevnte rett i nasjonal lovgivning.

(*) Europaparlaments- og rådsdirektiv (EF) nr. 2014/25/EU av 26. februar 2014 om innkjøp foretatt av enheter som driver virksomhet innenfor vann- og energiforsyning, transport og posttjenester, og om oppheving av direktiv 2004/17/EF (EUT L 94 av 28.3.2014, s. 243).

(**) Europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/23/EU av 26. februar 2014 om tildeling av konsesjonskontrakter (EUT L 94 av 28.3.2014, s. 1).»

2) I artikkel 2a nr. 2 gjøres følgende endringer:

a) Første ledd skal lyde:

«En kontrakt kan ikke inngås som en følge av beslutningen om å tildele en kontrakt som faller inn under virkeområdet for direktiv 2014/25/EU eller direktiv 2014/23/EU, før utløpet av en frist på minst ti kalenderdager regnet fra dagen som følger etter datoen da beslutningen om kontraktstildelingen ble sendt til de berørte anbydere og kandidatene, dersom faks eller elektroniske hjelpemidler benyttes, eller, dersom andre kommunikasjonsmidler benyttes, før utløpet av en frist på enten minst 15 kalenderdager regnet fra dagen som følger etter datoen da beslutningen om kontraktstildelingen ble sendt til de berørte anbydere eller kandidatene, eller minst ti kalenderdager regnet fra dagen som følger etter datoen da beslutningen om kontraktstildelingen ble mottatt.»

b) I fjerde ledd skal første strekpunkt lyde:

«– et sammendrag av de relevante årsakene, som fastsatt i artikkel 75 nr. 2 i direktiv 2014/25/EU, med forbehold for bestemmelsene i artikkel 75 nr. 3 i nevnte direktiv, eller i artikkel 40 nr. 1 annet ledd i direktiv 2014/23/EU, med forbehold for bestemmelsene i artikkel 40 nr. 2 i nevnte direktiv, og».

3) I artikkel 2b gjøres følgende endringer:

a) I første ledd:

i) skal bokstav a) lyde:

«a) dersom det i direktiv 2014/25/EU eller der det er relevant, direktiv 2014/23/EU, ikke kreves forhåndskunngjøring av konkurranse i *Den europeiske unions tidende*,»

ii) skal bokstav c) lyde:

«c) i forbindelse med særskilte kontrakter basert på en dynamisk innkjøpsordning som fastsatt i artikkel 52 i direktiv 2014/25/EU.»

b) I annet ledd skal første og annet strekpunkt lyde:

«– det foreligger en overtredelse av artikkel 52 nr. 6 i direktiv 2014/25/EU, og

– kontraktverdien anslås å være lik eller overstige de terskelverdiene som er fastsatt i artikkel 15 i direktiv 2014/25/EU.»

4) I artikkel 2c endres «direktiv 2004/17/EF» til «direktiv 2014/25/EU eller direktiv 2014/23/EU».

5) I artikkel 2d gjøres følgende endringer:

a) I nr. 1:

i) skal bokstav a) lyde:

«a) dersom oppdragsgiveren har tildelt en kontrakt uten forhåndskunngjøring av konkurranse i *Den europeiske unions tidende*, uten at dette er tillatt i samsvar med direktiv 2014/25/EU eller direktiv 2014/23/EU,»

ii) i bokstav b) endres «direktiv 2004/17/EF» til «direktiv 2014/25/EU eller direktiv 2014/23/EU».

b) I nr. 4 skal første strekpunkt lyde:

«– oppdragsgiveren anser at tildelingen av en kontrakt uten forhåndskunngjøring av konkurranse i *Den europeiske unions tidende* er tillatt i samsvar med direktiv 2014/25/EU eller direktiv 2014/23/EU,»

c) I nr. 5 skal første strekpunkt lyde:

«← oppdragsgiveren anser at tildelingen av en kontrakt er i samsvar med artikkel 52 nr. 6 i direktiv 2014/25/EU.»

6) I artikkel 2f nr. 1 skal bokstav a) lyde:

«a) før utløpet av minst 30 kalenderdager regnet fra dagen som følger etter datoen da

– oppdragsgiveren offentliggjorde en kunngjøring av tildeling av kontrakt i samsvar med artikkel 70 og 71 i direktiv 2014/25/EU eller med artikkel 31 og 32 i direktiv 2014/23/EU, forutsatt at denne kunngjøringen inneholder en begrunnelse for oppdragsgiverens beslutning om å tildele kontrakten uten forhåndskunngjøring av konkurranse i *Den europeiske unions tidende*, eller

– oppdragsgiveren underrettet de berørte anbydere og kandidatene om inngåelsen av kontrakten, forutsatt at denne underretningen inneholder et sammendrag av de relevante årsakene fastsatt i artikkel 75 nr. 2 i direktiv 2014/25/EU, med forbehold for artikkel 75 nr. 3 i nevnte direktiv, eller i artikkel 40 nr. 1 annet ledd i direktiv 2014/23/EU, med forbehold for artikkel 40 nr. 2 i nevnte direktiv. Dette alternativet gjelder også for tilfellene nevnt i artikkel 2b første ledd bokstav c) i dette direktiv.»

7) I artikkel 8 skal nr. 1 lyde:

«1. Kommisjonen kan gjøre bruk av framgangsmåten fastsatt i nr. 2–5 når den, før en kontrakt inngås, mener at det er begått en alvorlig overtredelse av unionsretten på innkjøpsområdet i forbindelse med en kontraktstildeling som faller inn under virkeområdet for direktiv 2014/25/EU eller direktiv 2014/23/EF, eller som har sammenheng med artikkel 26 nr. 1 i direktiv 2014/25/EU, når det dreier seg om oppdragsgivere som omfattes av den nevnte bestemmelsen.»

AVDELING V

DELEGERT MYNDIGHET, GJENNOMFØRINGSMYNDIGHET OG SLUTTBESTEMMELSER

Artikkel 48

Utøvelse av delegert myndighet

1. Myndigheten til å vedta delegerte rettsakter gis Kommisjonen med forbehold for vilkårene fastsatt i denne artikkel.

2. Myndigheten til å vedta delegerte rettsakter nevnt i artikkel 7 nr. 3, artikkel 9 nr. 4, artikkel 27 nr. 2 og artikkel 30 nr. 4 skal gis Kommisjonen på ubestemt tid fra 17. april 2014.

3. Den delegerte myndigheten nevnt i artikkel 7 nr. 3, artikkel 9 nr. 4, artikkel 27 nr. 2 og artikkel 30 nr. 4 kan når som helst tilbakekalles av Europaparlamentet eller Rådet. En beslutning om tilbakekalling innebærer at den delegerte myndigheten som angis i beslutningen, opphører å gjelde. Den får anvendelse dagen etter at den er offentliggjort i *Den europeiske unions tidende*, eller på et senere tidspunkt angitt i beslutningen. Den berører ikke gyldigheten av delegerte rettsakter som allerede er trådt i kraft.

4. Så snart Kommisjonen vedtar en delegert rettsakt, skal den underrette Europaparlamentet og Rådet samtidig om dette.

5. En delegert rettsakt vedtatt i henhold til artikkel 7 nr. 3, artikkel 9 nr. 4, artikkel 27 nr. 2 og artikkel 30 nr. 4 trer i kraft bare dersom verken Europaparlamentet eller Rådet har gjort innsigelse innen en frist på to måneder etter at rettsakten ble meddelt Europaparlamentet og Rådet, eller dersom både Europaparlamentet og Rådet innen utløpet av denne fristen har underrettet Kommisjonen om at de ikke har til hensikt å gjøre innsigelse. Denne fristen skal forlenges med to måneder på initiativ fra Europaparlamentet eller Rådet.

Artikkel 49

Framgangsmåte for behandling av hastesaker

1. Delegerte rettsakter vedtatt i henhold til denne artikkel skal tre i kraft umiddelbart og får anvendelse så lenge det ikke er gjort innsigelse i samsvar med nr. 2. Underretningen til Europaparlamentet og til Rådet om en delegert rettsakt skal inneholde en begrunnelse for bruken av framgangsmåten for behandling av hastesaker.

2. Europaparlamentet eller Rådet kan gjøre innsigelse mot en delegert rettsakt etter framgangsmåten nevnt i artikkel 48 nr. 5. I slike tilfeller skal Kommisjonen oppheve rettsakten umiddelbart etter at Europaparlamentet eller Rådet har meddelt sin beslutning om å gjøre innsigelser.

Artikkel 50

Komitéframgangsmåte

1. Kommisjonen skal bistås av Den rådgivende komité for offentlige innkjøp nedsatt ved rådsbeslutning 71/306/EØF⁽¹⁾. Nevnte komité skal være en komité i henhold til forordning (EU) nr. 182/2011.

⁽¹⁾ Rådsbeslutning 71/306/EØF av 26. juli 1971 om nedsettelse av en komité for offentlige bygge- og anleggskontrakter (EFT L 185 av 16.8.1971, s. 15).

2. Når det vises til denne artikkel, får artikkel 4 i forordning (EU) nr. 182/2011 anvendelse.

Artikkel 51

Innarbeiding i nasjonal lovgivning

1. Medlemsstatene skal innen 18. april 2016 sette i kraft de lover og forskrifter som er nødvendige for å etterkomme dette direktiv. De skal umiddelbart underrette Kommisjonen om dette.

Når disse bestemmelsene vedtas av medlemsstatene, skal de inneholde en henvisning til dette direktiv, eller det skal vises til direktivet når de kunngjøres. Nærmere regler for henvisningen fastsettes av medlemsstatene.

2. Medlemsstatene skal oversende Kommisjonen teksten til de viktigste internrettslige bestemmelser som de vedtar på det området dette direktiv omhandler.

Artikkel 52

Overgangsbestemmelser

Henvisninger til artikkel 1 nr. 3 bokstav a) og b) i direktiv 2004/17/EF og til artikkel 1 nr. 3 og 4 og avdeling III i direktiv 2004/18/EF skal forstås som henvisninger til dette direktiv.

Artikkel 53

Overvåking og rapportering

Kommisjonen skal vurdere hvilke økonomiske virkninger anvendelsen av terskelverdiene angitt i artikkel 8, har på det indre marked, særlig når det gjelder faktorer som kontrakts-tildeling over landegrensene og transaksjonskostnader, og framlegge en rapport om dette for Europaparlamentet og Rådet innen 18. april 2019. Det skal vurderes om terskelverdiene er hensiktsmessige i forbindelse med forhandlinger i henhold til GPA, idet det tas hensyn til virkningen av inflasjon og transaksjonskostnader. Der det er mulig og hensiktsmessig, skal Kommisjonen vurdere å foreslå en økning av de terskel-beløpene som får anvendelse i henhold til GPA, i neste forhandlingsrunde.

Dersom terskelbeløpene som får anvendelse i henhold til GPA, endres, skal rapporten, der det er relevant, følges opp av et forslag til regelverk som endrer terskelverdiene angitt i dette direktiv.

Kommisjonen skal også vurdere hvilke økonomiske virkninger unntakene angitt i artikkel 12, har på det indre marked, idet det tas hensyn til vannsektorens særlige strukturer, og framlegge en rapport om dette for Europaparlamentet og Rådet innen 18. april 2019.

Kommisjonen skal gjennomgå dette direktivs virkemåte og framlegge en rapport om dette for Europaparlamentet og Rådet innen 18. april 2021 og deretter hvert femte år, på grunnlag av opplysninger som medlemsstatene skal framlegge i samsvar med artikkel 45 nr. 3.

Kommisjonen skal offentliggjøre resultatene av gjennom-gåelsen som foretas i samsvar med fjerde ledd.

Artikkel 54

Ikrafttredelse

Dette direktiv trer i kraft den 20. dagen etter at det er kunngjort i *Den europeiske unions tidende*.

Dette direktiv får ikke anvendelse på tildeling av konsesjoner som er gjenstand for anbud eller tildeles før 17. april 2014.

Artikkel 55

Adressater

Dette direktiv er rettet til medlemsstatene.

Utferdiget i Strasbourg 26. februar 2014.

For Europaparlamentet

M. SCHULZ

President

For Rådet

D. KOURKOULAS

Formann

[Vedlegget er kunngjort i EUT L 94 av 28.3.2014, s. 47–64.]